C/2025/5024

16.9.2025

SPOROČILO KOMISIJE

Odobritev vsebine osnutka uredbe Komisije o uporabi člena 101(3) Pogodbe o delovanju Evropske unije za skupine sporazumov o prenosu tehnologije in osnutka smernic Komisije o uporabi člena 101 Pogodbe za sporazume o prenosu tehnologije

(C/2025/5024)

Komisija je 11. septembra 2025 odobrila vsebino osnutka uredbe Komisije o uporabi člena 101(3) Pogodbe o delovanju Evropske unije za skupine sporazumov o prenosu tehnologije in osnutka smernic Komisije o uporabi člena 101 Pogodbe za sporazume o prenosu tehnologije.

Z osnutkom uredbe Komisije se posodablja sedanja uredba o skupinskih izjemah za sporazume o prenosu tehnologije, ki nekatere skupine sporazumov o prenosu tehnologije izvzema iz prepovedi iz člena 101(1) Pogodbe.

Z osnutkom smernic Komisije se posodabljajo sedanje Smernice Komisije o uporabi člena 101 Pogodbe za sporazume o prenosu tehnologije.

Komisija je odobrila osnutka, da bi ju objavila za namen posvetovanja.

Osnutek uredbe Komisije in osnutek smernic Komisije sta priložena temu sporočilu kot prilogi.

Osnutka sta na voljo za javno posvetovanje na naslednjem spletnem mestu:

https://competition-policy.ec.europa.eu/public-consultations_en.

Po javnem posvetovanju bo ob upoštevanju prejetih povratnih informacij pripravljena končna verzija osnutkov, da bo Komisija lahko sprejela revidirano uredbo Komisije in revidirane smernice Komisije.

PRILOGA I

UREDBA KOMISIJE (EU) …/…

z dne XXX

o uporabi člena 101(3) Pogodbe o delovanju Evropske unije za skupine sporazumov o prenosu tehnologije

(Besedilo velja za EGP)

OSNUTEK

EVROPSKA KOMISIJA JE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije,

ob upoštevanju Uredbe Sveta št. 19/65/EGS z dne 2. marca 1965 o uporabi člena 85(3) Pogodbe za nekatere skupine sporazumov in usklajenih ravnanj ([1]) ter zlasti člena 1 Uredbe,

po objavi osnutka te uredbe,

po posvetovanju s Svetovalnim odborom za omejevalna ravnanja in prevladujoče položaje,

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Uredba št. 19/65/EGS pooblašča Komisijo, da z uredbo določi uporabo člena 101(3) Pogodbe za nekatere skupine sporazumov o prenosu tehnologije in ustrezna usklajena ravnanja, zajeta v členu 101(1) Pogodbe, v katerih sta udeleženi samo dve podjetji.

(2) V skladu z Uredbo št. 19/65/EGS je Komisija sprejela zlasti Uredbo Komisije (EU) št. 316/2014 ([2]). Uredba (EU) št. 316/2014 opredeljuje skupine sporazumov o prenosu tehnologije, za katere je Komisija menila, da običajno izpolnjujejo pogoje iz člena 101(3) Pogodbe. Glede na splošne pozitivne izkušnje z uporabo navedene uredbe ter rezultate ocene navedene uredbe je primerno sprejeti novo uredbo o skupinskih izjemah.

(3) Ta uredba bi morala omogočati učinkovito varstvo konkurence in zagotavljati ustrezno pravno varnost za podjetja. Pri uresničevanju navedenih ciljev bi bilo treba upoštevati potrebo po čim večji možni poenostavitvi upravnega nadzora in zakonodajnega okvira.

(4) Sporazumi o prenosu tehnologije zadevajo licenciranje tehnoloških pravic. Taki sporazumi običajno izboljšujejo gospodarsko učinkovitost in spodbujajo konkurenco, ker lahko zmanjšajo podvajanje raziskav in razvoja, spodbujajo začetne raziskave in razvoj ter inkrementalne inovacije, omogočajo razširjanje tehnologije in ustvarjajo konkurenco na proizvodnem trgu.

(5) Verjetnost, da bodo taki učinki, ki povečujejo učinkovitost in konkurenčnost, prevladali nad kakršnimi koli protikonkurenčnimi učinki, ki izhajajo iz omejitev, vsebovanih v sporazumih o prenosu tehnologije, je odvisna od stopnje tržne moči zadevnih podjetij in zato od obsega, v katerem se ta podjetja soočajo s konkurenco podjetij, ki imajo v lasti nadomestne tehnologije, ali podjetij, ki proizvajajo nadomestne izdelke.

(6) Ta uredba bi se morala uporabljati samo za sporazume o prenosu tehnologije med dajalcem in pridobiteljem licence. Take sporazume bi morala urejati tudi, če sporazum vsebuje pogoje glede več kot ene ravni menjave, na primer zahtevo, da pridobitelj licence vzpostavi poseben sistem distribucije, in izpolnitev obveznosti, ki jih pridobitelj licence mora zahtevati oziroma lahko zahteva od prodajnih posrednikov za izdelke, proizvedene na podlagi licence. Vendar pa bi morali biti taki pogoji in obveznosti skladni s pravili o konkurenci, ki se uporabljajo za sporazume o dobavi in distribuciji, kot so določena v Uredbi Komisije (EU) 2022/720 ([3]) in pojasnjena v Smernicah Komisije o vertikalnih omejitvah ([4]). Sporazumi o dobavi in distribuciji, sklenjeni med pridobiteljem licence in kupci njegovih pogodbenih izdelkov, ne bi smeli biti izvzeti s to uredbo.

([1]) UL 36, 6.3.1965, str. 533/65.

([2]) Uredba Komisije (EU) št. 316/2014 z dne 21. marca 2014 o uporabi člena 101(3) Pogodbe o delovanju Evropske unije za skupine sporazumov o prenosu tehnologije (UL L 93, 28.3.2014, str. 17).

([3]) Uredba Komisije (EU) 2022/720 z dne 10. maja 2022 o uporabi člena 101(3) Pogodbe o delovanju Evropske unije za skupine vertikalnih sporazumov in usklajenih ravnanj (UL L 134, 11.5.2022, str. 4).

([4]) Sporočilo Komisije – Obvestilo Komisije: Smernice o vertikalnih omejitvah (UL C 248, 30.6.2022, str. 1).

(7) Ta uredba bi se morala uporabljati samo za sporazume, s katerimi dajalec licence dovoljuje pridobitelju licence in/ali enemu ali več njegovim podizvajalcem, da izkoriščajo licenčne tehnološke pravice, po možnosti po nadaljnjih raziskavah in razvoju, ki jih opravijo pridobitelj licence in/ali njegovi podizvajalci, za proizvodnjo blaga ali storitev. Ne bi se smela uporabljati za podeljevanje licenc v okviru sporazumov o raziskavah in razvoju, ki jih zajema Uredba Komisije (EU) 2023/1066 ([5]), ali za podeljevanje licenc v okviru sporazumov o specializaciji, ki jih zajema Uredba Komisije (EU) 2023/1067 ([6]). Nadalje se ne bi smela uporabljati za sporazume, katerih glavni namen je zgolj nadaljnja prodaja ali distribucija programske opreme, bodisi prek fizičnih ali digitalnih kanalov, saj taki sporazumi ne zadevajo licenciranja tehnologije za namene proizvodnje, ampak so sorodnejši sporazumom o distribuciji.

(8) Ta uredba se ne bi smela uporabljati za sporazume za ustanovitev tehnoloških združenj, torej sporazume za združevanje tehnologij z namenom podeljevanja licenc zanje članom združenja ali tretjim osebam, ali za sporazume, s katerimi se za združene tehnologije podeljuje licence tem tretjim osebam. Niti se ne bi smela uporabljati za dogovore, s katerimi se potencialni pridobitelji licence za tehnologijo dogovorijo, da se bodo skupaj pogajali o pogojih sporazumov o prenosu tehnologije (skupine za pogajanje o licencah).

(9) Za uporabo člena 101(3) Pogodbe z uredbo ni potrebna opredelitev sporazumov o prenosu tehnologije, ki so lahko zajeti v členu 101(1) Pogodbe. Pri posamični presoji sporazumov na podlagi člena 101(1) Pogodbe je treba upoštevati več dejavnikov, zlasti strukturo in dinamiko upoštevnih tehnoloških in proizvodnih trgov.

(10) Ugodnost skupinske izjeme iz te uredbe bi morala biti omejena na tiste sporazume, za katere se lahko dovolj gotovo domneva, da izpolnjujejo pogoje iz člena 101(3) Pogodbe. Za uresničitev koristi in izpolnitev ciljev prenosa tehnologije ta uredba ne bi smela pokrivati le prenosa tehnologije kot take, temveč tudi druge določbe v sporazumih o prenosu tehnologije, če in kolikor navedene določbe neposredno zadevajo proizvodnjo ali prodajo pogodbenih izdelkov.

(11) Za sporazume o prenosu tehnologije med konkurenti je mogoče domnevati, da imajo – kadar skupni delež na upoštevnih trgih, ki ga imajo pogodbenice, ne presega 20 %, sporazumi pa ne vsebujejo nekaterih strogo protikonkurenčnih omejitev – na splošno za posledico izboljšanje proizvodnje ali distribucije in omogočajo potrošnikom pravičen delež doseženih koristi.

(12) Za sporazume o prenosu tehnologije med nekonkurenti je mogoče domnevati, da imajo – kadar posamični delež na upoštevnih trgih, ki ga ima vsaka od pogodbenic, ne presega 30 %, sporazumi pa ne vsebujejo nekaterih strogo protikonkurenčnih omejitev – na splošno za posledico izboljšanje proizvodnje ali distribucije in omogočajo potrošnikom pravičen delež doseženih koristi.

(13) Tržni deleži na upoštevnih tehnoloških trgih bi se morali izračunati na podlagi prisotnosti licenčnih tehnoloških pravic na upoštevnih proizvodnih in geografskih trgih, na katerih se prodajajo pogodbeni izdelki, torej na podlagi prodaje pogodbenih izdelkov, ki jih proizvedejo dajalec licence in vsi njegovi pridobitelji licence skupaj. Zato se bo za namene uporabe te uredbe za tehnologije, ki še niso ustvarile prodaje pogodbenih izdelkov, štelo, da imajo ničelni tržni delež.

(14) Če je veljavni prag tržnega deleža presežen na enem ali več proizvodnih ali tehnoloških trgih, se skupinska izjema ne bi smela uporabljati za sporazum na teh upoštevnih trgih.

([5]) Uredba Komisije (EU) 2023/1066 z dne 1. junija 2023 o uporabi člena 101(3) Pogodbe o delovanju Evropske unije za nekatere skupine sporazumov o raziskavah in razvoju (UL L 143, 2.6.2023, str. 9).

([6]) Uredba Komisije (EU) 2023/1067 z dne 1. junija 2023 o uporabi člena 101(3) Pogodbe o delovanju Evropske unije za nekatere skupine sporazumov o specializaciji (UL L 143, 2.6.2023, str. 20).

(15) Ni mogoče domnevati, da sporazumi o prenosu tehnologije, ki dosegajo tržne deleže nad navedenimi pragovi, spadajo na področje uporabe člena 101(1) Pogodbe. Na primer, sporazumi o podeljevanju izključne licence med nekonkurenčnimi podjetji pogosto ne spadajo na področje uporabe člena 101(1). Prav tako ni mogoče domnevati, da sporazumi o prenosu tehnologije, ki dosegajo tržne deleže nad navedenimi pragovi in spadajo na področje uporabe člena 101(1) Pogodbe, ne bodo izpolnili pogojev za izjemo. Prav tako tudi ni mogoče domnevati, da bodo imeli običajno za posledico objektivne prednosti takšnih značilnosti in velikosti, da se bodo izravnali neugodni učinki na konkurenco.

(16) Ta uredba ne bi smela izvzeti sporazumov o prenosu tehnologije, ki vsebujejo omejitve, ki niso nujne za izboljšanje proizvodnje ali distribucije. Zlasti bi bilo treba sporazume o prenosu tehnologije, ki vsebujejo nekatere strogo protikonkurenčne omejitve, kot je določanje cen, ki se zaračunavajo tretjim osebam, izključiti iz ugodnosti skupinske izjeme, ki jo določa ta uredba, ne glede na tržne deleže zadevnih podjetij. Kadar sporazum vsebuje takšne najresnejše omejitve, bi bilo treba iz ugodnosti skupinske izjeme izključiti celoten sporazum.

(17) Zaradi zaščite spodbud za inovacije in ustrezno uporabo pravic intelektualne lastnine bi bilo treba nekatere omejitve izključiti iz ugodnosti skupinske izjeme. Zlasti bi bilo treba izključiti nekatere obveznosti povratnega odstopa licence in klavzule o neizpodbijanju. Kadar so take omejitve vključene v sporazum o prenosu tehnologije, bi bilo treba iz ugodnosti skupinske izjeme izključiti samo zadevno omejitev.

(18) Pragovi tržnih deležev, neizvzetje sporazumov o prenosu tehnologije, ki vsebujejo strogo protikonkurenčne omejitve, in izključene omejitve, ki jih določa ta uredba, običajno zagotavljajo, da sporazumi, za katere se uporablja skupinska izjema, udeleženim podjetjem ne omogočajo izključitve konkurence glede znatnega dela zadevnih izdelkov.

(19) V tej uredbi bi bilo treba navesti značilne situacije, v katerih se lahko odvzem ugodnosti izvzetja, določenega s to uredbo, v skladu s členom 29 Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 ([7]) šteje za primernega.

(20) Za okrepitev nadzora nad vzporednimi mrežami sporazumov o prenosu tehnologije, ki imajo podobne omejevalne učinke in pokrivajo več kot 50 % danega trga, lahko Komisija z uredbo razglasi, da se ta uredba ne uporablja za sporazume o prenosu tehnologije, ki vključujejo posebne omejitve glede zadevnega trga, s čimer znova vzpostavi celovito uporabo člena 101 Pogodbe za take sporazume –

SPREJELA NASLEDNJO UREDBO:

Člen 1

Opredelitev pojmov

1. V tej uredbi se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

(a) „sporazum“ pomeni sporazum, sklep podjetniškega združenja ali usklajeno ravnanje;

(b) „tehnološke pravice“ pomenijo tehnično znanje in izkušnje ter naslednje pravice oziroma kombinacijo obojega, vključno z vlogami za te pravice ali vlogami za registracijo teh pravic:

(i) patenti;

(ii) uporabni modeli;

(iii) pravice iz modela;

(iv) topografije polprevodniških izdelkov;

([7]) Uredba Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 in 82 Pogodbe (UL L 1, 4.1.2003, str. 1).

(v) dodatni varstveni certifikati za zdravila ali druge izdelke, za katere je mogoče pridobiti take dodatne varstvene certifikate;

(vi) potrdila žlahtniteljev in

(vii) avtorske pravice na programski opremi;

(c) „sporazum o prenosu tehnologije“ pomeni:

(i) sporazum o licenciranju tehnoloških pravic, sklenjen med dvema podjetjema za namene proizvodnje pogodbenih izdelkov s strani pridobitelja licence in/ali njegovih podizvajalcev;

(ii) sporazum o odstopu tehnoloških pravic, sklenjen med dvema podjetjema z namenom izdelave pogodbenega izdelka, pri katerem odstopnik ostane deloma izpostavljen tveganju v zvezi z izkoriščanjem tehnologije;

(d) „vzajemni sporazum“ pomeni sporazum o prenosu tehnologije, pri katerem si dve podjetji z isto pogodbo ali z ločenimi pogodbami podelita licenco za tehnološke pravice in kadar te licence zadevajo konkurenčne tehnologije ali se lahko uporabijo za proizvodnjo konkurenčnih izdelkov;

(e) „nevzajemni sporazum“ pomeni sporazum o prenosu tehnologije, pri katerem eno podjetje drugemu podeli licenco za tehnološke pravice ali kadar si dve podjetji podelita tako licenco, vendar navedene licence ne zadevajo konkurenčnih tehnologij in jih ni mogoče uporabiti za proizvodnjo konkurenčnih izdelkov;

(f) „izdelek“ pomeni blago ali storitev, vključno z vmesnimi izdelki in storitvami ter končanimi izdelki in storitvami;

(g) „pogodbeni izdelek“ pomeni izdelek, proizveden, neposredno ali posredno, na podlagi licenčnih tehnoloških pravic;

(h) „pravice intelektualne lastnine“ vključujejo pravice industrijske lastnine, zlasti patente in blagovne znamke ter avtorsko in sorodne pravice;

(i) „tehnično znanje in izkušnje“ pomeni skupek praktičnih informacij, ki izhajajo iz izkušenj in preizkušanja, ki so:

(i) zaupne, tj. niso splošno znane ali zlahka dostopne;

(ii) bistvene, tj. pomembne in uporabne pri proizvodnji pogodbenih izdelkov, ter

(iii) določene, tj. dovolj razumljivo opisane, da je mogoče preveriti, ali izpolnjujejo merili zaupnosti in bistvenosti;

(j) „upoštevni proizvodni trg“ pomeni trg za pogodbene izdelke in njihove nadomestke, torej vse tiste izdelke, ki jih kupci zaradi njihovih značilnosti, cen in predvidene uporabe štejejo za zamenljive ali nadomestljive s pogodbenimi izdelki;

(k) „upoštevni tehnološki trg“ pomeni trg za licenčne tehnološke pravice in njihove nadomestke, torej vse tiste tehnološke pravice, ki jih pridobitelj licence zaradi njihovih značilnosti, licenčnin, ki se plačujejo za navedene pravice, in predvidene uporabe šteje za zamenljive ali nadomestljive z licenčnimi tehnološkimi pravicami;

(l) „upoštevni geografski trg“ pomeni območje, na katerem so zadevna podjetja vključena v ponudbo proizvodov in povpraševanje po njih ali licenciranje tehnoloških pravic, na katerem so pogoji konkurence dovolj homogeni, ter ki ga je mogoče razlikovati od sosednjih območij zato, ker so pogoji konkurence na teh območjih občutno drugačni;

(m) „upoštevni trg“ pomeni kombinacijo upoštevnega proizvodnega ali tehnološkega trga in upoštevnega geografskega trga;

(n) „konkurenčna podjetja“ pomenijo podjetja, ki si konkurirajo na upoštevnem trgu, torej:

(i) konkurenčna podjetja na upoštevnem trgu licenčnih tehnoloških pravic, torej tista podjetja, ki licencirajo konkurenčnotehnološke pravice (dejanski konkurenti na upoštevnem trgu);

(ii) konkurenčna podjetja na upoštevnem trgu, na katerem se prodajajo pogodbeni izdelki, torej tista podjetja, ki bi bila v odsotnosti sporazuma o prenosu tehnologije dejavna na upoštevnih trgih, na katerih se prodajajo pogodbeni izdelki (dejanski konkurenti na upoštevnem trgu), ali tista podjetja, ki bi ob odsotnosti sporazuma o prenosu tehnologije dejansko in ne le v teoriji verjetno izvedla potrebne dodatne naložbe ali prevzela druge potrebne stroške za vstop na upoštevne trge v časovnem okviru, ki je dovolj kratek, da se ustvari konkurenčni pritisk na podjetja, ki so že dejavna na upoštevnem trgu (potencialni konkurenti na upoštevnem trgu);

(o) „sistem selektivne distribucije“ pomeni sistem distribucije, v okviru katerega se dajalec licence zavezuje, da bo neposredno ali posredno licenciral proizvodnjo pogodbenih izdelkov samo pridobiteljem licence, izbranim na podlagi določenih meril, in v okviru katerega se ti pridobitelji licence zavežejo, da pogodbenih izdelkov ne bodo prodajali nepooblaščenim distributerjem na ozemlju, ki ga je dajalec licence predvidel za navedeni sistem;

(p) „izključna licenca“ pomeni licenco, v skladu s katero dajalcu licence na splošno ali za določeno uporabo ni dovoljeno proizvajati na podlagi licenčnih tehnoloških pravic ali podeliti licenčnih tehnoloških pravic tretjim osebam na določenem ozemlju;

(q) „izključno ozemlje“ pomeni določeno ozemlje, na katerem ima samo eno podjetje dovoljenje za proizvodnjo pogodbenih izdelkov, a je na njem vendarle mogoče dovoliti drugemu pridobitelju licence, da proizvaja pogodbene izdelke samo za določenega kupca, če je bila druga licenca podeljena za vzpostavitev alternativnega vira dobave temu kupcu;

(r) „izključna skupina kupcev“ pomeni skupino kupcev, ki ji lahko samo ena pogodbenica sporazuma o prenosu tehnologije aktivno prodaja pogodbene izdelke, proizvedene na podlagi licenčne tehnologije;

(s) „aktivna prodaja“ pomeni aktivno nagovarjanje kupcev prek obiskov, dopisov, e-pošte, klicev ali drugih sredstev neposrednega komuniciranja ali prek ciljnega oglaševanja in promocije, nespletne ali spletne, na primer prek tiskanih ali digitalnih medijev, tudi spletnih, storitev primerjave cen ali oglaševanja na iskalnikih, namenjenega kupcem na določenih ozemljih ali določenim skupinam kupcev, upravljanja spletišča z vrhnjo domeno, ki ustreza določenim ozemljem, ali ponujanja jezikov, ki se običajno uporabljajo na določenih ozemljih, na spletišču, če ti jeziki niso tisti, ki se običajno uporabljajo na ozemlju, na katerem ima kupec sedež;

(t) „pasivna prodaja“ pomeni prodajo na podlagi spontanega povpraševanja posamičnih kupcev, vključno z dobavo blaga ali storitev kupcu, ne da bi prodajo sprožilo aktivno nagovarjanje določenega kupca, skupine kupcev ali kupcev na določenem ozemlju, in vključuje prodajo, ki je posledica sodelovanja v postopkih javnega naročanja ali prijave na zasebna povabila k predložitvi ponudb.

2. V tej uredbi pojmi „podjetje“, „dajalec licence“ in „pridobitelj licence“ vključujejo povezana podjetja vsakega od njih.

„Povezana podjetja“ pomenijo:

(a) podjetja, v katerih pogodbenica sporazuma o prenosu tehnologije neposredno ali posredno:

(i) lahko uveljavlja več kot polovico glasovalnih pravic ali

(ii) lahko imenuje več kot polovico članov nadzornega sveta, uprave ali teles, ki zakonito zastopajo podjetje, ali

(iii) ima pravico upravljati posle podjetja;

(b) podjetja, ki imajo nad pogodbenico sporazuma o prenosu tehnologije, neposredno ali posredno, pravice ali pooblastila iz točke (a);

(c) podjetja, v katerih ima podjetje iz točke (b) neposredno ali posredno pravice ali pooblastila iz točke (a);

(d) podjetja, v katerih ima pogodbenica sporazuma o prenosu tehnologije skupaj z enim ali več podjetji iz točke (a), (b) ali (c) ali v katerih imata dve ali več od slednjih podjetij skupaj pravice ali pooblastila iz točke (a);

(e) podjetja, v katerih imajo pravice ali pooblastila iz točke (a) skupaj:

(i) pogodbenice sporazuma o prenosu tehnologije ali povezana podjetja vsake od njih iz točk (a) do (d), ali

(ii) ena ali več pogodbenic sporazuma o prenosu tehnologije ali eno ali več njihovih povezanih podjetij iz točk (a) do (d) in ena ali več tretjih oseb.

Člen 2

Izjema

1. V skladu s členom 101(3) Pogodbe in ob upoštevanju določb te uredbe se člen 101(1) Pogodbe ne uporablja za sporazume o prenosu tehnologije.

2. Izjema, določena v odstavku 1, se uporablja, kolikor sporazumi o prenosu tehnologije vsebujejo omejitve konkurence, ki jih zajema člen 101(1) Pogodbe. Izjema se uporablja vse do izteka zapadlosti ali razglasitve neveljavnosti licenčnih tehnoloških pravic ali, pri tehničnem znanju in izkušnjah, vse dokler tehnično znanje in izkušnje ostanejo tajni. Vendar če tehnično znanje in izkušnje postanejo javno znani kot posledica dejanja pridobitelja licence, se izjema uporablja ves čas trajanja sporazuma.

3. Izjema, določena v odstavku 1, se uporablja tudi za določbe sporazumov o prenosu tehnologije, ki se nanašajo na nakup izdelkov, ki ga izvede pridobitelj licence, ali na izdajo dovoljenj ali odstop drugih pravic intelektualne lastnine ali tehničnega znanja in izkušenj pridobitelju licence, če in kolikor so navedene določbe neposredno povezane s proizvodnjo ali prodajo pogodbenih izdelkov.

Člen 3

Pragovi tržnih deležev

1. Kadar so pogodbenice sporazuma konkurenčna podjetja, se izjema iz člena 2 uporablja pod pogojem, da skupni tržni delež pogodbenic ne presega 20 % na upoštevnih trgih.

2. Kadar pogodbenice sporazuma niso konkurenčna podjetja, se izjema iz člena 2 uporablja pod pogojem, da tržni delež vsake od pogodbenic ne presega 30 % na upoštevnih trgih.

Člen 4

Najresnejše omejitve

1. Kadar so pogodbenice sporazuma konkurenčna podjetja, se izjema iz člena 2 ne uporablja za sporazume, ki imajo, neposredno ali posredno, posamično ali skupaj z drugimi dejavniki, nad katerimi imajo pogodbenice nadzor, za cilj kar koli od spodaj navedenega:

(a) omejevanje možnosti pogodbenice, da določa svoje cene pri prodaji izdelkov tretjim osebam;

(b) omejevanje obsega proizvodnje, razen omejevanja obsega proizvodnje pogodbenih izdelkov, ki se naloži pridobitelju licence v nevzajemnem sporazumu ali samo enemu od pridobiteljev licence v vzajemnem sporazumu;

(c) razdelitev trgov ali kupcev, razen:

(i) obveznosti dajalca in/ali pridobitelja licence na podlagi nevzajemnega sporazuma, da z licenčnimi tehnološkimi pravicami ne bosta proizvajala na izključnem ozemlju, rezerviranem za drugo pogodbenico sporazuma, in/ali aktivno in/ali pasivno prodajala pogodbene izdelke na izključnem ozemlju ali izključni skupini kupcev, rezervirani za drugo pogodbenico sporazuma;

(ii) omejevanja, na podlagi nevzajemnega sporazuma, aktivne prodaje pogodbenih izdelkov s strani pridobitelja licence na izključnem ozemlju ali izključni skupini kupcev, ki jo je dajalec licence dodelil drugemu pridobitelju licence, pod pogojem, da slednji ni konkurenčno podjetje dajalca licence v času sklenitve njegove lastne licence;

(iii) obveznosti pridobitelja licence, da proizvaja pogodbene izdelke samo za lastno uporabo pod pogojem, da za pridobitelja licence ni omejitve aktivne in pasivne prodaje pogodbenih izdelkov kot rezervnih delov za njegove lastne izdelke;

(iv) obveznosti pridobitelja licence na podlagi nevzajemnega sporazuma, da proizvaja pogodbene izdelke samo za določenega kupca, kadar je bila licenca podeljena zaradi oblikovanja alternativnega vira dobave za tega kupca;

(d) omejevanje sposobnosti pridobitelja licence za izkoriščanje lastnih tehnoloških pravic ali omejevanje sposobnosti katere koli od pogodbenic sporazuma za opravljanje raziskav in razvoja, razen če ta omejitev ni nujno potrebna za preprečitev razkritja licenčnega tehničnega znanja in izkušenj tretjim osebam.

2. Kadar pogodbenice sporazuma niso konkurenčna podjetja, se izjema iz člena 2 ne uporablja za sporazume, ki imajo, neposredno ali posredno, posamično ali skupaj z drugimi dejavniki, nad katerimi imajo pogodbenice nadzor, za cilj kar koli od spodaj navedenega:

(a) omejevanje sposobnosti pogodbenice za določanje cen pri prodaji izdelkov tretjim osebam, ne da bi to posegalo v možnost določanja najvišje prodajne cene ali priporočanja prodajne cene, pod pogojem, da to nima za posledico fiksne ali najnižje prodajne cene zaradi pritiskov ali spodbud katere koli od pogodbenic sporazuma;

(b) omejevanje ozemlja, na katerem pridobitelj licence lahko pasivno prodaja pogodbene izdelke, ali kupcev, ki jim pridobitelj licence lahko pasivno prodaja pogodbene izdelke, razen:

(i) omejevanja pasivne prodaje na izključnem ozemlju ali izključni skupini kupcev, rezerviranima za dajalca licence;

(ii) obveznosti, da proizvaja pogodbene izdelke samo za lastno uporabo pod pogojem, da za pridobitelja licence ni omejitve za aktivno in pasivno prodajo pogodbenih izdelkov kot rezervnih delov za njegove lastne izdelke;

(iii) obveznosti, da proizvaja pogodbene izdelke samo za določenega kupca, kadar je bila licenca podeljena zaradi oblikovanja alternativnega vira dobave za tega kupca;

(iv) omejevanja prodaje končnim uporabnikom s strani pridobitelja licence, ki se ukvarja z veleprodajo;

(v) omejevanja prodaje nepooblaščenim distributerjem, ki se nahajajo na ozemlju, na katerem dajalec licence izvaja sistem selektivne distribucije za pogodbene izdelke;

(c) omejevanje aktivne ali pasivne prodaje končnim uporabnikom s strani pridobitelja licence, ki je član sistema selektivne distribucije in ki se ukvarja z maloprodajo, ne da bi to posegalo v možnost prepovedi članu sistema, da posluje iz nepooblaščene poslovne enote.

3. Kadar pogodbenice sporazuma niso konkurenčna podjetja v času sklenitve sporazuma, temveč postanejo konkurenčna pozneje, se za ves čas trajanja sporazuma uporablja odstavek 2 in ne odstavek 1, razen če se pozneje vsebina sporazuma bistveno spremeni. Taka sprememba vključuje sklenitev novega sporazuma o prenosu tehnologije med pogodbenicama, ki zadeva konkurenčnotehnološke pravice.

Člen 5

Izključene omejitve

1. Izjema iz člena 2 se ne uporablja za nobeno od naslednjih obveznosti, vsebovanih v sporazumih o prenosu tehnologije:

(a) kakršno koli neposredno ali posredno obveznost pridobitelja licence za podelitev izključne licence ali odstop pravic, delno ali v celoti, dajalcu licence ali tretji osebi, ki jo določi dajalec licence, v zvezi z lastnimi izboljšavami ali lastnimi novimi načini uporabe licenčne tehnologije;

(b) kakršno koli neposredno ali posredno obveznost pogodbenice, da ne izpodbija veljavnosti pravic intelektualne lastnine, katerih imetnik v Uniji je druga pogodbenica, ne da bi to, v primeru izključne licence, posegalo v možnost zagotavljanja prenehanja veljavnosti sporazuma o prenosu tehnologije, če pridobitelj licence izpodbija veljavnost kakršnih koli licenčnih tehnoloških pravic.

2. Kadar pogodbenice sporazuma niso konkurenčna podjetja, se izjema iz člena 2 ne uporablja za nobene neposredne ali posredne obveznosti, ki omejujejo sposobnost pridobitelja licence za izkoriščanje njegovih lastnih tehnoloških pravic ali sposobnost katere koli pogodbenice sporazuma za opravljanje raziskav in razvoja, razen če je slednja omejitev nujna za preprečitev razkritja licenčnega tehničnega znanja in izkušenj tretjim osebam.

Člen 6

Odvzem v posameznih primerih

1. Komisija lahko na podlagi člena 29(1) Uredbe (ES) št. 1/2003 odvzame ugodnost iz te uredbe, če v posameznem primeru ugotovi, da ima sporazum o prenosu tehnologije, za katerega se uporablja izjema iz člena 2 te uredbe, kljub temu učinke, ki so nezdružljivi s členom 101(3) Pogodbe, zlasti kadar:

(a) je za tehnologije tretjih oseb dostop na trg omejen, na primer s kumulativnim učinkom vzporednih mrež podobnih omejevalnih sporazumov, ki pridobiteljem licenc prepovedujejo uporabo tehnologij tretjih oseb;

(b) je dostop na trg potencialnim pridobiteljem licenc omejen, na primer s kumulativnim učinkom vzporednih mrež podobnih omejevalnih sporazumov, ki dajalcem licenc prepovedujejo podeljevanje licenc drugim pridobiteljem licenc, ali če edini lastnik tehnologije, ki podeljuje licenco za upoštevne tehnološke pravice, sklene dogovor o izključni licenci s pridobiteljem licence, ki je že dejaven na proizvodnem trgu na podlagi nadomestnotehnoloških pravic.

2. Kadar ima, v katerem koli določenem primeru, sporazum o prenosu tehnologije, za katerega se uporablja izjema iz člena 2 te uredbe, učinke, ki so nezdružljivi s členom 101(3) Pogodbe na ozemlju države članice ali na njegovem delu, ki ima vse lastnosti posebnega geografskega trga, lahko organ te države članice, pristojen za konkurenco, odvzame ugodnosti te uredbe na podlagi člena 29(2) Uredbe (ES) št. 1/2003 za to ozemlje, v enakih okoliščinah, kot so določene v odstavku 1 tega člena.

Člen 7

Neuporaba te uredbe

1. V skladu s členom 1a Uredbe št. 19/65/EGS lahko Komisija z uredbo razglasi, da se, kadar vzporedne mreže podobnih sporazumov o prenosu tehnologije pokrivajo več kot 50 % upoštevnega trga, ta uredba ne uporablja za sporazume o prenosu tehnologije, ki vsebujejo posebne omejitve za navedeni trg.

2. Uredba iz odstavka 1 se ne začne uporabljati prej kot šest mesecev po njenem sprejetju.

Člen 8

Uporaba pragov tržnih deležev

Za namene uporabe pragov tržnih deležev iz člena 3 se uporabljajo naslednja pravila:

(a) tržni delež se izračuna na podlagi vrednosti prodaje na trgu; če podatki o vrednosti prodaje na trgu niso na voljo, je mogoče za določitev tržnega deleža zadevnega podjetja uporabiti ocene, ki temeljijo na drugih zanesljivih tržnih informacijah, vključno z obsegom prodaje na trgu;

(b) tržni delež se izračuna na podlagi podatkov za predhodno koledarsko leto; če predhodno koledarsko leto ni reprezentativno za položaj pogodbenic na upoštevnem trgu ali upoštevnih trgih, se tržni delež izračuna kot povprečje tržnih deležev pogodbenic v treh predhodnih koledarskih letih;

(c) tržni delež podjetij iz člena 1(2), drugi pododstavek, točka (e), se enakomerno porazdeli med vsa podjetja, ki imajo pravice ali pooblastila iz člena 1(2), drugi pododstavek, točka (a);

(d) tržni delež pogodbenice, ki je dejavna na upoštevnem tehnološkem trgu, se izračuna na podlagi prisotnosti tehnoloških pravic te pogodbenice na upoštevnih trgih (tj. proizvodnih in geografskih trgih), na katerih se prodajajo pogodbeni izdelki, torej na podlagi skupne prodaje te pogodbenice in njenih pridobiteljev licence za izdelke, ki vključujejo licenčne tehnološke pravice te pogodbenice;

(e) če tržni delež iz člena 3(1) ali (2) na začetku ni večji od 20 % oziroma 30 %, pozneje pa preseže omenjeni vrednosti, se izjema iz člena 2 še naprej uporablja v obdobju treh zaporednih koledarskih let, ki sledijo letu, v katerem je bil 20-odstotni ali 30-odstotni prag prvič presežen.

Člen 9

Razmerje do drugih uredb o skupinskih izjemah

Ta uredba se ne uporablja za licenčne ureditve v sporazumih o raziskavah in razvoju, ki spadajo na področje uporabe Uredbe (EU) 2023/1066, ali v sporazumih o specializaciji, ki spadajo na področje uporabe Uredbe (EU) 2023/1067.

Člen 10

Prehodno obdobje

Prepoved iz člena 101(1) Pogodbe se od 1. maja 2026 do 30. aprila 2027 ne uporablja za sporazume, že veljavne na dan 30. aprila 2026, ki ne izpolnjujejo pogojev za uporabo izjeme iz te uredbe, vendar pa so 30. aprila 2026 izpolnjevali pogoje za uporabo izjeme iz Uredbe (EU) št. 316/2014.

Člen 11

Obdobje veljavnosti

Ta uredba začne veljati 1. maja 2026.

Veljati preneha 30. aprila 2038.

Ta uredba je v celoti zavezujoča in se neposredno uporablja v vseh državah članicah.

V Bruslju, …

Za Komisijo
predsednica
Ursula VON DER LEYEN

PRILOGA II

SPOROČILO KOMISIJE

Smernice o uporabi člena 101 Pogodbe o delovanju Evropske unije za sporazume o prenosu tehnologije

(Besedilo velja za EGP)

OSNUTEK

KAZALO

1. INTRODUCTION 13
2. GENERAL PRINCIPLES 14
   2.1 Article 101 of the Treaty and intellectual property rights 14
   2.2 Concepts relevant to the application of Article 101 of the Treaty to technology transfer agreements 16
      2.2.1 The concept of undertaking 16
      2.2.2 Restriction of competition and the distinction between restrictions by object and restrictions by effect 16
      2.2.3 The effects of technology transfer agreements 17
      2.2.4 Market definition 19
      2.2.5 The distinction between competitors and non-competitors 21
   2.3 Agreements that generally fall outside the scope of Article 101(1) of the Treaty 23
3. APPLICATION OF THE TTBER 23
   3.1 Legal effects of the TTBER 23
   3.2 Scope and duration of the TTBER 24
      3.2.1 The concept of technology transfer agreements 24
      3.2.2 The concept of „transfer“ 27
      3.2.3 Agreements between two parties 28
      3.2.4 Agreements for the production of contract products 28
      3.2.5 Duration 30
      3.2.6 Relationship with other block exemption regulations 31
   3.3 The market share thresholds of the TTBER 32
      3.3.1 Market share thresholds 33
      3.3.2 Calculating market shares for technology markets under the TTBER 33
   3.4 Hardcore restrictions under the TTBER 36
      3.4.1 General principles 36
      3.4.2 Agreements between competitors 37
      3.4.3 Agreements between non-competitors 42
   3.5 Excluded restrictions 45
   3.6 Withdrawal and disapplication of the block exemption 48
      3.6.1 Withdrawal of the benefit of the block exemption 48
      3.6.2 Disapplication of the TTBER 49

4. APPLICATION OF ARTICLE 101(1) AND (3) OF THE TREATY OUTSIDE THE SCOPE OF THE TTBER 50
4.1 The general framework of analysis 50
4.1.1 Relevant factors for the assessment under Article 101(1) of the Treaty 50
4.1.2 Relevant factors for the assessment under Article 101(3) of the Treaty 52
4.2 Application of Article 101 of the Treaty to various types of licensing restraints 54
4.2.1 Royalty obligations 54
4.2.2 Exclusive licensing and sales restrictions 55
4.2.3 Output restrictions 58
4.2.4 Field of use restrictions 59
4.2.5 Captive use restrictions 60
4.2.6 Tying and bundling 61
4.2.7 Non-compete obligations 62
4.3 Settlement agreements 63
4.4 Technology pools 65
4.4.1 The assessment of the creation and operation of technology pools 66
4.4.2 Assessment of individual restraints in agreements between the pool and its licensees 70
4.5 Licensing Negotiation Groups 71
4.5.1 Introduction 71
4.5.2 Assessment under Article 101(1) of the Treaty 72
4.5.3 Assessment under Article 101(3) of the Treaty 76

1. UVOD

(1) Te smernice določajo načela za presojo sporazumov o prenosu tehnologije na podlagi člena 101 Pogodbe o delovanju Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: Pogodba) ([1]). Sporazumi o prenosu tehnologije so sporazumi, pri katerih dajalec licence pridobitelja licence pooblasti za uporabo nekaterih tehnoloških pravic za proizvodnjo blaga ali storitev, kot je določeno v členu 1(1), točka (c), Uredbe Komisije (EU) …/… z dne... o uporabi člena 101(3) Pogodbe o delovanju Evropske unije za skupine sporazumov o prenosu tehnologije (TTBER) ([2]).

(2) Te smernice zagotavljajo navodila glede uporabe TTBER in uporabe člena 101 Pogodbe za sporazume o prenosu tehnologije, ki ne spadajo na področje uporabe TTBER. Komisija želi z izdajo teh smernic pomagati podjetjem pri ocenjevanju njihovih sporazumov o prenosu tehnologije v skladu s pravili Unije o konkurenci in tako olajšati uporabo takih sporazumov. Sporazumi o prenosu tehnologije omogočajo razširjanje tehnologije ter spodbujajo začetne raziskave in razvoj, s čimer spodbujajo inovacije ([3]). Razširjanje tehnologije in inovacij sta ključna dejavnika konkurenčnega, odpornega ([4]) in trajnostnega gospodarstva Unije.

(3) Načela, določena v teh smernicah, je treba uporabljati ob upoštevanju posebnih dejstev vsake posamezne zadeve. To izključuje mehanično uporabo. Primeri, navedeni v teh smernicah, služijo le za ponazoritev in niso izčrpni.

(4) Te smernice ne posegajo v razlago člena 101 Pogodbe in TTBER s strani Splošnega sodišča in Sodišča Evropske unije (v nadaljnjem besedilu skupaj: Sodišče Evropske unije).

(5) TTBER in te smernice ne posegajo v morebitno vzporedno uporabo člena 102 Pogodbe za sporazume o prenosu tehnologije ([5]).

(6) Smernice so sestavljene na naslednji način:

(a) V poglavju 2.1 so opisana splošna načela, ki urejajo uporabo člena 101 Pogodbe za sporazume o prenosu tehnologije. V poglavju 2.2 so obravnavani pojmi, pomembni za oceno teh sporazumov v skladu s členom 101, vključno s pozitivnimi in negativnimi učinki podeljevanja licenc za intelektualno lastnino za konkurenco, opredelitvijo upoštevnega trga ter razlikovanjem med konkurenti in nekonkurenti; v poglavju 2.3 so obravnavani sporazumi, ki na splošno ne spadajo na področje uporabe člena 101.

(b) Poglavje 3 vsebuje smernice o področju uporabe TTBER. V njem so pojasnjeni opredelitev sporazumov o prenosu tehnologije za proizvodnjo pogodbenih izdelkov, razmerje med TTBER in drugimi uredbami o skupinskih izjemah, pragovi tržnih deležev iz člena 3 TTBER ter najresneše in izključene omejitve iz členov 4 in 5 TTBER.

([1]) Te smernice nadomeščajo Smernice Komisije o uporabi člena 101 Pogodbe o delovanju Evropske unije za sporazume o prenosu tehnologije (UL C 89, 28.3.2014, str. 3).

([2]) UL L […]. TTBER nadomešča Uredbo Komisije (EU) št. 316/2014 z dne 21. marca 2014 o uporabi člena 101(3) Pogodbe o delovanju Evropske unije za skupine sporazumov o prenosu tehnologije (UL L 93, 28.3.2014, str. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2014/316/oj).

([3]) Glej Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij, Kompas za konkurenčnost za EU (COM (2025) 30 final).

([4]) Odpornost vključuje obrambno pripravljenost, odpornost obrambnih dobavnih verig in notranjega trga.

([5]) Glej po analogiji sodbo Sodišča z dne 21. decembra 2023, European Superleague Company, C-333/21, ECLI:EU:C:2023:1011, točka 119, in tam navedeno sodno prakso. Za primer na področju sporazumov o prenosu tehnologije glej sklep Komisije z dne 20. decembra 2012 v zadevi AT.39230 – Rio Tinto Alcan.

(c) Poglavje 4 opisuje politiko izvrševanja Komisije v posameznih zadevah. V ta namen pojasnjuje, kako se sporazumi o prenosu tehnologije, ki niso zajeti s TTBER, ocenjujejo v skladu s členom 101(1) in (3) Pogodbe, ter podaja smernice o različnih vrstah omejitev, ki jih običajno najdemo v sporazumih o prenosu tehnologije in drugih sporazumih, povezanih s pravicami na področju tehnologije.

2. SPLOŠNA NAČELA

2.1 *Člen 101 Pogodbe in pravice intelektualne lastnine*

(7) Cilj člena 101 Pogodbe je zagotoviti, da podjetja ne uporabljajo sporazumov, sklepov podjetniških združenj in usklajenih ravnanj ([6]) za preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence na trgu v škodo potrošnikov. Člen 101 si prizadeva tudi za cilj vzpostavitve povezanega notranjega trga, ki krepi konkurenco v Uniji.

(8) Člen 101 Pogodbe se uporablja za sporazume med podjetji, ki lahko vplivajo na trgovino med državami članicami ([7]) in ki preprečujejo, omejujejo ali izkrivljajo konkurenco ([8]). Zagotavlja pravni okvir za oceno takih sporazumov, ki upošteva razlikovanje med protikonkurenčnimi in spodbujevalnimi učinki na konkurenco.

(9) Ocenjevanje sporazumov v skladu s členom 101 Pogodbe je sestavljeno iz dveh korakov. Prvi korak v skladu s členom 101(1) je oceniti, ali ima sporazum protikonkurenčni cilj ali povzroča dejanske ali potencialne omejevalne učinke. Drugi korak, ki postane potreben le, če se ugotovi, da sporazum omejuje konkurenco v smislu člena 101(1), je oceniti, ali sporazum ustvarja izboljšanja učinkovitosti, ki izpolnjujejo štiri pogoje za izjemo iz člena 101(3). Ti pogoji so, da mora sporazum (i) prispevati k izboljšanju proizvodnje ali distribucije blaga oziroma k pospeševanju tehničnega ali gospodarskega napredka, pri čemer (ii) zagotavlja potrošnikom pravičen delež doseženih koristi, ne da bi (iii) določal omejitve, ki niso nujne za doseganje teh ciljev, in ne da bi (iv) zadevnim podjetjem dajal možnost izključitve konkurence glede znatnega dela zadevnih izdelkov ([9]). V skladu s členom 2 Uredbe št. 1/2003 dokazno breme, da sporazum omejuje konkurenco v smislu člena 101(1), nosi organ, pristojen za konkurenco, ali tožeča stranka, ki zatrjuje kršitev člena 101, dokazno breme, da so izpolnjeni štirje pogoji za izjemo iz člena 101(3), pa nosijo podjetja, ki se sklicujejo na to izjemo.

(10) Zakoni o intelektualni lastnini podeljujejo izključne pravice imetnikom patentov, avtorskih pravic, pravic iz modelov, znamk in drugih zakonsko zaščitenih pravic. Imetnik intelektualne lastnine ima po zakonih o intelektualni lastnini pravico preprečiti nepooblaščeno uporabo svoje intelektualne lastnine in slednjo izkoriščati, med drugim s podeljevanjem licenc tretjim osebam. Ko imetnik da izdelek, ki vključuje pravico intelektualne lastnine – z izjemo pravic javnega izvajanja ([10]) – na trg znotraj Evropskega gospodarskega prostora

([6]) V teh smernicah, razen če ni navedeno drugače, izraz „sporazum“ vključuje usklajena ravnanja in sklepe podjetniških združenj.
([7]) Glej Smernice Komisije o konceptu vpliva na trgovino iz členov 81 in 82 Pogodbe (UL C 101, 27.4.2004, str. 81).
([8]) V teh smernicah izraz „omejevanje“ vključuje preprečevanje in izkrivljanje konkurence.
([9]) Pogoji iz člena 101(3) in metodologija za njihovo uporabo so podrobneje pojasnjeni v smernicah Komisije o uporabi člena 81(3) Pogodbe (UL C 101, 27.4.2004, str. 97).
([10]) Ta izjema se uporablja tudi za pravice dajanja v najem. Glej v tem smislu člen 1(2) Direktive 2006/115/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2006 o pravici dajanja v najem in pravici posojanja ter o določenih pravicah, sorodnih avtorski pravici, na področju intelektualne lastnine (UL L 376, 27.12.2006, str. 28, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2006/115/oj).

(EGP) ali je to storjeno z njegovim soglasjem, je pravica intelektualne lastnine izčrpana, v smislu da je imetnik ne more več uporabiti za nadzor prodaje izdelka (načelo izčrpanja v Uniji) ([11]). V skladu z zakoni o intelektualni lastnini imetnik pravice nima pravice pridobiteljem licence ali kupcem preprečiti prodaje takih izdelkov, ki vključujejo licenčno tehnologijo. Načelo izčrpanja v Uniji je skladno z osnovno funkcijo pravic intelektualne lastnine, ki je imetniku podeliti pravico, da drugim prepreči izkoriščanje svoje intelektualne lastnine brez svojega soglasja.

(11) Dejstvo, da zakoni o intelektualni lastnini podeljujejo izključne pravice izkoriščanja, ne pomeni, da so pravice intelektualne lastnine izvzete iz uporabe konkurenčne zakonodaje. Člen 101 Pogodbe se uporablja zlasti za sporazume, s katerimi imetnik pravic drugemu podjetju podeli licenco za izkoriščanje svojih pravic intelektualne lastnine ([12]). To prav tako ne pomeni, da med pravicami intelektualne lastnine in pravili Unije o konkurenci obstaja neizogibno neskladje. Pravice intelektualne lastnine spodbujajo inovacije s spodbujanjem podjetij k naložbam v raziskave in razvoj novih ali izboljšanih izdelkov in procesov. Enako velja za konkurenco, ki podjetja sili v inovativnost. Inovativnost je bistveni in dinamični del odprtega ter konkurenčnega tržnega gospodarstva. Zato so pravice intelektualne lastnine in konkurenca nujne za spodbujanje inovacij in zagotavljanje njihove konkurenčne uporabe.

(12) Pri presoji sporazumov o prenosu tehnologije po členu 101 Pogodbe je treba upoštevati, da nastanek pravic intelektualne lastnine pogosto vključuje znatne naložbe in je povezan s tveganji. Da se ne bi zmanjšala dinamična konkurenca in bi se ohranila spodbuda za inovacije, se izumitelja ne sme neupravičeno omejevati pri izkoriščanju pravic intelektualne lastnine, ki se izkažejo za dragocene. Zato mora imeti izumitelj pravico, da za uspešne projekte zahteva ustrezno plačilo, ki je zadostno, da se ohranijo spodbude za naložbe, pri čemer se upoštevajo tudi neuspeli projekti. Pri podeljevanju licence za tehnologijo se od pridobitelja licence prav tako lahko zahteva, da opravi znatne nepovratne naložbe v licenčno tehnologijo in proizvodna sredstva, potrebna za njeno izkoriščanje (to pomeni, da ob opustitvi zadevnega področja dejavnosti pridobitelj licence te naložbe ne more uporabiti za druge dejavnosti ali je prodati brez velikih izgub). Člena 101 ni mogoče uporabljati brez upoštevanja takih predhodnih naložb pogodbenic in s tem povezanih tveganj. Tveganje, ki sta mu izpostavljeni pogodbenici, in nepovratna naložba, ki jo je treba opraviti, lahko torej privedeta do tega, da sporazum glede na posamezen primer bodisi ne spada v področje uporabe člena 101(1) bodisi izpolnjuje pogoje iz člena 101(3) v obdobju, ki je potrebno, da se naložba povrne.

([11]) To načelo izčrpanja v Uniji je na primer zapisano v členu 15(1) Direktive (EU) 2015/2436 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2015 o približevanju zakonodaje držav članic v zvezi z blagovnimi znamkami (UL L 336, 23.12.2015, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2015/2436/oj), členu 15(1) Uredbe (EU) 2017/1001 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. junija 2017 o blagovni znamki Evropske unije (UL L 154, 16.6.2017, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1001/oj), členu 15 Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 98/71/ES z dne 13. oktobra 1998 o pravnem varstvu modelov (UL L 289, 28.10.1998, str. 28, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1998/71/oj), členu 21 Uredbe Sveta (ES) št. 6/2002 z dne 12. decembra 2001 o modelih Evropske unije (UL L 3, 5.1.2002, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2002/6/oj), členu 9(2) Direktive 2006/115/ES, navedeni v opombi 10, členu 4(2) Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi (UL L 167, 22.6.2001, str. 10, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2001/29/oj), členu 4(2) Direktive 2009/24/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2009 o pravnem varstvu računalniških programov (UL L 111, 5.5.2009, str. 16, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/24/oj), členu 5, točka (c), Direktive 96/9/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. marca 1996 o pravnem varstvu baz podatkov (UL L 77, 27.3.1996, str. 20, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1996/9/oj), členu 5(5) Direktive Sveta 87/54/EGS z dne 16. decembra 1986 o pravnem varstvu topografije polprevodniških izdelkov (UL L 24, 27.1.1987, str. 36, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1987/54/oj), členu 16 Uredbe Sveta (ES) št. 2100/94 z dne 27. julija 1994 o žlahtniteljskih pravicah v Skupnosti (UL L 227, 1.9.1994, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1994/2100/oj), členu 6 Uredbe (EU) št. 1257/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2012 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju uvedbe enotnega patentnega varstva (UL L 361, 31.12.2012, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2012/1257/oj). Glede avtorskih pravic na programski opremi glej npr. sodbi Sodišča z dne 3. julija 2012, UsedSoft GmbH/Oracle International Corp., C-128/11, ECLI:EU:C:2012:407, in z dne 12. oktobra 2016, Ranks in Vasiļevičs, C-166/15, ECLI:EU:C:2016:762.

([12]) Glej npr. sodbo Splošnega sodišča z dne 27. septembra 2023, Valve/Komisija, T-172/21, ECLI:EU:T:2023:587, točka 191.

(13) Pravni okvir iz člena 101 Pogodbe je dovolj prožen, da upošteva dinamične vidike podeljevanja licenc za tehnologije. Ne domneva se, da so pravice intelektualne lastnine in licenčni sporazumi kot taki sporni z vidika konkurence. Večina licenčnih sporazumov za tehnologije ne omejuje konkurence. Podeljevanje licenc za tehnologije na splošno spodbuja konkurenco, saj pomaga pri razširjanju tehnologije in spodbuja inovativnost dajalcev in pridobiteljev licenc. Kadar licenčni sporazumi za tehnologije omejujejo konkurenco, pogosto pripomorejo h konkurenci naklonjenim učinkovitostim, ki izpolnjujejo pogoje iz člena 101(3) ([13]). Velika večina licenčnih sporazumov za tehnologije je zato združljiva s členom 101.

2.2 *Pojmi, pomembni za uporabo člena 101 Pogodbe za sporazume o prenosu tehnologije*

2.2.1 **Pojem podjetja**

(14) Člen 101(1) Pogodbe se uporablja za podjetja in podjetniška združenja. Podjetje je vsak subjekt, ki je sestavljen iz osebnih, opredmetenih in neopredmetenih elementov ter ki opravlja gospodarsko dejavnost, ne glede na njegov pravni status in način financiranja.

2.2.2 **Omejitev konkurence ter razlikovanje med omejitvami po cilju in omejitvami po učinku**

(15) Člen 101(1) Pogodbe prepoveduje sporazume, katerih cilj ali učinek je omejevanje konkurence. Člen 101(1) se uporablja za omejevanje konkurence med pogodbenicama sporazuma in tudi za omejevanje konkurence med katero koli od pogodbenic in tretjimi osebami.

(16) Presoja o tem, ali sporazum o prenosu tehnologije omejuje konkurenco, mora biti opravljena v okviru dejanskih okoliščin, v katerih bi konkurenca obstajala, če ne bi bilo sporazuma in z njim povezanih omejitev. Pri tej presoji je treba upoštevati verjetni učinek sporazuma na konkurenco med tehnologijami (konkurenca med podjetji, ki uporabljajo konkurenčne tehnologije) in na konkurenco znotraj tehnologije (konkurenca med podjetji, ki uporabljajo isto tehnologijo) ([14]). Člen 101(1) Pogodbe prepoveduje omejevanje konkurence med tehnologijami in tudi konkurence znotraj tehnologije. Zato je treba presoditi, v kolikšni meri sporazum vpliva ali bo verjetno vplival na ta dva vidika konkurence na trgu.

(17) Pojem omejitev po cilju se nanaša na izključno nekatere vrste usklajevanja med podjetji, ki za konkurenco pomenijo zadostno stopnjo škodljivosti, ki je tako velika, da ugotavljanje njihovih učinkov ni potrebno ([15]).

(18) Pojem omejitev po učinku se nanaša na sporazume, ki nimajo protikonkurenčnega cilja, vendar je zanje dokazano, da imajo dejanske ali potencialne omejevalne učinke na konkurenco, ki so znatni ([16]). Da ima sporazum omejevalne učinke na konkurenco, mora dejansko ali verjetno znatno škodljivo vplivati na vsaj enega izmed parametrov konkurence na trgu, kot so cena, obseg proizvodnje, kakovost izdelkov, raznolikost izdelkov ali

([13]) Glej Smernice o uporabi člena 81(3) Pogodbe, navedene v opombi 9.

([14]) Konkurenca med podjetji, ki uporabljajo isto tehnologijo (konkurenca znotraj tehnologije med pridobitelji licence), pomeni pomembno dopolnilo h konkurenci med podjetji, ki uporabljajo konkurenčne tehnologije (konkurenca med tehnologijami). Konkurenca znotraj tehnologije lahko na primer povzroči nižje cene za izdelke, ki vključujejo zadevno tehnologijo, kar lahko ne le ustvari neposredne in takojšnje koristi za potrošnike teh izdelkov, temveč tudi nadalje spodbudi konkurenco med podjetji, ki uporabljajo konkurenčne tehnologije. Pri podeljevanju licence je treba upoštevati tudi, da pridobitelji licenc prodajajo svoj lasten izdelek. Ne ukvarjajo se z nadaljnjo prodajajo izdelka, ki ga je dobavilo drugo podjetje. Možnosti za diferenciranje izdelkov in konkurenco med pridobitelji licence, ki bo temeljila na kakovosti, so torej lahko večje kot v primeru vertikalnih sporazumov za nadaljnjo prodajo izdelkov.

([15]) Glej na primer sodbo Sodišča z dne 21. decembra 2023, European Superleague Company, C-333/21, ECLI:EU:C:2023:1011, točka 162 in navedena sodna praksa.

([16]) Za dodatne smernice o pojmih omejitve po cilju in omejitve po učinku, njun analitični okvir in ustrezne primere teh omejitev glej npr. sodbi Sodišča z dne 21. decembra 2023, European Superleague Company, C-333/21, ECLI:EU:C:2023:1011, točka 161 in naslednje, ter z dne 5. decembra 2024, Tallinna Kaubamaja Grupp in KIA Auto, C-606/23, ECLI:EU:C:2024:1004, točka 23 in naslednje; glej tudi Smernice Komisije o uporabi člena 101 Pogodbe o delovanju Evropske unije za sporazume o horizontalnem sodelovanju (v nadaljnjem besedilu: smernice o horizontalnih sporazumih) (UL C 259, 21.7.2023, str. 1), odstavek 22 in naslednji.

inovacije. Da bi dokazali, da sporazum omejuje konkurenco po učinku, je na splošno treba opredeliti upoštevni trg oziroma trge in presoditi učinke sporazuma na dinamiko trga v posameznem primeru. Znatni protikonkurenčni učinki so na primer bolj verjetni, kadar vsaj ena pogodbenica sporazuma ima ali doseže določeno stopnjo tržne moči ([17]).

(19) Kadar sodelovanje podjetij ne spada na področje uporabe prepovedi iz člena 101(1) Pogodbe, ker ima nevtralne ali pozitivne učinke na konkurenco, omejitev poslovne samostojnosti ene ali več pogodbenic prav tako ne spada na področje uporabe te prepovedi, če je ta omejitev objektivno nujna za izvršitev sodelovanja in sorazmerna z njegovimi cilji (v nadaljnjem besedilu: pomožne omejitve) ([18]). Za ugotovitev, ali je omejitev pomožna omejitev, je treba proučiti, ali bi bilo sodelovanje brez zadevne omejitve nemogoče. Zaradi dejstva, da bi bilo sodelovanje brez zadevne omejitve zgolj težje izvedljivo oziroma manj dobičkonosno, zadevna omejitev ni „objektivno nujna“ in tako pomožna ([19]).

(20) Kot je pojasnjeno v odstavku (9) teh smernic, je lahko sporazum, ki omejuje konkurenco v smislu člena 101(1) Pogodbe, še vedno združljiv s členom 101, če lahko pogodbenice dokažejo, da sporazum izpolnjuje štiri kumulativne pogoje iz člena 101(3).

2.2.3 **Učinki sporazumov o prenosu tehnologije**

(21) Za namene ocenjevanja sporazumov o prenosu tehnologije v skladu s členom 101 Pogodbe je treba upoštevati vse ustrezne parametre konkurence, kot so cene, obseg proizvodnje v smislu količine, kakovosti in raznolikosti izdelkov ter inovacije. Primeri, ki ponazarjajo možne učinke licenčnih sporazumov na te parametre, so navedeni v naslednjih poglavjih, kjer se razlikuje med pozitivnimi in negativnimi učinki.

2.2.3.1 *Pozitivni učinki*

(22) Sporazumi o prenosu tehnologije imajo lahko znatne spodbujevalne učinke na konkurenco in dejansko je velika večina tovrstnih sporazumov takih. Sporazumi o prenosu tehnologije lahko spodbujajo inovativnost s tem, da izumiteljem omogočajo dohodke, s katerimi si povrnejo vsaj del svojih stroškov za raziskave in razvoj.

(23) Prav tako lahko omogočijo razširjanje tehnologij, kar lahko ustvari vrednost, tako da se zmanjšajo proizvodni stroški pridobitelja licence ali pa lahko slednji ustvari nove ali izboljšane izdelke. Učinkovitosti na ravni pridobitelja licence pogosto izvirajo iz kombinacije tehnologije dajalca licence ter sredstev in tehnologij pridobitelja licence. Podeljevanje licenc je pogosto, ker je podeljevanje licence za tehnologijo za dajalca licence učinkovitejše od njenega izkoriščanja. To se zlasti lahko zgodi, če ima pridobitelj licence že dostop do potrebnih proizvodnih sredstev. Sporazum pridobitelju licence omogoča, da pridobi dostop do tehnologije, ki jo lahko združi z navedenimi sredstvi, kar mu omogoča izkoriščanje novih ali izboljšanih tehnologij.

([17]) Tržna moč pomeni zmožnost določen čas donosno ohranjati cene nad konkurenčno ravnjo ali določen čas donosno ohranjati obseg proizvodnje v smislu količine, kakovosti in raznolikosti izdelkov ali inovacij pod konkurenčno ravnjo. Stopnja tržne moči, ki je običajno potrebna za ugotovitev kršitve po členu 101(1), je nižja od stopnje tržne moči, ki je potrebna za ugotovitev prevladujočega položaja v smislu člena 102.

([18]) Sodbe Sodišča z dne 26. oktobra 2023, *EDP* – Energias de Portugal in drugi, C-331/21, ECLI:EU:C:2023:812, točka 88 in naslednje, z dne 11. septembra 2014, MasterCard/Komisija, C-382/12 P, ECLI:EU:C:2014:2201, točka 89, z dne 11. julija 1985, Remia in drugi/Komisija, zadeva 42/84, ECLI:EU:C:1985:327, točki 19 in 20, z dne 28. januarja 1986, Pronuptia, zadeva 161/84, ECLI:EU:C:1986:41, točke 15 do 17, z dne 15. decembra 1994, Gøttrup-Klim, C-250/92, ECLI:EU:C:1994:413, točka 35, in z dne 12. decembra 1995, Oude Luttikhuis in drugi, C-399/93, ECLI:EU:C:1995:434, točke 12 do 15.

([19]) Sodbe Sodišča z dne 26. oktobra 2023, *EDP* – Energias de Portugal in drugi, C-331/21, ECLI:EU:C:2023:812, točka 90, in z dne 11. septembra 2014, MasterCard/Komisija, C-382/12 P, ECLI:EU:C:2014:2201, točka 91.

(24) Še en primer, v katerem lahko podelitev licence potencialno izboljša učinkovitosti, je, če pridobitelj licence že ima tehnologijo in če združitev te tehnologije s tehnologijo dajalca licence ustvarja sinergije. V primeru združitve obeh tehnologij lahko pridobitelj licence doseže razmerje med stroški in obsegom proizvodnje, ki sicer ne bi bilo možno.

(25) Licenčni sporazumi lahko prav tako privedejo do učinkovitosti na ravni distribucije, podobno kot vertikalni sporazumi za distribucijo blaga in storitev. Take učinkovitosti so lahko v obliki prihrankov stroškov ali v obliki zagotavljanja kakovostnih storitev potrošnikom. Pozitivni učinki vertikalnih sporazumov so opisani v Smernicah Komisije o vertikalnih omejitvah ([20]) (v nadaljnjem besedilu: smernice o vertikalnih omejitvah).

(26) Prav tako lahko podeljevanje licence pozitivno vpliva na konkurenco, ker odstranjuje ovire za razvoj in izkoriščanje tehnologije pridobitelja licence. Zlasti v sektorjih, za katere je značilno veliko število patentov, se licence pogosto podeljujejo z namenom zagotavljanja svobode oblikovanja, saj se z njimi odpravi tveganje za tožbe dajalca licence zaradi kršitve pravic ([21]).

2.2.3.2 *Negativni učinki*

(27) Čeprav sporazumi o prenosu tehnologije na splošno spodbujajo konkurenco, jih lahko podjetja v določenih primerih uporabijo za uresničevanje protikonkurenčnih ciljev, ki na koncu škodijo potrošnikom.

(28) Negativni učinki na trg, ki so lahko posledica omejevalnih sporazumov o prenosu tehnologije, vključujejo:

(a) zmanjšanje konkurence med tehnologijami, vključno s spodbujanjem nedovoljenega dogovarjanja, bodisi izrecnega bodisi tihega;

(b) omejevanje dostopa na trg za konkurente z višanjem njihovih stroškov, omejevanjem njihovega dostopa do bistvenih proizvodnih dejavnikov ali z večanjem ovir za vstop na trg ter

(c) zmanjšanje konkurence znotraj tehnologije.

(29) Tveganje zmanjšanja konkurence med tehnologijami je večje v primeru nalaganja medsebojnih obveznosti ([22]). Če si na primer konkurenti med seboj prenesejo konkurenčne tehnologije in si naložijo medsebojno obveznost, da si bodo vzajemno zagotavljali prihodnje izboljšave lastnih tehnologij, in če tak sporazum preprečuje enemu konkurentu pridobitev tehnološke prednosti pred drugim, je konkurenca med udeleženkami na področju inovacij omejena (glej tudi odstavek (262)).

(30) Sporazumi o prenosu tehnologije med konkurenti lahko prav tako omogočijo nedovoljeno dogovarjanje. Nevarnost nedovoljenega dogovarjanja je večja na koncentriranih trgih ([23]). Sporazumi o prenosu tehnologije lahko spodbujajo nedovoljeno dogovarjanje z večanjem preglednosti trga, nadzorovanjem nekaterih ravnanj in večanjem vstopnih ovir. Nedovoljeno dogovarjanje se lahko spodbuja tudi s sporazumi, ki povzročajo visoko stopnjo izenačevanja stroškov, ker je pri podjetjih, ki imajo podobne stroške, večja verjetnost, da imajo podobna stališča glede usklajevanja ([24]).

([20]) UL C 248, 30.6.2022, str. 1, odstavek 12 in naslednji.

([21]) Kadar pa taki licenčni sporazumi privedejo do izstopa ene od pogodbenic s trga, lahko spadajo na področje uporabe člena 101(1).

([22]) Primer bi bil, da si v dveh različnih državah članicah ustanovljeni podjetji navzkrižno podelita licenci za konkurenčni tehnologiji in se zavežeta, da nobeno od njiju ne bo prodajalo izdelkov na domačem trgu drugega. Tak sporazum omejuje potencialno konkurenco med njima.

([23]) Pogoj za nedovoljeno dogovarjanje je, da imajo zadevna podjetja podobna stališča glede svojih skupnih interesov in delovanja mehanizmov usklajevanja. Da bi nedovoljeno dogovarjanje na trgu delovalo, morajo imeti podjetja prav tako možnost medsebojnega spremljanja ravnanja drugega na trgu, obstajati pa morajo tudi ustrezna odvračilna sredstva, ki zagotavljajo spodbudo, da se ne odstopa od skupne politike na trgu, medtem ko morajo biti vstopne ovire dovolj velike za omejitev vstopa ali širitve zunanjih konkurentov.

([24]) V zvezi s tem glej odstavek 21 smernic o horizontalnih sporazumih.

(31) Nedovoljeno dogovarjanje se lahko omogoča tudi z izmenjavo poslovno občutljivih informacij med konkurenti med izvajanjem sporazuma o prenosu tehnologije. Izvajanje licenčnega sporazuma lahko zahteva izmenjavo poslovno občutljivih informacij. Kadar sam sporazum ne spada na področje uporabe prepovedi iz člena 101(1) Pogodbe, ker ima nevtralne ali pozitivne učinke na konkurenco, izmenjava informacij, ki je pomožna glede na ta sporazum, prav tako ne spada na področje uporabe navedene prepovedi. To velja, če je izmenjava informacij objektivno nujna za izvajanje licenčnega sporazuma in sorazmerna z njegovimi cilji. Če izmenjava informacij presega to, kar je objektivno potrebno za izvajanje sporazuma, ali ni sorazmerna s cilji sporazuma, bi jo bilo treba presojati na podlagi navodil iz poglavja 6 smernic o horizontalnih sporazumih. Če je izmenjava informacij zajeta v členu 101(1), lahko še vedno izpolnjuje pogoje iz člena 101(3).

(32) Sporazumi o prenosu tehnologije lahko omejijo tudi konkurenco med tehnologijami z ustvarjanjem vstopnih ovir ali ovir za širitev konkurentov. Tretje osebe so lahko na primer izključene s trga, če že prisotni dajalci licenc pridobiteljem licenc nalagajo prepovedi konkurence v takem obsegu, da je tretjim osebam na razpolago nezadostno število pridobiteljev licenc, in če je vstop na ravni pridobiteljev licenc otežen ([25]).

(33) Sporazumi o prenosu tehnologije lahko prav tako omejijo konkurenco znotraj tehnologije. To je lahko na primer posledica nalaganja vzdrževanja cen za nadaljnjo prodajo ali ozemeljskih omejitev ali omejitev prodaje, ki so vezane na kupce, pridobiteljem licenc. Omejitve konkurence znotraj tehnologije lahko omogočajo nedovoljeno dogovarjanje med pridobitelji licenc. Lahko tudi omogočajo nedovoljeno dogovarjanje med lastniki konkurenčnih tehnologij ali zmanjšajo konkurenco med tehnologijami s povečevanjem vstopnih ovir.

2.2.4 **Opredelitev trga**

(34) Pristop Komisije k opredelitvi upoštevnega trga je določen v Obvestilu Komisije o opredelitvi upoštevnega trga za namene konkurenčnega prava Unije ([26]) (v nadaljnjem besedilu: obvestilo o opredelitvi trga). Te smernice obravnavajo zgolj vidike opredelitve trga, ki so posebnega pomena za področje podeljevanja licence za tehnologijo.

(35) Tehnologija je vložek, ki je vključen bodisi v izdelek bodisi v proizvodni proces. Zato lahko podeljevanje licence za tehnologijo vpliva na konkurenco tako na nabavnih trgih proizvodnih dejavnikov kot tudi na podrejenih trgih končnih izdelkov. Sporazum med dvema pogodbenicama, ki prodajata konkurenčne izdelke na podrejenih trgih in si navzkrižno podeljujeta licenco za tehnološke pravice, povezane s proizvodnjo teh izdelkov na nabavnih trgih, lahko na primer omejuje konkurenco na zadevnem podrejenem trgu blaga ali storitev. Navzkrižno podeljevanje licence lahko omejuje tudi konkurenco na nabavnem trgu za tehnologijo in morda tudi na drugih nabavnih trgih proizvodnih dejavnikov. Za namene presoje konkurenčnih učinkov licenčnih sporazumov je zato morda potrebna opredelitev upoštevnih proizvodnih trgov in tudi upoštevnih tehnoloških trgov ([27]).

([25]) Drug primer je potencialna izključitev dobaviteljev nadomestnih tehnologij, do katere lahko pride, kadar dajalec licence z znatno tržno močjo veže skupaj različne sestavne dele tehnologije v en sam licenčni paket, čeprav je za proizvodnjo določenega izdelka bistven le del tega paketa.

([26]) UL C, C/2024/1645, 22.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1645/oj.

([27]) Glej na primer sklep Komisije z dne 17. novembra 2010 v zadevi COMP/M.5675 – *Syngenta/Monsanto*, kjer je Komisija analizirala združitev dveh vertikalno integriranih žlahtniteljev sončnic, tako da je proučila (i) nabavni trg za trgovanje (tj. izmenjavo in podeljevanje licence) s sončničnimi sortami (starševskih linij in hibridov) in (ii) podrejeni trg za trženje sončničnih hibridov. V sklepu z dne 13. marca 2009 v zadevi COMP/M.5406 *IPIC/MAN Ferrostaal AG* je Komisija poleg proizvodnega trga za visokokakovosten melamin opredelila tudi nabavni tehnološki trg za dobavo tehnologije za proizvodnjo melamina. Glej tudi sklep Komisije z dne 8. junija 1995 v zadevi št. COMP/M.269, Shell/Montecatini, in sklep Komisije z dne 2. junija 2023 v zadevi št. COMP/M.10783 EQT Future/AM Fresh/SNFL/IFG, v katerih je Komisija ocenila združitev, ki vključuje podjetja, dejavna v industriji namiznega grozdja, s proučitvijo nabavnega trga za žlahtnjenje in podeljevanje licenc za zaščitene sorte namiznega grozdja brez semen ter prodajnih trgov za proizvodnjo in distribucijo namiznega grozdja.

(36) Upoštevni proizvodni trg zajema pogodbene izdelke (ki vključujejo licenčno tehnologijo) in izdelke, ki jih kupci zaradi njihovih značilnosti, cene in predvidene uporabe štejejo za zamenljive ali nadomestljive s pogodbenimi izdelki, ob upoštevanju konkurenčnih pogojev ter strukture ponudbe in povpraševanja na trgu. Pogodbeni izdelki lahko pripadajo proizvodnemu trgu končnih izdelkov in/ali polizdelkov.

(37) Upoštevne tehnološke trge sestavljajo licenčne tehnološke pravice in njihovi nadomestki, torej druge tehnološke pravice, ki jih pridobitelji licence zaradi njihovih značilnosti, licenčnin in predvidene uporabe štejejo za zamenljive ali nadomestljive z licenčnimi tehnološkimi pravicami, ob upoštevanju konkurenčnih pogojev ter strukture ponudbe in povpraševanja na trgu. Z vidika tehnologije, ki jo je na trg dal dajalec licence, je treba ugotoviti, katere so tiste druge tehnologije, na katere bi se lahko preusmerili pridobitelji licence v primeru poslabšanja pogojev dobave tehnologije dajalca licence v primerjavi s pogoji dobave drugih tehnologij. Drugi možni pristop je proučitev trga za izdelke, ki vključujejo licenčne tehnološke pravice (glej odstavek (40)).

(38) Izraz „upoštevni trg“ iz člena 3 TTBER, opredeljen v členu 1(1), točka (m) zadevne uredbe, pomeni upoštevni proizvodni trg in upoštevni tehnološki trg tako s proizvodnega kot z geografskega vidika.

(39) „Upoštevni geografski trg“ je opredeljen v členu 1(1), točka (l), TTBER in zajema območje, na katerem so zadevna podjetja vključena v ponudbo proizvodov in povpraševanje po njih ali podeljevanje licenc za tehnologije, na katerem so pogoji konkurence dovolj homogeni ter ki ga je mogoče razlikovati od sosednjih območij zato, ker so pogoji konkurence na teh območjih občutno drugačni. Geografska razsežnost za upoštevne tehnološke trge se lahko razlikuje od geografske razsežnosti za upoštevne proizvodne trge.

(40) Po tem, ko se opredelijo upoštevni trgi, se lahko različnim virom konkurence na trgu pripišejo tržni deleži in se uporabijo kot pokazatelj relativne moči tržnih udeležencev. Pri tehnoloških trgih je eden možnih nadaljnjih korakov izračun tržnih deležev na osnovi deleža vsake posamezne tehnologije v celotnem prihodku iz naslova podeljevanja licence, kar prikaže delež tehnologije na trgu, kjer se podeljujejo licence za konkurenčne tehnologije. Vendar pa je to pogosto zaradi pomanjkanja točnih podatkov o prihodkih iz licenčnin pogosto zgolj teoretičen in ne praktičen način. Drug pristop, ki se uporablja za namen uporabe varnega pristana TTBER, je izračun tržnih deležev na tehnološkem trgu na osnovi vrednosti prodanih izdelkov, ki vključujejo licenčno tehnologijo, na podrejenih proizvodnih trgih (za več podrobnosti glej odstavke (110)–(115) teh smernic). Za posamezne primere izven varnega pristana TTBER je morda, če je v praksi izvedljivo, potrebna uporaba obeh opisanih pristopov, da se natančneje presodi tržni položaj dajalca licence in upoštevajo drugi dejavniki, ki so dober pokazatelj relativne moči razpoložljivih tehnologij (za več podrobnosti o teh dejavnikih glej odstavke (184)–(193) teh smernic) ([28]).

(41) Licenčni sporazumi za tehnologije lahko vplivajo na konkurenco pri inovativnosti ([29]). Vendar pa se bo Komisija pri analizi takih učinkov praviloma omejila na proučevanje učinka sporazuma na konkurenco znotraj obstoječih proizvodnih in tehnoloških trgov. Na konkurenco na takih trgih lahko vplivajo sporazumi, ki zavirajo uvedbo izboljšanih ali novih izdelkov, ki bi sčasoma nadomestili obstoječe izdelke. V takih primerih je inovativnost vir potencialne konkurence, ki ga je treba upoštevati pri presoji učinka sporazuma na proizvodnih in tehnoloških

([28]) Glej npr. sklep Komisije z dne 20. decembra 2012 v zadevi AT.39230 – Rio Tinto Alcan, odstavki 38 do 41. Glej tudi sklep Komisije v zadevah št. COMP/M.5675 Syngenta/Monsanto in COMP/M.5406 IPIC/MAN Ferrostaal AG, naveden v opombi 27.

([29]) Licenčni sporazumi za tehnologije lahko na primer vplivajo na razvoj izdelkov ali tehnologij, ki bodo (i) izboljšali obstoječe izdelke ali tehnologije; (ii) nadomestili obstoječe izdelke ali tehnologije ali (iii) ustvarili povsem novo povpraševanje. Licenčni sporazumi za tehnologije lahko vplivajo tudi na (iv) zgodnja inovacijska prizadevanja, in sicer dejavnosti na področju raziskav in razvoja, ki niso tesno povezane z določenim izdelkom ali tehnologijo.

trgih. Vendar pa je v omejenem številu primerov lahko koristno in nujno tudi ločeno analizirati učinke na konkurenco pri inovativnosti. To velja zlasti za zelo inovativne trge, za katere so značilne pogoste in pomembne raziskave in razvoj ter na katerih sporazum vpliva na inovacije, namenjene ustvarjanju novih izdelkov ali tehnologij ([30]). V takih primerih je mogoče analizirati, ali bo po sporazumu preostalo zadostno število konkurenčnih razvojnih in raziskovalnih projektov, da se ohrani učinkovita konkurenca na področju inovativnosti ([31]).

2.2.5 **Razlikovanje med konkurenti in nekonkurenti**

(42) Na splošno sporazumi med konkurenti pomenijo večje tveganje za konkurenco kot sporazumi med nekonkurenti ([32]).

(43) Za določitev konkurenčnega razmerja med pogodbenicama sporazuma je treba proučiti, ali bi si bili pogodbenici dejanska ali potencialna konkurenta, če sporazum ne bi bil sklenjen. Če si pogodbenici v tem primeru ne bi bili dejanska ali potencialna konkurenta na nobenem od upoštevnih trgov, ki so zajeti v sporazumu, se šteje, da sta nekonkurenta.

(44) Pogodbenici sta dejanska konkurenta na trgu za dobavo izdelkov, če sta pred sklenitvijo sporazuma obe že dejavni na istem upoštevnem trgu.

(45) Pogodbenica se šteje za potencialnega konkurenta druge pogodbenice na trgu za dobavo izdelkov, če bi v odsotnosti sporazuma obstajale dejanske in konkretne možnosti, da prva pogodbenica vstopi na upoštevni trg in konkurira drugi pogodbenici, ki je že uveljavljena na tem trgu ([33]). Ugotovitev potencialne konkurence mora temeljiti na nizu skladnih dejstev ob upoštevanju strukture trga ter gospodarskega in pravnega okvira, v katerem deluje. Hipotetična možnost vstopa ali zgolj želja pogodbenice po vstopu ne zadostuje ([34]). Vendar pa ni treba z gotovostjo dokazati, da bo podjetje dejansko vstopilo na upoštevni trg in da bo nato sposobno ohraniti svoj položaj na njem ([35]). Vstop je na primer bolj verjeten, če ima pridobitelj licence sredstva, ki bi jih zlahka uporabil za vstop na trg, ne da bi tvegal velike nepovratne stroške, ali če je že pripravil načrte za vstop na trg oziroma že sicer začel vlagati sredstva.

(46) V posebnem kontekstu pravic intelektualne lastnine se lahko zgodi, da ima ena ali obe pogodbenici veljavne pravice intelektualne lastnine, ki drugi pogodbenici preprečujejo delovanje na upoštevnem trgu ali vstop na ta trg brez kršitve takih tehnoloških pravic. To se imenuje možnost blokiranja. Pri ocenjevanju morebitnega vpliva možnosti blokiranja na svoje konkurenčno razmerje bi morale pogodbenice upoštevati naslednje dejavnike:

(a) Če obe pogodbenici že delujeta na upoštevnem trgu, je zelo malo verjetno, da obstaja možnost blokiranja, razen če je bila s pravnomočno sodbo sodišča potrjena kršitev in veljavnost pravice intelektualne lastnine. Če take sodbe ni, se pogodbenici na splošno štejeta za dejanska konkurenta.

([30]) Glej npr. odstavek 90 in naslednje obvestila o opredelitvi trga, navedenega v opombi 26.

([31]) V zvezi s tem te smernice zagotavljajo mehek varni pristan za sporazume o prenosu tehnologije, ki ne spadajo na področje uporabe skupinske izjeme, ker so bili prekoračeni pragovi tržnih deležev: glej odstavek (181).

([32]) Glej npr. razmisleke iz odstavka 10 vertikalnih smernic, ki se smiselno uporabljajo za podeljevanje licenc za tehnologije.

([33]) Glej sodbo Sodišča z dne 26. oktobra 2023, EDP – Energias de Portugal in drugi, C-331/21, ECLI:EU:C:2023:812, točka 61.

([34]) Glej na primer sodbi Sodišča z dne 26. oktobra 2023, EDP - Energias de Portugal in drugi, C-331/21, ECLI:EU:C:2023:812, točke 60 do 63, in z dne 30. januarja 2020, Generics (UK) in drugi, C-307/18, ECLI:EU:C:2020:52, točke 36 do 39.

([35]) Glej na primer sodbe Sodišča z dne 26. oktobra 2023, EDP - Energias de Portugal in drugi, C-331/21, ECLI:EU:C:2023:812, točka 62; z dne 30. januarja 2020, Generics (UK) in drugi, C-307/18, ECLI:EU:C:2020:52, točke 36 do 45; z dne 25. marca 2021, H. Lundbeck A/S in Lundbeck Ltd/Evropska komisija, C-591/16 P, ECLI:EU:C:2021:243, točke 54 do 57; z dne 27. junija 2024, Komisija/Servier in drugi, C-176/19 P, ECLI:EU:C:2024:549, točki 100 in 101.

(b) Če ena od pogodbenic še ne deluje na trgu, vendar je že izvedla znatne naložbe ali izvedla pomembna pripravljalna dejanja za vstop na trg, je zelo verjetno, da sta pogodbenici vsaj potencialna konkurenta ([36]). Če takih naložb in dejanj ni, se bosta morali pogodbenici pri ugotavljanju, ali sta potencialna konkurenta, opreti na vsa razpoložljiva dejstva v danem trenutku, med drugim tudi na možnost, da se kršijo pravice intelektualne lastnine, veljavnost zadevnih pravic in ali je dejansko mogoče zaobiti obstoječe pravice intelektualne lastnine. Še posebej prepričljiv dokaz o obstoju možnosti blokiranja se zahteva v primeru, ko imata pogodbenici skupni interes pri zatrjevanju obstoja možnosti blokiranja, da bi se šteli za nekonkurenta, na primer, če domnevna možnost blokiranja zadeva tehnologiji, ki sta med seboj nadomestni (glej odstavek (37)) ali če obstaja precejšnja spodbuda s strani ene ali obeh pogodbenic drugi pogodbenici ([37]).

(47) Pogodbenici sta dejanska konkurenta na tehnološkem trgu, če obe že podeljujeta licenco za nadomestne tehnološke pravice ali če pridobitelj licence že podeljuje licenco za lastne tehnološke pravice in dajalec licence vstopi na tehnološki trg s podelitvijo licence pridobitelju licence za konkurenčne tehnološke pravice.

(48) Pogodbenici se štejeta za potencialna konkurenta na tehnološkem trgu, če imata v lasti med seboj nadomestne tehnologije in pridobitelj licence ne podeljuje licence za lastno tehnologijo, če bi to verjetno počel v primeru poslabšanja pogojev dobave tehnologije dajalca licence v primerjavi s pogoji dobave drugih tehnologij ([38]). Na splošno je v primeru tehnoloških trgov težje presoditi, ali sta pogodbenici potencialna konkurenta. Zato se pri uporabi TTBER ne upošteva potencialna konkurenca na tehnološkem trgu (glej odstavek (107) teh smernic) in se pogodbenici štejeta za nekonkurenta.

(49) V nekaterih primerih je možno tudi ugotoviti, da čeprav dajalec in pridobitelj licence proizvajata konkurenčne izdelke, si nista konkurenta na upoštevnem proizvodnem trgu in upoštevnem tehnološkem trgu, saj licenčna tehnologija pomeni tako izrazito inovacijo, da je tehnologija pridobitelja licence zaradi tega postala zastarela ali ni več konkurenčna. V takih primerih tehnologija dajalca licence bodisi ustvari nov trg bodisi izključi tehnologijo pridobitelja licence z obstoječega trga. Vendar pogosto ni mogoče priti do take ugotovitve v času sklenitve sporazuma. Ponavadi postane očitno, da je starejša tehnologija zastarela ali nekonkurenčna, šele takrat, ko so tehnologija ali izdelki, ki jo vključujejo, že nekaj časa na voljo potrošnikom. Ko je bila na primer razvita tehnologija zgoščenk in so bili na trg dani predvajalniki in zgoščenke, še ni bilo jasno, da bo ta nova tehnologija nadomestila vinilne plošče. To se je izkazalo šele nekaj let pozneje. Zato bo veljalo, da sta si pogodbenici konkurenta, če v času sklenitve sporazuma ni jasno, da je tehnologija pridobitelja licence zastarela ali nekonkurenčna. Ker pa se morata člen 101(1) in (3) Pogodbe uporabljati glede na dejanske okoliščine, v katerih deluje sporazum, je treba pri presoji upoštevati bistvene spremembe dejstev. Razmerje med pogodbenicama se lahko zato spremeni v razmerje nekonkurentov, če tehnologija pridobitelja licence pozneje postane zastarela ali nekonkurenčna na trgu.

([36]) Pogodbenici bosta na primer verjetno veljali za potencialna konkurenta na upoštevnem trgu za dobavo izdelkov, kadar pridobitelj licence proizvaja na podlagi lastne tehnologije na enem geografskem trgu in začne proizvajati na drugem geografskem trgu na podlagi licenčne konkurenčne tehnologije. V takih okoliščinah je verjetno, da bi imel pridobitelj licence možnost vstopiti na drugi geografski trg na podlagi lastne tehnologije, razen v primeru, da tak vstop onemogočajo objektivni dejavniki, med drugim obstoj možnosti blokiranja pravic intelektualne lastnine.

([37]) Glej v tem smislu sodbe Sodišča z dne 30. januarja 2020, Generics (UK) in drugi, C-307/18, ECLI:EU:C:2020:52, točke 54 do 56; z dne 27. junija 2024, Komisija/Servier in drugi, C-176/19 P, ECLI:EU:C:2024:549, točke 87, 88, 89, 103 in 131; z dne 27. junija 2024, Komisija/Krka, C-151/19 P, ECLI:EU:C:2024:546, točka 411.

([38]) Za operativne in praktične namene se ta presoja običajno osredotoča na odzive na dvig cen. Ena od metod je na primer proučitev, ali je verjetno, da bo pridobitelj licence začel podeljevati licence za lastno tehnologijo kot odziv na majhno, vendar trajno zvišanje cen tehnologije. Vendar se lahko pri presoji upoštevajo tudi spremembe, ki vplivajo na druge parametre konkurence, kot sta kakovost izdelkov ali stopnja inovativnosti.

(50) V nekaterih primerih lahko pogodbenici postaneta konkurenta po sklenitvi sporazuma, ker pridobitelj licence razvije ali pridobi in začne izkoriščati konkurenčno tehnologijo. V takih primerih je treba upoštevati dejstvo, da pogodbenici nista bili konkurenta v času sklenitve sporazuma in da je bil sporazum sklenjen v navedenih pogojih. Komisija se bo zato osredotočala predvsem na učinek, ki ga ima sporazum na sposobnost pridobitelja licence, da izkorišča lastno (konkurenčno) tehnologijo. Zaradi tega se seznam najresnejših omejitev, ki se uporablja za sporazume med konkurenti, ne uporablja za take sporazume, razen v primeru, da se sporazum pozneje, ko pogodbenici postaneta konkurenta, spremeni v bistvenih točkah (glej člen 4(3) TTBER).

(51) Prav tako lahko podjetja, ki so pogodbenice sporazuma, postanejo konkurenti po sklenitvi sporazuma, če je bil pridobitelj licence na upoštevnem proizvodnem trgu, na katerem se prodajajo pogodbeni izdelki, dejaven že pred sklenitvijo sporazuma in če dajalec licence pozneje vstopi na upoštevni proizvodni trg bodisi na podlagi licenčne tehnološke pravice bodisi nove tehnologije. V tem primeru se seznam najresnejših omejitev, ki se uporablja za sporazume med nekonkurenti, še naprej uporablja v celotnem obdobju trajanja sporazuma, razen če se sporazum pozneje spremeni v bistvenih točkah (glej člen 4(3) TTBER). Bistvene spremembe vključujejo sklenitev novega sporazuma o prenosu tehnologije med pogodbenicama, ki zadeva konkurenčnotehnološke pravice, ki se lahko uporabljajo za proizvodnjo izdelkov, konkurenčnih pogodbenim izdelkom.

2.3 *Sporazumi, ki na splošno ne spadajo na področje uporabe člena 101(1) Pogodbe*

(52) Sporazumi, ki ne morejo znatno vplivati na trgovino med državami članicami (neobstoj vpliva na trgovino) ali ki neznatno omejujejo konkurenco (sporazumi manjšega pomena), ne spadajo na področje uporabe člena 101(1) Pogodbe. Komisija je zagotovila smernice o neobstoju vpliva na trgovino v Smernicah Komisije o konceptu vpliva na trgovino iz členov 81 in 82 Pogodbe ES ([39]) (v nadaljnjem besedilu: smernice o vplivu na trgovino), ter o sporazumih manjšega pomena v Obvestilu Komisije o sporazumih manjšega pomena, ki neznatno omejujejo konkurenco v skladu s členom 101(1) Pogodbe o delovanju Evropske unije ([40]) (v nadaljnjem besedilu: obvestilo *de minimis*). Smernice o vplivu na trgovino in obvestilo *de minimis* so posebej pomembni za presojo sporazumov o prenosu tehnologije med malimi in srednjimi podjetji ([41]).

3. UPORABA TTBER

3.1 *Pravni učinki TTBER*

(53) Sporazumi o prenosu tehnologije, ki izpolnjujejo pogoje TTBER, so izvzeti iz uporabe prepovedi iz člena 101(1) Pogodbe. Sporazumi, za katere velja skupinska izjema, so pravno veljavni in izvršljivi ([42]).

(54) Skupinska izjema, ki jo določa TTBER, temelji na predpostavki, da – kolikor so zajete v členu 101(1) Pogodbe – nekatere kategorije sporazumov o prenosu tehnologije na splošno izpolnjujejo štiri pogoje iz člena 101(3) ([43]). Namen pragov tržnih deležev (člen 3 TTBER), najresnejših omejitev (člen 4 TTBER) in izključenih omejitev (člen 5 TTBER) je zagotoviti, da skupinska izjema velja le za omejevalne sporazume, za katere se lahko upravičeno domneva, da izpolnjujejo štiri pogoje iz člena 101(3).

([39]) UL C 101, 27.4.2004, str. 81.
([40]) UL C 291, 30.8.2014, str. 1.
([41]) Za smernice o opredelitvi upoštevnih trgov in izračunu tržnih deležev v okviru sporazumov o prenosu tehnologije glej poglavje 2.2.4 teh smernic.
([42]) Sporazumi, za katere velja skupinska izjema, se lahko prepovejo le po odvzemu skupinske izjeme s strani Komisije ali organov za varstvo konkurence držav članic – glej poglavje 3.6 teh smernic o odvzemu skupinske izjeme.
([43]) Glej odstavek (9).

(55) Kot je navedeno v poglavju 2 teh smernic, številni sporazumi o prenosu tehnologije ne spadajo na področje uporabe člena 101(1) Pogodbe, bodisi ker sploh ne omejujejo konkurence bodisi ker omejevanje konkurence ni znatno ([44]). V vsakem primeru, kadar sporazum o prenosu tehnologije izpolnjuje pogoje TTBER, ni treba ugotavljati, ali spada na področje uporabe člena 101(1) ([45]).

(56) Pri sporazumih, ki ne spadajo v področje uporabe skupinske izjeme, je pomembno proučiti, ali sporazum v posameznem primeru omejuje konkurenco v smislu člena 101(1) Pogodbe in, če je tako, ali so pogoji iz člena 101(3) izpolnjeni. Ne predpostavlja se, da so sporazumi o prenosu tehnologije, ki ne spadajo na področje uporabe skupinske izjeme, zajeti na področje uporabe člena 101(1) ali da ne izpolnjujejo pogojev iz člena 101(3). Zlasti samo dejstvo, da tržni deleži pogodbenic presegajo pragove tržnih deležev iz člena 3 TTBER, ni zadostna podlaga za ugotovitev, da sporazum spada na področje uporabe člena 101(1). Potrebna je posamična presoja verjetnih učinkov sporazuma.

3.2 *Področje uporabe in trajanje TTBER*

3.2.1 **Koncept sporazumov o prenosu tehnologije**

(57) TTBER in te smernice se nanašajo na sporazume o prenosu tehnologije. V skladu s členom 1(1), točka (b), TTBER koncept „tehnološke pravice“ zajema tehnično znanje in izkušnje ter patente, uporabne modele, pravice iz modela, topografije polprevodniških vezij, dodatne varstvene certifikate za medicinske proizvode ali druge izdelke, za katere je mogoče pridobiti take dodatne varstvene certifikate, potrdila gojiteljev rastlin, avtorske pravice na programski opremi ali kombinacijo naštetega ter vloge za te pravice in za njihovo registracijo. Licenčne tehnološke pravice morajo pridobitelju licence omogočiti, da s pomočjo dodatnih proizvodnih dejavnikov ali brez njih proizvaja pogodbene izdelke. TTBER se uporablja le v državah članicah EU, v katerih ima dajalec licence zadevno tehnološko pravico; v nasprotnem primeru ni tehnoloških pravic, ki bi se prenesle v smislu TTBER.

(58) Tehnično znanje in izkušnje so v členu 1(1), točka (i), TTBER opredeljeni kot skupek praktičnih informacij, ki izhajajo iz izkušenj in preizkušanja ter ki so zaupne, bistvene in določene.

(a) „Tajno“ pomeni, da tehnično znanje in izkušnje niso splošno znani ali zlahka dostopni.

(b) „Bistveno“ pomeni, da tehnično znanje in izkušnje vključujejo informacije, ki so pomembne in uporabne za proizvodnjo izdelkov, zajetih z licenčnim sporazumom, ali uporabo procesov, ki jih zajema licenčni sporazum. Z drugimi besedami, informacije morajo bistveno prispevati k proizvodnji pogodbenih izdelkov oziroma jo bistveno olajšati. V primerih, ko se licenčno tehnično znanje in izkušnje navezujejo na izdelek in ne na proces, ta pogoj pomeni, da so znanje in izkušnje uporabni za proizvodnjo pogodbenega izdelka. Ta pogoj ni izpolnjen, če je mogoče pogodbeni izdelek proizvajati na podlagi prosto dostopne tehnologije. Vendar pa navedeni pogoj ne pomeni, da mora imeti pogodbeni izdelek večjo vrednost od izdelkov, ki se proizvedejo s prosto dostopno tehnologijo. Pri tehnoloških procesih ta pogoj pomeni, da so tehnično znanje in izkušnje uporabni v smislu, da je v času sklenitve sporazuma mogoče upravičeno pričakovati, da bodo pomembno izboljšali konkurenčni položaj pridobitelja licence, na primer z zmanjšanjem njegovih proizvodnih stroškov.

(c) „Opredeljeno“ pomeni, da je mogoče preveriti, ali licenčno tehnično znanje in izkušnje izpolnjujejo merili tajnosti in bistvenosti. Ta pogoj je izpolnjen, če so licenčno tehnično znanje in izkušnje opisani v digitalni ali papirni obliki. Vendar pa to v nekaterih primerih iz objektivnih razlogov morda ni mogoče. Licenčno tehnično znanje in izkušnje lahko obsegajo praktično znanje, ki ga imajo zaposleni pri dajalcu licence. Ti zaposleni imajo na primer lahko tajno in bistveno znanje o določenem proizvodnem procesu, ki se na pridobitelja licence prenese v obliki usposabljanja zaposlenih pri pridobitelju licence. V takih primerih zadostuje, da je v sporazumu opisana splošna narava tehničnega znanja in izkušenj ter da so navedeni zaposleni, ki so bili udeleženi pri prenosu tega znanja in izkušenj na pridobitelja licence ali bodo pri tem udeleženi.

([44]) Glej na primer poglavje 2.4.

([45]) V skladu s členom 3(2) Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 in 82 Pogodbe (UL L 1, 4.1.2003, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2003/1/oj) sporazumi, ki lahko vplivajo na trgovino med državami članicami, vendar pa niso prepovedani po členu 101, tudi ne morejo biti prepovedani po nacionalni zakonodaji o konkurenci.

3.2.1.1 *Uporaba člena 2(3) TTBER*

(59) Določbe v sporazumih o prenosu tehnologije v zvezi z nakupom izdelkov s strani pridobitelja licence so zajete s TTBER le, če in kolikor so navedene določbe neposredno povezane s proizvodnjo ali prodajo pogodbenih izdelkov. Zato se TTBER ne uporablja za tiste dele sporazumov o prenosu tehnologije, ki zadevajo proizvodne dejavnike ali opremo, ki se uporabljajo za druge namene kot za proizvodnjo pogodbenih izdelkov. Če se na primer mleko prodaja skupaj z licenco tehnologije za proizvodnjo sira, TTBER zajema samo mleko, ki se uporablja za proizvodnjo sira z licenčno tehnologijo. Določbe sporazumov o prenosu tehnologije v zvezi s podeljevanjem licenc za druge vrste intelektualne lastnine, kot so znamke in avtorske pravice, razen avtorskih pravic na programski opremi (glede avtorskih pravic na programski opremi glej odstavka (57) in (86) teh smernic), so zajete s TTBER le, če in kolikor so neposredno povezane s proizvodnjo ali prodajo pogodbenih izdelkov. Ta pogoj zagotavlja, da so določbe, ki zajemajo druge vrste pravic intelektualne lastnine, skupinsko izvzete le, kolikor te druge pravice intelektualne lastnine pridobitelju licence omogočajo boljše izkoriščanje licenčne tehnološke pravice. Na primer, če dajalec licence pooblasti pridobitelja licence za uporabo njegove znamke za izdelke, ki vključujejo licenčno tehnologijo, lahko ta licenca za znamko pridobitelju licence omogoči boljše izkoriščanje licenčne tehnologije, saj bodo tako potrošniki izdelek neposredno povezali z značilnostmi, ki mu jih pripisujejo licenčne tehnološke pravice. Obveznost pridobitelja licence, da uporablja znamko dajalca licence, lahko prav tako spodbuja razširjanje tehnologije, s tem ko dajalcu licence omogoča, da se predstavi kot vir osnovne tehnologije. TTBER zajema sporazume o prenosu tehnologije iz tega scenarija, tudi če je glavni interes pogodbenic izkoriščanje znamke in ne tehnologije ([46]).

3.2.1.2 *Podeljevanje licenc za pravice intelektualne lastnine zunaj področja uporabe TTBER*

(60) Komisija načel iz TTBER in teh smernic ne bo razširila na podeljevanje licenc za blagovne znamke (razen v primeru iz odstavka (59) teh smernic). Licenciranje znamk se pogosto pojavlja v okviru distribucije ter nadaljnje prodaje blaga in storitev ter je praviloma sorodnejše sporazumom o distribuciji kot sporazumom o licenciranju tehnologije. Če je licenca blagovne znamke neposredno povezana z uporabo, prodajo ali nadaljnjo prodajo blaga in storitev ter ne predstavlja osnovnega cilja sporazuma, je licenčni sporazum zajet v Uredbi Komisije (EU) 2022/720 ([47]) (v nadaljnjem besedilu: uredba o skupinskih izjemah za vertikalne sporazume).

(61) TTBER ne zajema podeljevanja licence za avtorske pravice razen avtorskih pravic na programski opremi (razen v primeru iz odstavka (59) teh smernic). Toda Komisija bo pri presoji podeljevanja licence za avtorske pravice za proizvodnjo pogodbenih izdelkov na podlagi člena 101 Pogodbe praviloma uporabljala načela, določena v TTBER in teh smernicah ([48]). Nasprotno pa Komisija načel TTBER in teh smernic ne bo razširila na podeljevanje licence za avtorske pravice v sporazumih o trženju. Ti sporazumi običajno vključujejo imetnika pravice, ki podeljuje licenco za blagovno znamko, fiktivni lik ali javno osebnost za namene proizvodnje in prodaje izdelkov, označenih s tem znakom ali likom. Takšni sporazumi so pogosto bolj podobni sporazumom o distribuciji kot sporazumom o prenosu tehnologije ([49]).

([46]) S TTBER bi lahko na primer bil zajet sporazum o prenosu tehnologije, ocenjen v Odločbi Komisije 90/186/EGS z dne 23. marca 1990 v zvezi s postopkom po členu 85 Pogodbe EGS (IV/32.736 – v zadevi Moosehead/Whitbread) (UL L 100, 20.4.1990, str. 32, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/1990/186/oj), glej zlasti odstavek 16 navedene odločbe.

([47]) Uredba Komisije (EU) 2022/720 z dne 10. maja 2022 o uporabi člena 101(3) Pogodbe o delovanju Evropske unije za skupine vertikalnih sporazumov in usklajenih ravnanj (UL L 134, 11.5.2022, str. 4, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/720/oj).

([48]) Komisija bo pri presoji, ali naj uporabi načela, določena v TTBER in teh smernicah, upoštevala posebnosti pravnega in gospodarskega okvira. V zvezi z uporabo člena 101 za licence za avtorske pravice glej npr. sodbi Sodišča z dne 4. oktobra 2011, Football Association Premier League in drugi, C-403/08, ECLI:EU:C:2011:631, točke 137 do 146, in z dne 9. decembra 2020, Groupe Canal+/Komisija, C-132/19 P, ECLI:EU:C:2020:1007.

([49]) Glej na primer sklepe Komisije z dne 25. marca 2019 v zadevi AT.40436 – Dodatno športno blago; z dne 9. julija 2019 v zadevi AT.40432 – Trgovsko blago z liki in z dne 30. januarja 2020 v zadevi AT. 40433 – Filmsko trgovsko blago.

3.2.1.3 *Podeljevanje licence za nekatere vrste podatkov*

Uporaba načel TTBER in smernic

(62) TTBER ne zajema podeljevanja licenc za podatke, razen kadar podatki, za katere se podeljuje licenca, spadajo pod opredelitev tehničnega znanja in izkušenj iz člena 1(1), točka (i), TTBER (glej odstavek (58) teh smernic) ali ene od tehnoloških pravic iz člena 1(1), točka (b), TTBER, ali kadar do podeljevanja licenc za podatke pride v okviru sporazuma o prenosu tehnologije in so izpolnjeni pogoji iz člena 2(3) TTBER ([50]).

(63) Vendar bo Komisija na splošno uporabila načela TTBER in teh smernic, ko bo v skladu s členom 101 Pogodbe ocenjevala licenčne sporazume za podatke med dvema podjetjema za namene proizvodnje pogodbenih izdelkov, kadar se licenčni podatki nanašajo na bazo podatkov, ki je zaščitena z avtorskimi pravicami ali pravicami *sui generis*, opredeljenimi v Direktivi 96/9/ES.

(64) Ocena sporazumov o podeljevanju licenc za take baze podatkov za proizvodnjo blaga ali storitev v skladu s členom 101 Pogodbe sproža podobne razmisleke kot podeljevanje licenc za tehnološke pravice, zajete v TTBER. Ustvarjanje baz podatkov, zaščitenih z avtorskimi pravicami ali s pravicami *sui generis*, lahko vključuje znatne naložbe, podeljevanje licenc zanje pa običajno spodbuja konkurenco. Spodbuja inovativnost s tem, da ustvarjalcem baz podatkov omogoča dohodke, s katerimi si povrnejo vsaj del svojih stroškov za raziskave in razvoj. Prav tako vodi k razširjanju podatkov, zaščitenih s pravicami intelektualne lastnine, kar lahko poveča inovativnost v nadaljnji verigi in ustvari vrednost z zmanjšanjem proizvodnih stroškov pridobiteljev licenc ali z omogočanjem, da ustvarijo nove ali izboljšane izdelke ([51]).

(65) Vendar pa lahko, podobno kot pri sporazumih o prenosu tehnologije, omejitve konkurence v licenčnih sporazumih, ki se nanašajo na baze podatkov, zaščitene z avtorsko pravico ali pravicami *sui generis*, povzročijo protikonkurenčne učinke na trgu ([52]), zlasti v primerih, ko ima ena od pogodbenic tržno moč. Pri presoji takih omejitev bo Komisija na splošno uporabila načela TTBER in teh smernic. Vendar je podeljevanje licenc za podatke hitro razvijajoča se praksa in ni mogoče izključiti, da nekatere omejitve konkurence, vključene v takšne licence, niso zajete v teh smernicah ali pa imajo učinke na konkurenco ali potrošnike, ki se bistveno razlikujejo od tistih, opisanih v teh smernicah. V takih primerih bo Komisija omejitve presodila v skladu s členom 101 Pogodbe z uporabo splošnih načel (glej poglavje 2 teh smernic) za dejstva v zvezi s posameznim primerom.

(66) Kadar se licenčni sporazumi za podatke nanašajo na podatke, ki niso zaščiteni s pravicami baz podatkov *sui generis* ali z avtorsko pravico za baze podatkov, bo Komisija na podlagi okoliščin posameznega primera presodila, ali je primerno uporabiti načela TTBER in teh smernic. Licenčni sporazumi za podatke, sklenjeni za namen proizvodnje blaga ali storitev, se lahko nanašajo na različne vrste podatkov. Zaradi razlik v značilnostih podatkov, ustreznem regulativnem okviru ali načinu zbiranja ali ustvarjanja podatkov, načela iz TTBER in teh smernic (vključno z načeli iz naslednjih odstavkov tega poglavja) morda niso primerna za ocenjevanje takih sporazumov v vseh primerih.

([50]) To velja v primeru, ko podeljevanje licenc za podatke poteka v okviru sporazuma o prenosu tehnologije; je neposredno povezano s proizvodnjo ali prodajo pogodbenih izdelkov in se šteje za podeljevanje licence ali odstop pravic intelektualne lastnine ali tehničnega znanja in izkušenj na pridobitelja licence. Komisija meni, da je zadnja zahteva izpolnjena, kadar so podatki, za katere se podeljuje licenca, zaščiteni z avtorskimi pravicami ali pravicami *sui generis* za baze podatkov, kot so opredeljene v Direktivi 96/9/ES o pravnem varstvu baz podatkov.

([51]) Spodbujevalni učinki na konkurenco na podrejenem trgu, na katerem deluje pridobitelj licence, so povezani z namenom licence, to je proizvodnjo pogodbenih izdelkov. Vendar pa lahko pridobitelji licence licenčne baze podatkov uporabljajo tudi za druge namene, vključno s protikonkurenčnim ravnanjem, ki škoduje potrošnikom (na primer izkoriščevalske prakse, usmerjene na določene potrošnike oziroma skupine potrošnikov). Smernice iz tega poglavja so omejene na licenčne sporazume za namen proizvodnje pogodbenih izdelkov.

([52]) Navodila o tem, kako opredeliti trge, so na voljo v obvestilu o opredelitvi trga, navedenem v opombi 26.

Izmenjava poslovno občutljivih informacij

(67) Izmenjava poslovno občutljivih informacij med konkurenti, ne glede na to, ali poteka neposredno ali posredno prek tretje osebe, lahko krši člen 101 Pogodbe ([53]).

(68) V okviru podeljevanju licenc za baze podatkov, ki so zaščitene s pravicami *sui generis* ali z avtorskimi pravicami, lahko pride do izmenjave poslovno občutljivih informacij: (i) če predmet licence, tj.baza podatkov, zaščitena s pravicami *sui generis* ali avtorskimi pravicami, vsebuje poslovno občutljive informacije in/ali (ii) če si pogodbenici za izvajanje licenčnega sporazuma za podatke izmenjujeta poslovno občutljive informacije, ki niso del same baze podatkov.

(69) Pri ocenjevanju izmenjave poslovno občutljivih informacij v licenčnih sporazumih za podatke med konkurenti bo Komisija na splošno uporabila načela iz poglavja 6 smernic o horizontalnih sporazumih glede izmenjave informacij. Zlasti, če podeljevanje licence za samo bazo podatkov ne spada na področje uporabe prepovedi iz člena 101(1) Pogodbe, ker ima nevtralne ali pozitivne učinke na konkurenco, izmenjava informacij, ki je pomožna glede na ta sporazum, prav tako ne spada na področje uporabe navedene prepovedi. To bo veljalo, če je izmenjava poslovno občutljivih informacij objektivno nujna za izvajanje licenčnega sporazuma za podatke in sorazmerna z njegovimi cilji.

(70) Poleg tega v številnih primerih izmenjava poslovno občutljivih informacij v okviru podeljevanja licenc za baze podatkov ne omejuje konkurence po cilju, pri čemer je v takem primeru treba presoditi, ali ima izmenjava omejevalne učinke ([54]). Za to presojo so pomembni narava izmenjanih informacij, značilnosti izmenjave in značilnosti trga ter vsi ukrepi, ki jih pogodbenici izvajata za zmanjšanje tveganja kršitev konkurenčnega prava ([55]).

(71) Kadar konkurenti uporabljajo licenčne sporazume za podatke kot sredstvo za izmenjavo poslovno občutljivih informacij s ciljem omejevanja konkurence, Komisija ne bo uporabila načel iz teh smernic za presojo sporazuma v skladu s členom 101 Pogodbe.

Obveznosti, določene z drugo zakonodajo Unije

(72) Te smernice ne posegajo v uporabo Uredbe (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta (splošna uredba o varstvu podatkov) ([56]) ter drugega prava Unije, ki se uporablja za izmenjavo informacij.

(73) Kadar je podeljevanje licenc za baze podatkov, zaščitene s pravicami *sui generis* ali avtorskimi pravicami, predpisano z obveznostjo souporabe podatkov, ki jo nalaga zakonodaja Unije, bo Komisija to obveznost upoštevala pri uporabi načel TTBER in teh smernic za licenčni sporazum. Člen 101 Pogodbe se še naprej uporablja v obsegu, v katerem podjetja ohranijo diskrecijsko pravico glede načina izvajanja zadevne zakonodaje.

3.2.2 **Koncept „prenosa“**

(74) Koncept „prenosa“ pomeni, da mora tehnologija prehajati od enega podjetja k drugemu. Taki prenosi navadno potekajo v obliki podeljevanja licence, pri katerem dajalec licence pridobitelju licence podeli pravico za uporabo lastnih tehnoloških pravic proti plačilu licenčnine.

([53]) Glej poglavje 6 smernic o horizontalnih sporazumih; glej tudi sodbo Sodišča z dne 29. julija 2024, Banco BPN/BIC Português in drugi, C-298/22, ECLI:EU:C:2024:638, točka 51 in naslednje.
([54]) Glej poglavje 6.2.7 smernic o horizontalnih sporazumih.
([55]) Glej poglavje 6.2.4.4 smernic o horizontalnih sporazumih.
([56]) Uredba (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba o varstvu podatkov) (UL L 119, 4.5.2016, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj).

(75) Kot je določeno v členu 1(1), točka (c), TTBER, se za sporazume o prenosu tehnologije štejejo tudi odstopi tehnoloških pravic, pri katerih odstopnik ostane deloma izpostavljen tveganju v zvezi z izkoriščanem tehnologije. To velja zlasti, če je znesek, ki ga je treba plačati za odstop, odvisen od prihodkov od prodaje, ki jih pridobitelj ustvari s prodajo izdelkov, proizvedenih z odstopljeno tehnologijo, količine teh proizvedenih izdelkov ali števila operacij, opravljenih z uporabo tehnologije.

(76) Sporazum, s katerim se dajalec licence zaveže, da ne bo uveljavljal lastnih tehnoloških pravic v škodo pridobitelju licence, se prav tako lahko šteje za prenos tehnološke pravice. Bistvo čiste licence patenta je pravica do delovanja znotraj področja, zajetega z izključno patentno pravico. Iz tega sledi, da se TTBER uporablja tudi za tako imenovane sporazume o neuveljavljanju pravic, s katerimi dajalec licence dovoli pridobitelju licence, da proizvaja znotraj področja, zajetega s patentom ([57]).

3.2.3 **Sporazumi med dvema pogodbenicama**

(77) V skladu s členom 1(1)(c) TTBER se skupinska izjema uporablja samo za sporazume o prenosu tehnologije „med dvema podjetjema“. Sporazumi o prenosu tehnologije med več kot dvema podjetjema niso zajeti v TTBER ([58]).

(78) Sporazumi, sklenjeni med dvema podjetjema, spadajo na področje uporabe TTBER, tudi če sporazum določa pogoje v zvezi z več kot samo eno ravnjo trgovanja. TTBER se na primer uporablja za sporazume o prenosu tehnologije, ki ne zadevajo le faze proizvodnje, temveč tudi fazo distribucije, in ki določajo obveznosti, ki jih pridobitelj licence mora ali sme naložiti prodajnim posrednikom za izdelke, proizvedene na podlagi licence ([59]).

(79) Sporazumi o ustanovitvi tehnoloških združenj in licenciranje v okviru tehnoloških združenj so na splošno večstranski sporazumi in zato niso zajeti v TTBER ([60]). Koncept tehnoloških združenj obsega sporazume, s katerimi se dve ali več pogodbenic dogovori, da bodo združile svoje tehnologije in jih licencirale v paketu. Koncept tehnoloških združenj zajema tudi dogovore, v okviru katerih dve ali več podjetij podeli licenco tretji osebi in ji dovoli, da paket tehnologij licencira naprej.

(80) Licenčni sporazumi, ki so sklenjeni med več kot dvema podjetjema, pogosto povzročajo iste težave kot licenčni sporazumi iste narave, sklenjeni med dvema podjetjema. Komisija bo pri posamični presoji licenčnih sporazumov, ki so iste narave kot sporazumi, zajeti s skupinsko izjemo, vendar pa so sklenjeni med več kot dvema podjetjema, po analogiji uporabljala načela, določena v TTBER. Vendar so tehnološka združenja in licenciranje v okviru tehnoloških združenj posebej obravnavani v poglavju 4.4 teh smernic.

3.2.4 **Sporazumi o proizvodnji pogodbenih izdelkov**

(81) Iz člena 1(1), točka (c), TTBER izhaja, da morajo biti sporazumi o prenosu tehnologije, da bi bili upravičeni do skupinske izjeme, sklenjeni „za namene proizvodnje pogodbenih izdelkov“, torej izdelkov, ki vključujejo licenčne tehnološke pravice ali so proizvedeni na njihovi podlagi. Sporazum mora pridobitelju licence in/ali njegovim podizvajalcem omogočiti izkoriščanje licenčne tehnologije za proizvodnjo blaga ali storitev (glej tudi uvodno izjavo 7 TTBER).

([57]) Izraza „licenciranje“ in „licenčen“, ki se uporabljata v teh smernicah, vključujeta tudi dogovore o neuveljavljanju pravic, če zajemajo prenos tehnoloških pravic, kot je opisano v tem poglavju.

([58]) V skladu z Uredbo Sveta št. 19/65/EGS z dne 2. marca 1965 o uporabi člena 85(3) Pogodbe za nekatere skupine sporazumov in usklajenih ravnanj (UL 36, 6.3.1965, str. 533, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1965/19/oj) Komisija ni pooblaščena za uveljavljanje skupinske izjeme za sporazume o prenosu tehnologije, sklenjene med več kot dvema podjetjema.

([59]) Glej uvodno izjavo 6 TTBER in poglavje 3.2.6 teh smernic v nadaljevanju.

([60]) Za več podrobnosti glej odstavek (268).

(82) Če namen sporazuma ni proizvodnja pogodbenih izdelkov, ampak na primer zgolj blokiranje razvoja ali komercializacije konkurenčne tehnologije, licenčni sporazum ni zajet v TTBER in te smernice morda niso ustrezne za presojo takega sporazuma. Splošneje, če pogodbenici ne izkoriščata licenčnih tehnoloških pravic, se ne izvajajo nobene dejavnosti, ki bi privedle do povečanja učinkovitosti, in v takem primeru se izgubi tudi sam smisel skupinske izjeme.

(83) Ni treba, da se izkoriščanje licenčnih tehnoloških pravic izvaja prek povezovanja sredstev. Izkoriščanje se prav tako izvaja, če pridobitelj licence z licenco pridobi svobodo oblikovanja s tem, da mu licenca omogoči izkoriščanje lastne tehnologije, ne da bi bil izpostavljen tveganju, da dajalec licence vloži tožbo zaradi kršitve njegovih pravic. V primeru licenciranja med konkurenti lahko dejstvo, da pogodbenici ne izkoriščata licenčne tehnologije, nakazuje, da je dogovor dejansko prikriti kartel. Zato bo Komisija zelo natančno proučila primere neizkoriščanja.

(84) TTBER se uporablja za sporazume o prenosu tehnologije za proizvodnjo pogodbenih izdelkov s strani pridobitelja licence in/ali njegovih podizvajalcev. TTBER se zato ne uporablja za sporazume o prenosu tehnologije (oziroma tiste dele takih sporazumov), ki omogočajo podeljevanje podlicenc. Vendar pa bo Komisija po analogiji uporabljala načela iz TTBER in teh smernic za krovne licenčne („master licensing“) sporazume med dajalcem in pridobiteljem licence (tj. sporazume, s katerimi dajalec licence dovoli pridobitelju licence podelitev podlicence za tehnologijo). Sporazumi med pridobiteljem licence in pridobitelji podlicence za proizvodnjo pogodbenih izdelkov so zajeti v TTBER.

(85) Izraz „pogodbeni izdelki“ zajema blago in storitve, ki se proizvedejo z licenčnimi tehnološkimi pravicami. To velja, kadar se licenčna tehnologija uporablja v proizvodnem procesu in tudi kadar je vključena v sam izdelek. V teh smernicah izraz „izdelki, ki vključujejo licenčno tehnologijo“ zajema oba primera. TTBER se uporablja v vseh primerih, kjer se tehnološke pravice licencirajo z namenom proizvodnje blaga in storitev. Okvir TTBER in teh smernic temelji na predpostavki, da obstaja neposredna zveza med licenčnimi tehnološkimi pravicami in pogodbenim izdelkom. V primerih, ko take zveze ni, tj. ko namen sporazuma ni omogočitev proizvodnje pogodbenega izdelka, analitični okvir TTBER in teh smernic morda ni primeren.

(86) Licenciranje avtorskih pravic na programski opremi za namene preprodaje ali druge distribucije programske opreme, bodisi prek fizičnih bodisi digitalnih kanalov ([61]), se ne šteje za „proizvodnjo“ v smislu TTBER in ga zato TTBER in te smernice ne zajemajo. Tako licenciranje je po analogiji zajeto v uredbi o skupinskih izjemah za vertikalne sporazume in v vertikalnih smernicah ([62]). TTBER in te smernice na primer ne zajemajo licenciranja avtorskih pravic na programski opremi, s katerimi pridobitelj licence pridobi digitalno ali fizično kopijo programske opreme, da jo lahko ponudi končnim uporabnikom. Prav tako ne zajemajo licenciranja avtorskih pravic na programski opremi in distribucije programske opreme s sprejemanjem licenc s klikanjem (clickwrap), to je s sklopom pogojev, ki so predstavljeni končnemu uporabniku med namestitvijo programske opreme ali spletnim prenosom in jih uporabnik sprejme s klikom na gumb „Strinjam se“ ali enakovreden gumb pred nadaljevanjem, ali licenciranja avtorskih pravic na programski opremi in distribucije programske opreme s spletnim prenosom ali pretočnim predvajanjem.

(87) Vendar, če pridobitelj licence licenčno programsko opremo vključi v pogodbeni izdelek, to ne pomeni zgolj preprodaje, temveč proizvodnjo. TTBER in te smernice na primer zajemajo licenciranje avtorskih pravic na programski opremi, če je pridobitelj licence pooblaščen za uporabo programske opreme z njeno vključitvijo v napravo, s katero se programska oprema povezuje. Podobno se šteje, da gre za licenciranje za namene proizvodnje, kadar se licencirana programska oprema uporablja kot vložek v industrijske procese pridobitelja licence ali kadar pridobitelj licence s spremembo ali nadaljnjim razvojem programski opremi doda znatno vrednost.

([61]) Glej npr. sklep Komisije z dne 20. januarja 2021 v zadevi AT.40413 – Focus Home.
([62]) Navedene v opombi 20.

(88) TTBER zajema tudi „podizvajalske pogodbe“, v okviru katerih dajalec licence licencira tehnološke pravice pridobitelju licence, slednji pa se zaveže, da bo na podlagi licenčnih tehnoloških pravic proizvajal določene izdelke izključno za dajalca licence. Podizvajalske pogodbe lahko vključujejo tudi dobavo opreme s strani dajalca licence, ki se bo uporabljala za proizvodnjo blaga in storitev, zajetih v sporazumu. Da bi bil ta zadnji način sklepanja pogodb s podizvajalci zajet v TTBER kot del sporazuma o prenosu tehnologije, mora biti dobavljena oprema neposredno povezana s proizvodnjo pogodbenih izdelkov. Podizvajalske pogodbe so prav tako zajete v Obvestilu Komisije o pogodbah o podizvajanju ([63]). V skladu z navedenim obvestilom, ki se še vedno uporablja, podizvajalske pogodbe, s katerimi se podizvajalec zaveže, da bo proizvajal določene izdelke izključno za naročnika, praviloma niso zajete v področje uporabe člena 101(1) Pogodbe. Podizvajalske pogodbe, s katerimi izvajalec določi ceno prenosa pogodbenega polizdelka med podizvajalci v podizvajalski verigi dodajanja vrednosti, na splošno ne spadajo na področje uporabe člena 101(1), če se pogodbeni izdelki proizvajajo izključno za naročnika. Vendar pa lahko na področje uporabe člena 101(1) spadajo druge omejitve, naložene podizvajalcu, kot so obveznost, da ne izvaja ali izkorišča svojega lastnega razvoja in raziskav ([64]).

(89) TTBER se uporablja tudi za sporazume, pri katerih mora pridobitelj licence izvesti raziskovalno in razvojno delo, preden pridobi izdelek ali proces, ki je primeren za komercialno izkoriščanje, pod pogojem, da je predmet sporazuma proizvodnja opredeljenega pogodbenega izdelka, torej izdelka, proizvedenega z licenčnimi tehnološkimi pravicami. Če je dajalec licence akademska ustanova, raziskovalni inštitut ali MSP, ki se v nobenem primeru ne ukvarja s proizvodnimi dejavnostmi, se lahko izdelek v sporazumu o prenosu tehnologije opredeli bolj splošno.

(90) TTBER in te smernice ne zajemajo sporazumov, s katerimi se licenca za tehnološke pravice podeli z namenom, da se pridobitelju licence omogoči, da na različnih področjih izvaja dodatne raziskave in razvoj, vključno z nadaljnjim razvojem izdelka, ki izhaja iz takih raziskav in razvoja. Če taki sporazumi izpolnjujejo tam določene pogoje, spadajo na področje uporabe Uredbe Komisije (EU) 2023/1066 ([65]) (v nadaljnjem besedilu: uredba o skupinskih izjemah za raziskave in razvoj) in se presojajo v okviru ustreznega poglavja smernic o horizontalnih sporazumih v zvezi s sporazumi o raziskavah in razvoju ([66]). TTBER in te smernice na primer ne zajemajo podizvajalskih pogodb o raziskavah in razvoju, s katerimi se pridobitelj licence zaveže, da bo izvedel raziskave in razvoj na področju, zajetim z licenčno tehnologijo, in izboljšani tehnološki paket vrnil dajalcu licence ([67]). Poleg tega je zgolj licenciranje tehnološkega raziskovalnega orodja za uporabo v nadaljnjih raziskovalnih dejavnostih z vidika presoje po členu 101 Pogodbe bolj podobno sporazumom o raziskavah in razvoju. Komisija bo pri ocenjevanju takih sporazumov praviloma uporabila načela iz uredbe o skupinskih izjemah za raziskave in razvoj ter poglavja smernic o horizontalnih sporazumih v zvezi s sporazumi o raziskavah in razvoju.

3.2.5 **Trajanje**

(91) Skupinska izjema se uporablja, dokler se licencirana tehnološka pravica ne izteče, ne preneha veljati ali ni razglašena za neveljavno. V primeru tehničnega znanja in izkušenj se skupinska izjema uporablja, dokler so licencirano tehnično znanje in izkušnje tajni, in preneha veljati, ko tehnično znanje in izkušnje niso več tajni, razen ko tehnično znanje in izkušnje postanejo javno znani zaradi dejavnosti pridobitelja licence, pri čemer se v slednjem primeru izjema uporablja ves čas trajanja sporazuma (glej člen 2(2) TTBER).

([63]) Obvestilo Komisije z dne 18. decembra 1978 o presoji nekaterih pogodb o podizvajanju v skladu s členom 85(1) Pogodbe o ustanovitvi evropske gospodarske skupnosti (UL C 1, 3.1.1979, str. 2).

([64]) Glej odstavek 3 obvestila Komisije o pogodbah o podizvajanju, navedeno v opombi 63.

([65]) Uredba Komisije (EU) 2023/1066 z dne 1. junija 2023 o uporabi člena 101(3) Pogodbe o delovanju Evropske unije za nekatere skupine sporazumov o raziskavah in razvoju (UL L 143, 2.6.2023, str. 9, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1066/oj). Glej tudi poglavje 3.2.6.1 teh smernic.

([66]) Glej odstavek 51 in naslednje smernic o horizontalnih sporazumih.

([67]) Vendar pa je ta zadnji primer zajet v uredbi o skupinskih izjemah za raziskave in razvoj, navedeni v opombi 65; glej tudi poglavje 3.2.6.1 smernic.

(92) Skupinska izjema se uporablja za vsako licenčno tehnološko pravico, zajeto v sporazumu, in se preneha uporabljati z dnem, ko se zadnja tehnološka pravica v smislu TTBER izteče, je razglašena za neveljavno ali postane dostopna javnosti.

3.2.6 **Razmerje do drugih uredb o skupinskih izjemah**

(93) TTBER zajema sporazume med dvema podjetjema glede licenciranja tehnoloških pravic za namene proizvodnje pogodbenih izdelkov. Vendar pa so lahko tehnološke pravice tudi del drugih vrst sporazumov. Poleg tega se izdelki, ki vključujejo licenčno tehnologijo, pozneje prodajajo na trgu. Zato je treba obravnavati stične točke med TTBER in Uredbo Komisije (EU) 2023/1067 ([68]) (v nadaljnjem besedilu: uredba o skupinskih izjemah za sporazume o specializaciji), uredbo o skupinskih izjemah za raziskave in razvoj ([69]) in uredbo o skupinskih izjemah za vertikalne sporazume ([70]).

3.2.6.1 *Uredbi o skupinskih izjemah za sporazume o specializaciji ter sporazume o raziskavah in razvoju*

(94) V skladu s členom 9 TTBER se TTBER ne uporablja za licenciranje v okviru sporazumov o specializaciji, ki jih zajema uredba o skupinskih izjemah za sporazume o specializaciji, ali za licenciranje v okviru sporazumov o raziskavah in razvoju, ki jih zajema uredba o skupinskih izjemah za sporazume o raziskavah in razvoju.

(95) V skladu s členom 1(1) uredbe o skupinskih izjemah za sporazume o specializaciji navedena uredba zajema sporazume o specializaciji, s katerimi se ena ali več pogodbenic dogovori, da bodo opustile proizvodnjo nekaterih izdelkov in jih bodo nabavljale pri drugi pogodbenici, ter sporazume o skupni proizvodnji, na podlagi katerih dve ali več pogodbenic soglaša, da bodo skupno proizvajale nekatere izdelke. Navedena uredba zajema tudi določbe glede odstopa ali uporabe pravic intelektualne lastnine, pod pogojem, da slednje niso osnovni namen sporazuma, temveč so s sporazumom neposredno povezane in nujne za njegovo izvajanje.

(96) Če podjetja ustanovijo skupno podjetje za proizvodnjo in mu podelijo licenco za tehnologijo za namen proizvodnje, je tako licenciranje zajeto v uredbi o skupinskih izjemah za sporazume o specializaciji in ne v TTBER. Vendar pa v primeru, da skupno podjetje licencira tehnologijo tretjim osebam, dejavnost ni več povezana s proizvodnjo skupnega podjetja in zato ni zajeta v uredbi o skupinskih izjemah za sporazume o specializaciji. Taki licenčni dogovori, ki združujejo tehnologije pogodbenic, predstavljajo tehnološka združenja, ki so obravnavana v poglavju 4.4 teh smernic.

(97) Uredba o skupinskih izjemah za sporazume o raziskavah in razvoju zajema sporazume med dvema ali več podjetji v zvezi s skupnimi ali plačanimi raziskavami in razvojem ter skupnim izkoriščanjem njihovih rezultatov. V skladu s členom 1(1), točka 10, navedene uredbe se raziskave in razvoj ter izkoriščanje njihovih rezultatov izvajajo skupno, kadar potrebno delo izvaja skupna ekipa, organizacija ali podjetje, kadar so dejavnosti skupno zaupane tretji osebi ali so razdeljene med pogodbenice na podlagi specializacije v raziskavah in razvoju ali specializacije v izkoriščanju (kar vključuje proizvodnjo in distribucijo, vključno z licenciranjem).

(98) Iz navedenega sledi, da uredba o skupinskih izjemah za sporazume o raziskavah in razvoju zajema podeljevanje licenc med pogodbenicami in podeljevanje licenc s strani pogodbenic skupnemu subjektu v okviru sporazuma o raziskavah in razvoju ter da takšno podeljevanje licenc ni zajeto v TTBER. V okviru takih sporazumov lahko pogodbenici tudi določita pogoje za licenciranje rezultatov, pridobljenih na podlagi skupnih ali plačanih raziskav in razvoja, tretjim osebam. Vendar pa glede na to, da tretje osebe, ki pridobijo licenco, niso pogodbenice sporazuma o raziskavah in razvoju, posamični licenčni sporazumi, ki se sklenejo s tretjimi osebami, niso zajeti v uredbi o skupinskih izjemah za raziskave in razvoj. Ti licenčni sporazumi so lahko upravičeni do skupinske izjeme iz TTBER, če so izpolnjeni pogoji iz TTBER.

([68]) Uredba Komisije (EU) 2023/1067 z dne 1. junija 2023 o uporabi člena 101(3) Pogodbe o delovanju Evropske unije za nekatere skupine sporazumov o specializaciji (UL L 143, 2.6.2023, str. 20, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1067/oj).

([69]) Navedeno v opombi 65.

([70]) Navedeno v opombi 47.

3.2.6.2 *Uredba o skupinskih izjemah za vertikalne sporazume*

(99) Uredba o skupinskih izjemah za vertikalne sporazume ([71]) se uporablja za sporazume med dvema ali več podjetji, kadar za namen sporazuma vsako od teh podjetij deluje na različnih stopnjah proizvodnje ali distribucije in kadar ti sporazumi določajo pogoje, pod katerimi lahko pogodbenice kupujejo, prodajajo ali nadalje prodajajo določeno blago ali storitve. Zajema torej sporazume o dobavi in distribuciji.

(100) Ker TTBER zajema samo sporazume med dvema pogodbenicama in ker je pridobitelj licence, ki prodaja izdelke, v katerih je vključena licenčna tehnologija, dobavitelj v smislu uredbe o skupinskih izjemah za vertikalne sporazume, sta navedeni uredbi o skupinskih izjemah tesno povezani. Sporazumi o prenosu tehnologije med dajalcem in pridobiteljem licence so zajeti v TTBER, medtem ko so sporazumi med pridobiteljem licence in kupci pogodbenih izdelkov zajeti v uredbi o skupinskih izjemah za vertikalne sporazume.

(101) Na podlagi TTBER so skupinsko izvzeti tudi sporazumi med dajalcem in pridobiteljem licence, če sporazum pridobitelju licence nalaga obveznosti glede načina, na katerega mora prodajati izdelke, ki vključujejo licenčno tehnologijo. Zlasti lahko dajatelj licence od pridobitelja licence zahteva, da vzpostavi določeno vrsto distribucijskega sistema, kot sta na primer izključna ali selektivna distribucija. Vendar so sporazumi o distribuciji, sklenjeni z namenom izvajanja takih obveznosti, zajeti le z uredbo o skupinskih izjemah za vertikalne sporazume. Dajalec licence lahko na primer od pridobitelja licence zahteva, da vzpostavi sistem izključne distribucije za prodajo pogodbenih izdelkov. Da pa bi imel pridobitelj licence koristi od uredbe o skupinskih izjemah za vertikalne sporazume, mora načeloma zagotoviti, da lahko njegovi distributerji še naprej pasivno prodajajo na ozemljih, dodeljenih drugim izključnim distributerjem, ki jih imenuje pridobitelj licence ([72]).

(102) Poleg tega mora biti, da se lahko izkoristi ugodnost iz uredbe o skupinskih izjemah za vertikalne sporazume, distributerjem načeloma omogočeno, da aktivno in tudi pasivno prodajajo na ozemljih, zajetih z distribucijskimi sistemi drugih dobaviteljev, torej drugih pridobiteljev licenc, ki lastne izdelke proizvajajo na podlagi licenčnih tehnoloških pravic. To pa zato, ker je za namene uredbe o skupinskih izjemah za vertikalne sporazume vsak pridobitelj licence samostojen dobavitelj. Vendar lahko razlogi, ki dopuščajo skupinsko izjemo za omejitve aktivne prodaje znotraj dobaviteljevega distribucijskega sistema v okviru navedene uredbe, veljajo tudi v primerih, ko različni pridobitelji licence prodajajo izdelke, ki vključujejo licenčno tehnologijo, pod skupno znamko, ki pripada dajalcu licence. Če se izdelki, ki vključujejo licenčno tehnologijo, prodajajo pod skupno znamko, se lahko omejitve, ki se uporabljajo med distribucijskimi sistemi pridobiteljev licence, iz istih, z učinkovitostjo povezanih razlogov uporabijo znotraj enega samega vertikalnega distribucijskega sistema. V takšnih primerih ni verjetno, da bi Komisija izpodbijala omejitve, če so po analogiji izpolnjene zahteve iz uredbe o skupinskih izjemah za vertikalne sporazume. Da bi obstajala skupna identiteta znamke, se morajo izdelki prodajati in tržiti pod skupno znamko, ki lahko predstavlja kakovost in druge, za potrošnika pomembne informacije. Ne zadostuje, da izdelek poleg znamke pridobiteljev licence nosi tudi znamko dajalca licence, ki slednjega opredeljuje kot vir licenčne tehnologije.

3.3 ***Pragovi tržnih deležev iz TTBER***

(103) Zakoniti varni pristan, ki ga zagotavlja TTBER, je pogojen s pragovi tržnih deležev, s katerimi se obseg skupinske izjeme omeji na sporazume, za katere se na splošno lahko domneva, da izpolnjujejo pogoje iz člena 101(3) Pogodbe. Dejstvo, da sporazum o prenosu tehnologije ne spada v varni pristan, ker tržni deleži pogodbenic presegajo pragove, ne pomeni domneve, da je sporazum zajet v členu 101(1) ali da ne izpolnjuje pogojev iz člena 101(3). Take sporazume je treba presojati posamično na podlagi člena 101.

([71]) Glej opombo 47.

([72]) Glej člen 4, točke (b), (c) in (d), uredbe o skupinskih izjemah za vertikalne sporazume.

3.3.1 **Pragovi tržnih deležev**

(104) Uporaba posameznih pragov tržnih deležev za namene varnega pristana TTBER je odvisna od tega, ali je bil sporazum sklenjen med konkurenti ali nekonkurenti.

(105) Pragovi tržnih deležev se uporabljajo za upoštevne trge licenčnih tehnoloških pravic in tudi za upoštevne trge pogodbenih izdelkov. Če je veljavni prag tržnega deleža na enem ali več proizvodnih ali tehnoloških trgih presežen, skupinska izjema ne velja za sporazum na zadevnem upoštevnem trgu. Če na primer sporazum o prenosu tehnologije zadeva dva ločena proizvodna trga, se lahko skupinska izjema uporablja za en trg, za drugega pa ne.

(106) V skladu s členom 3(1) TTBER se varni pristan iz člena 2 TTBER uporablja za sporazume o prenosu tehnologije med konkurenti pod pogojem, da skupni tržni delež pogodbenic ne presega 20 % na katerem koli upoštevnem trgu. Prag tržnega deleža iz člena 3(1) TTBER se uporablja, če sta pogodbenici dejanska ali potencialna konkurenta na proizvodnih trgih, dejanska konkurenta na tehnološkem trgu ali oboje (za razliko med konkurenti in nekonkurenti glej poglavje 2.2.5 teh smernic).

(107) Potencialna konkurenca na tehnološkem trgu se ne upošteva pri uporabi praga tržnih deležev ali seznama najresnejših omejitev, ki se nanaša na sporazume med konkurenti. Zunaj varnega pristana iz TTBER se upošteva potencialna konkurenca na tehnološkem trgu.

(108) Kadar podjetji, ki sta pogodbenici sporazuma o prenosu tehnologije, nista konkurenta, se uporablja prag tržnega deleža iz člena 3(2) TTBER. Ta določa, da se skupinska izjema uporablja, če tržni delež nobene od pogodbenic ne presega 30 % na zadevnih upoštevnih tehnoloških in proizvodnih trgih.

(109) Če pogodbenici pozneje postaneta konkurenta v smislu člena 3(1) TTBER, na primer če je bil pridobitelj licence na upoštevnem trgu, na katerem se prodajajo pogodbeni izdelki, prisoten že pred licenciranjem in dajalec licence pozneje postane dejanski ali potencialni dobavitelj na istem upoštevnem trgu, se od trenutka, ko postaneta konkurenta, uporablja 20-odstotni prag tržnega deleža. Vendar pa se v navedenem primeru za sporazum v celotnem obdobju trajanja še naprej uporablja seznam najresnejših omejitev, ki se uporablja za sporazume med nekonkurenti, razen če se sporazum pozneje spremeni v bistvenih točkah (glej člen 4(3) TTBER in odstavek (51) teh smernic).

3.3.2 **Izračun tržnih deležev na tehnoloških trgih v skladu s TTBER**

(110) Člen 8, točka (d), TTBER določa metodo, ki jo je treba uporabiti za izračun tržnih deležev na upoštevnih tehnoloških trgih za namene uporabe TTBER. V skladu s to metodo se tržni delež pogodbenice, ki je dejavna kot dajalec licence na upoštevnem tehnološkem trgu, izračuna na podlagi prisotnosti tehnoloških pravic te pogodbenice na upoštevnih trgih (tj. proizvodnih in geografskih trgih), na katerih se prodajajo pogodbeni izdelki. Zlasti se skupna vrednost prodaje, ki jo dosežejo te pogodbenice in njeni pridobitelji licenc z izdelki, ki vključujejo tehnološke pravice te pogodbenice, izračuna kot delež celotne prodaje konkurenčnih izdelkov, ne glede na to, ali so ti konkurenčni izdelki proizvedeni z licenčno tehnologijo. Ta metoda se uporablja za izračun tržnih deležev dajalca in pridobitelja licence v primerih, ko je pridobitelj licence sam dejaven kot dajalec licence na upoštevnem tehnološkem trgu.

(111) Ta način izračuna tržnega deleža pogodbenic na ustreznih tehnoloških trgih na podlagi njihovega „odtisa“ na ravni izdelka je bil izbran zaradi praktičnih težav pri izračunu tržnih deležev na tehnoloških trgih na osnovi prihodka od licenčnin (glej odstavek (40)). Poleg splošnih težav pri pridobivanju zanesljivih podatkov o prihodku iz licenčnin lahko dejanski prihodek iz licenčnin tudi močno podcenjuje položaj tehnologije na trgu, če se plačila licenčnin znižajo zaradi navzkrižnega licenciranja ali dobave vezanih izdelkov. Pri izračunu tržnih deležev na tehnološkem trgu na osnovi izdelkov, proizvedenih z ustrezno tehnologijo, tako tveganje ni prisotno. Tak odtis na ravni izdelka na splošno dobro odraža tržni položaj tehnologije.

(112) Iz člena 3 in člena 8, točka (d), TTBER izhaja, da če licenčna tehnologija v preteklem koledarskem letu ni ustvarila prodaje pogodbenih izdelkov, na primer ker je tehnologija nova in izdelki, ki vključujejo tehnologijo, še niso bili trženi, se za namene uporabe TTBER šteje, da ima tehnologija za to koledarsko leto tržni delež nič.

(113) V idealnem primeru bi bili izdelki, proizvedeni z internimi tehnologijami, za katere niso podeljene licence tretjim osebam, izključeni s proizvodnega trga za namene izračuna odtisa, saj te interne tehnologije pomenijo le posredno omejitev za licenčno tehnologijo. Ker pa je mogoče, da v praksi dajalec in pridobitelji licenc stežka vedo, ali so drugi izdelki na istem proizvodnem trgu proizvedeni z licenčnimi ali internimi tehnologijami, izračun tržnega deleža na tehnološkem trgu za namene TTBER temelji na izdelkih, proizvedenih z licenčno tehnologijo, kot deležu vseh izdelkov, prodanih na zadevnem proizvodnem trgu. Po tem pristopu je mogoče pričakovati zmanjšanje izračunanega tržnega deleža z vključitvijo izdelkov, proizvedenih z internimi tehnologijami, vendar je na splošno dober pokazatelj tržnega položaja licenčne tehnologije. Najprej, ker zajema vso potencialno konkurenco, ki jo predstavljajo podjetja, ki proizvajajo s pomočjo lastne tehnologije in ki bodo slednjo verjetno začela licencirati v primeru poslabšanja pogojev dobave tehnologije dajalca licence v primerjavi s pogoji dobave drugih tehnologij (na primer v primeru majhnega, a trajnega zvišanja licenčnin, ki jih zaračunava dajalec licence). Drugič, tudi če ni verjetno, da bodo drugi lastniki tehnologij začeli podeljevati licence, dajalec licence nima nujno tržne moči na tehnološkemu trgu, četudi ima visok delež prihodka iz licenčnin. Če je podrejeni proizvodni trg konkurenčen, lahko konkurenca na tej ravni učinkovito omejuje dajalca licence. Dvig licenčnin na nabavnem trgu vpliva na stroške pridobitelja licence, s čimer slednji postane manj konkurenčen in se lahko zato njegovi prihodki iz prodaje zmanjšajo. Tržni delež tehnologije na proizvodnem trgu zajema tudi ta vidik in je zato običajno dober pokazatelj tržne moči dajalca licence na tehnološkem trgu.

(114) Pri presoji tržnega položaja licenčne tehnologije je treba upoštevati tudi geografsko razsežnost tehnološkega trga. Te se včasih lahko razlikujejo od geografskih razsežnosti zadevnega podrejenega proizvodnega trga. Za namen uporabe TTBER se tudi geografske razsežnosti upoštevnega tehnološkega trga določa s pomočjo proizvodnih trgov. Vendar pa je zunaj varnega pristana TTBER lahko primerno upoštevati tudi morebitno širše geografsko območje, na katerem so aktivni dajalec in pridobitelji licenc za konkurenčne tehnologije, na katerem so pogoji konkurence dovolj homogeni ter ki ga je mogoče razlikovati od sosednjih območij zato, ker so pogoji konkurence na teh območjih občutno drugačni.

(115) Če se tržni delež pogodbenic v času trajanja sporazuma poveča nad ustrezni prag 20 % ali 30 %, se varni pristan še naprej uporablja v obdobju treh zaporednih koledarskih let, ki sledijo letu, v katerem je bil prag presežen (glej člen 8, točka (e), TTBER).

Izračun tržnih deležev za proizvodne trge v skladu s TTBER

(116) Tržni delež pridobitelja licence pri upoštevnih trgih, na katerih se prodajajo pogodbeni izdelki, se izračuna na podlagi prodaje izdelkov, ki vključujejo tehnologijo dajalca licence, in konkurenčnih izdelkov, ki jo opravi pridobitelj licence, torej na podlagi celotne prodaje pridobitelja licence na danem proizvodnem trgu. Če je dajalec licence hkrati tudi dobavitelj izdelkov na upoštevnem trgu, je treba upoštevati tudi njegovo prodajo na danem proizvodnem trgu. Prodaja drugih pridobiteljev licence se ne upošteva pri izračunu tržnega deleža pridobitelja licence ali dajalca licence na upoštevnih proizvodnih trgih.

(117) Tržne deleže bi bilo treba izračunati na podlagi podatkov o vrednosti prodaje za preteklo koledarsko leto, če so taki podatki na voljo. Taki podatki so navadno natančnejši pokazatelj moči tehnologije kot podatki o količini. Vendar pa se v primeru, ko podatki, osnovani na vrednosti prodaje, niso na voljo, lahko uporabijo ocene, ki temeljijo na drugih zanesljivih tržnih informacijah, vključno s tržnimi podatki o prodani količini. Na splošno je treba tržne deleže izračunati z uporabo podatkov o prodaji za preteklo koledarsko leto. Kadar pa podatki o prodaji za preteklo koledarsko leto niso reprezentativni za položaj pogodbenic na upoštevnih trgih, se tržni deleži izračunajo kot povprečje tržnih deležev pogodbenic za tri pretekla koledarska leta (glej člen 8, točka (b), TTBER) ([73]).

([73]) Glej tudi odstavek 95 smernic o horizontalnih sporazumih.

(118) Načela, določena v tem poglavju 3.3, je mogoče ponazoriti z naslednjimi primeri:

Primeri v zvezi s podeljevanjem licenc med nekonkurenti

Primer 1

Družba A se je specializirala za razvoj izdelkov in tehnik na področju biotehnologije ter je razvila nov izdelek, imenovan Xeran. Zadevna družba ni dejavna kot proizvajalec Xerana, saj za to nima ne proizvodnih ne distribucijskih zmogljivosti. Družba B je eden od proizvajalcev konkurenčnih izdelkov, ki se proizvajajo s prosto dostopnimi tehnologijami, ki niso zaščitene s pravicami intelektualne lastnine. V prvem letu je družba B s prodajo izdelkov, proizvedenih s pomočjo prosto dostopnih tehnologij, ustvarila prihodke v višini 25 milijonov EUR. V drugem letu je družba A družbi B podelila licenco za proizvodnjo Xerana. V navedenem letu je družba B s prodajo izdelkov, proizvedenih s pomočjo prosto dostopnih tehnologij, ustvarila prihodke v višini 15 milijonov EUR, in s prodajo Xerana prihodke v višini 15 milijonov EUR. Tretje leto in v naslednjih letih je družba B proizvajala in prodajala samo Xeran, pri čemer je ustvarila letne prihodke v višini 40 milijonov EUR. Poleg tega je družba A v drugem letu podelila licenco tudi družbi C, ki pred tem ni bila dejavna na zadevnem proizvodnem trgu. Družba C je proizvajala in prodajala samo Xeran in s tem ustvarila prihodke v višini 10 milijonov EUR v drugem letu in 15 milijonov EUR v tretjem letu in pozneje. Na skupnem trgu za Xeran in nadomestne izdelke, na katerem sta dejavni družbi B in C, se vsako leto ustvarijo prihodki od prodaje v skupni višini 200 milijonov EUR.

V drugem letu, tj. letu, ko se skleneta licenčna sporazuma, je tržni delež družbe A na tehnološkem trgu 0 %, saj je treba za namene uporabe TTBER tržni delež družbe A izračunati na podlagi vrednosti celotnih prihodkov od prodaje Xerana v predhodnem letu. V tretjem letu znaša tržni delež družbe A na tehnološkem trgu 12,5 %, kar odraža vrednost Xerana, ki sta ga v predhodnem, tj. drugem letu, proizvedli družbi B in C. V četrtem letu in v naslednjih letih znaša tržni delež družbe A na tehnološkem trgu 27,5 %, kar odraža vrednost Xerana, ki sta ga v predhodnem letu proizvedli družbi B in C.

V drugem letu je tržni delež družbe B na proizvodnem trgu 12,5 %, kar odraža prihodke od prodaje te družbe v višini 25 milijonov EUR v prvem letu. V tretjem letu je tržni delež družbe B 15 %, saj so se njeni prihodki od prodaje v drugem letu povečali na 30 milijonov EUR. V četrtem letu in pozneje znaša tržni delež družbe B 20 %, ker njeni letni prihodki od prodaje znašajo 40 milijonov EUR. Tržni delež družbe C na proizvodnem trgu je 0 % v prvem letu, 2,5 % v tretjem letu in 7,5 % naslednja leta.

Ker so bili licenčni sporazumi med družbama A in B ter družbama A in C sklenjeni med nekonkurenti in so posamični tržni deleži družb A, B in C vsako leto pod pragom 30 %, vsak od teh sporazumov spada v varni pristan TTBER.

Primer 2

Okoliščine so enake kot pri prvem primeru, vendar pa družbi B in C zdaj delujeta na dveh različnih geografskih trgih. Ugotovi se, da skupni trg za Xeran in nadomestne izdelke letno ustvari prihodke v skupni višini 100 milijonov EUR na vsakem izmed geografskih trgov.

V tem primeru je treba tržni delež družbe A na upoštevnih tehnoloških trgih izračunati na podlagi podatkov o prodaji izdelka za vsakega od obeh geografskih proizvodnih trgov posebej. Na trgu, na katerem je dejavna družba B, je tržni delež družbe A odvisen od prodaje Xerana, ki jo ustvari družba B. Ker se v tem primeru predpostavlja, da je skupni trg vreden 100 milijonov EUR, torej polovica velikosti trga iz prvega primera, znaša tržni delež družbe A v drugem letu 0 %, v tretjem letu 15 % in vsa naslednja leta 40 %. Tržni delež družbe B je 25 % v drugem letu, 30 % v tretjem letu in 40 % vsa naslednja leta. V drugem in tretjem letu posamezna tržna deleža družb A in B ne presegata 30-odstotnega praga. Vendar pa je prag presežen od četrtega leta naprej, kar pomeni, da v skladu s členom 8, točka (e), TTBER licenčni sporazum med družbama A in B po sedmem letu ne more več uživati ugodnosti varnega pristana skupinske izjeme, temveč ga je treba presoditi posamično.

Na trgu, na katerem je dejavna družba C, je tržni delež družbe A odvisen od prodaje Xerana, ki jo ustvari družba C. Zato tržni delež družbe A na tehnološkem trgu, ki temelji na prodaji družbe C v predhodnem letu, znaša 0 % v drugem letu, 10 % v tretjem letu in 15 % vsa naslednja leta. Tržni delež družbe C na proizvodnem trgu je enak, tj. 0 % v drugem letu, 10 % v tretjem letu in 15 % naslednja leta. Licenčni sporazum med družbama A in C zato ves čas trajanja spada v okvir varnega pristana skupinske izjeme.

Primeri v zvezi s podeljevanjem licenc med konkurenti

Primer 3

Družbi A in B sta dejavni na istem upoštevnem proizvodnem in geografskem trgu danega kemičnega izdelka. Prav tako imata vsaka svoj patent za različni tehnologiji, s katerima se proizvaja zadevni izdelek. V prvem letu družbi A in B podpišeta sporazum o navzkrižnem licenciranju, s katerim druga drugi podelita licenco za uporabo lastne tehnologije. V prvem letu družbi A in B proizvajata vsaka samo z lastno tehnologijo, pri čemer je prihodek od prodaje družbe A 15 milijonov EUR in prihodek od prodaje družbe B pa 20 milijonov EUR. Od drugega leta naprej obe družbi uporabljata lastno tehnologijo in tehnologijo druge družbe. Od tega leta naprej ustvari družba A prihodke v višini 10 milijonov EUR od prodaje izdelka, ki ga je izdelala z lastno tehnologijo, in prihodke v višini 10 milijonov EUR od prodaje izdelka, izdelanega s pomočjo tehnologije družbe B. Od drugega leta naprej ustvari družba B prihodke v višini 15 milijonov EUR od prodaje izdelka, ki ga je izdelala z lastno tehnologijo, in prihodke v višini 10 milijonov EUR od prodaje izdelka, izdelanega s pomočjo tehnologije družbe A. Skupni trg za izdelek in nadomestne izdelke je vreden 100 milijonov EUR letno.

Za presojo licenčnega sporazuma v okviru TTBER je treba izračunati tržna deleža družb A in B na tehnološkem in tudi na proizvodnem trgu. Tržni delež družbe A na tehnološkem trgu je odvisen od prihodkov od prodaje izdelka, ki sta ga proizvedla obe družbi s pomočjo tehnologije družbe A, v predhodnem letu. V drugem letu zato tržni delež družbe A na tehnološkem trgu znaša 15 %, kar odraža njeno proizvodnjo in prihodek od prodaje v višini 15 milijonov EUR v prvem letu. Od tretjega leta naprej je tržni delež družbe A na tehnološkem trgu 20 %, kar odraža prihodke od prodaje izdelka, ki je bil izdelan s tehnologijo družbe A ter sta ga proizvedli in prodali družbi A in B, v skupni višini 20 milijonov EUR (vsaka od njiju 10 milijonov EUR). Podobno znaša tržni delež družbe B na tehnološkem trgu v drugem letu 20 % in naslednja leta 25 %.

Tržna deleža družb A in B na proizvodnem trgu sta odvisna od prihodkov iz naslova prodaje izdelkov, ki sta jih ustvarili vsaka posebej v predhodnem letu, ne glede na uporabljeno tehnologijo. Tržni delež družbe A na proizvodnem trgu je 15 % v drugem letu in 20 % v naslednjih letih. Tržni delež družbe B na proizvodnem trgu je 20 % v drugem letu in 25 % v naslednjih letih.

Ker je bil sporazum sklenjen med konkurentoma, mora biti njun skupni tržni delež na tehnološkem in tudi na proizvodnem trgu pod 20-odstotnim pragom tržnega deleža, da bi sporazum lahko užival ugodnost varnega pristana na podlagi TTBER. Jasno je, da v danem primeru navedeno ne velja. Skupni tržni delež pogodbenic na tehnološkem trgu in na proizvodnem trgu znaša 35 % v drugem letu in 45 % vsa naslednja leta. Ta sporazum med konkurentoma bo zato treba presoditi posamično.

3.4 *Najresnejše omejitve iz TTBER*

3.4.1 **Splošna načela**

(119) Člen 4 TTBER vsebuje seznam najresnejših omejitev. To so hude omejitve konkurence, ki bi morale biti v večini primerov prepovedane zaradi škode, ki jo povzročajo potrošnikom. V izjemnih primerih je mogoče, da najresnejše omejitve ne spadajo na področje uporabe člena 101(1) Pogodbe, če so objektivno nujne za sklenitev sporazuma o prenosu tehnologije ([74]) ali iz varnostnih ali zdravstvenih razlogov, povezanih z nevarno naravo zadevnega izdelka. Taka izključitev uporabe člena 101(1) je mogoča le na osnovi objektivnih dejavnikov, ki so neodvisni od samih pogodbenic, in ne sme temeljiti na subjektivnih mnenjih in značilnostih pogodbenic. Vprašanje ni, ali pogodbenici v dani situaciji ne bi bili pripravljeni skleniti manj omejevalnega sporazuma, temveč ali ne bi podjetja glede na naravo sporazuma in značilnosti trga v podobnih okoliščinah sklenila manj omejevalnega sporazuma.

(120) Iz člena 4(1) in (2) TTBER izhaja, da – če sporazum o prenosu tehnologije vsebuje najresnejšo omejitev konkurence – celotni sporazum ne spada na področje uporabe skupinske izjeme. Poleg tega Komisija meni, da je v okviru posamične presoje malo verjetno, da bodo najresnejše omejitve izpolnjevale štiri pogoje iz člena 101(3) Pogodbe.

([74]) Glej odstavek 18 Smernic Komisije o uporabi člena 81(3) Pogodbe, navedenih v opombi 9.

(121) Člen 4 TTBER razlikuje med sporazumi med konkurenti in sporazumi med nekonkurenti.

3.4.2 **Sporazumi med konkurenti**

(122) Člen 4(1) TTBER vsebuje seznam najresnejših omejitev za sporazume o prenosu tehnologije med konkurenti. Člen 4(1) določa, da se skupinska izjema ne uporablja za sporazume, ki imajo, neposredno ali posredno, posamično ali skupaj z drugimi dejavniki, nad katerimi imata pogodbenici nadzor, za cilj kar koli od spodaj navedenega:

(a) omejevanje možnosti pogodbenice, da določa svoje cene pri prodaji izdelkov tretjim osebam;

(b) omejevanje obsega proizvodnje, razen omejevanja obsega proizvodnje pogodbenih izdelkov, ki se naloži pridobitelju licence v nevzajemnem sporazumu ali samo enemu od pridobiteljev licence v vzajemnem sporazumu;

(c) razdelitev trgov ali kupcev, razen:

(i) obveznosti dajalca in/ali pridobitelja licence na podlagi nevzajemnega sporazuma, da z licenčnimi tehnološkimi pravicami ne bosta proizvajala na izključnem ozemlju, rezerviranem za drugo pogodbenico sporazuma, in/ali prodajala pogodbenih izdelkov, aktivno in/ali pasivno, na izključnem ozemlju ali izključni skupini kupcev, rezervirani za drugo pogodbenico sporazuma;

(ii) na podlagi nevzajemnega sporazuma, omejevanja aktivne prodaje pogodbenih izdelkov s strani pridobitelja licence na izključnem ozemlju ali izključni skupini kupcev, ki jo je dajalec licence dodelil drugemu pridobitelju licence, pod pogojem, da slednji ni konkurenčno podjetje dajalca licence v času sklepanja njegove lastne licence;

(iii) obveznosti pridobitelja licence, da proizvaja pogodbene izdelke samo za lastno uporabo pod pogojem, da za pridobitelja licence ni omejitve aktivne in pasivne prodaje pogodbenih izdelkov kot rezervnih delov za njegove lastne izdelke;

(iv) na podlagi nevzajemnega sporazuma, obveznosti pridobitelja licence, da proizvaja pogodbene izdelke samo za določenega kupca, kadar je bila licenca podeljena zaradi oblikovanja alternativnega vira dobav za tega kupca;

(d) omejevanje sposobnosti pridobitelja licence za izkoriščanje pravic iz njegove lastne tehnologije ali omejevanje sposobnosti katere koli od pogodbenic sporazuma za opravljanje raziskav in razvoja, razen če ta omejitev ni nujno potrebna za preprečitev razkritja licenčnega tehničnega znanja in izkušenj tretjim osebam.

Razlika med vzajemnimi in nevzajemnimi sporazumi med konkurenti

(123) TTBER v zvezi z določenimi najresnejšimi omejitvami razlikuje med vzajemnimi in nevzajemnimi sporazumi. Seznam najresnejših omejitev je strožji za vzajemne sporazume med konkurenti kot za nevzajemne sporazume med konkurenti. Vzajemni sporazumi so sporazumi o navzkrižnem licenciranju, pri čemer so si licenčne tehnologije konkurenčne ali se lahko uporabljajo za proizvodnjo konkurenčnih izdelkov. Nevzajemni sporazum je sporazum, v okviru katerega zgolj ena od pogodbenic licencira lastne tehnološke pravice drugi pogodbenici ali pa v primeru navzkrižnega licenciranja licenčne tehnološke pravice niso konkurenčne tehnologije in licenčnih pravic ni mogoče uporabljati za proizvodnjo konkurenčnih izdelkov. Sporazum za namene TTBER ni vzajemen zgolj zaradi tega, ker vsebuje obveznost povratnega odstopa licence ali ker pridobitelj licence povratno licencira lastne izboljšave licenčne tehnologije. Če nevzajemni sporazum pozneje postane vzajemen zaradi podelitve druge licence med istima pogodbenicama, bosta slednji morda morali ponovno proučiti prvo licenco, da bi preprečili pojav morebitnih najresnejših omejitev v sporazumu. Komisija bo pri presoji takih zadev upoštevala dolžino obdobja med podelitvijo prve in druge licence.

Omejitve cen med konkurenti

(124) Najresnejše omejitve iz člena 4(1), točka (a), TTBER zadevajo sporazume med konkurenti, katerih cilj je določanje cen pri prodaji izdelkov tretjim osebam, vključno z izdelki, ki vključujejo licenčno tehnologijo. Določanje cen med konkurenti na splošno pomeni omejitev konkurence po cilju. Določanje cen je lahko v obliki dogovora o točni ceni, ki se bo zaračunala, ali ceniku, ki določa nekatere najvišje dovoljene rabate. Ni pomembno, ali se sporazum nanaša na fiksne, najnižje, najvišje ali priporočene cene. Določanje cen se prav tako lahko izvede posredno z uporabo dejavnikov, ki podjetja spodbujajo, naj se ne oddaljijo od dogovorjene ravni cen, na primer s tem, da se stopnja licenčnine poviša, če se cene izdelka spustijo pod določeno raven. Vendar pa obveznost pridobitelja licence, da plača določeno minimalno licenčnino, sama po sebi ne pomeni določanja cen.

(125) Če se licenčnina izračuna na podlagi posamične prodaje izdelka, ima višina licenčnine neposreden učinek na mejne stroške izdelka in torej neposredno vpliva na ceno izdelka ([75]). Konkurenti se lahko zato odločijo za navzkrižno licenciranje z vzajemnimi tekočimi licenčninami (tj. licenčninami, obračunanimi na podlagi posamične prodaje izdelka) kot sredstvo usklajevanja in/ali višanja cen na podrejenih proizvodnih trgih ([76]). Vendar bo Komisija navzkrižne licence, za katere veljajo vzajemne tekoče licenčnine, obravnavala kot določanje cen le v posebnih okoliščinah, na primer kadar sporazum določa plačilo licenčnin ne glede na to, ali se tehnologija dejansko uporablja, ali kadar namen sporazuma ni spodbujanje konkurence in torej ne predstavlja licenčnega sporazuma, sklenjenega v dobri veri.

(126) Najresnejša omejitev iz člena 4(1), točka (a), TTBER zajema tudi sporazume, v okviru katerih se licenčnina izračuna na podlagi celotne prodaje izdelkov, ne glede na to, ali se za njihovo proizvodnjo uporablja licenčna tehnologija. Taki sporazumi prav tako spadajo v okvir najresnejše omejitve iz člena 4(1), točka (d), TTBER, ki se nanaša na omejevanje sposobnosti pridobitelja licence za izkoriščanje lastnih tehnoloških pravic (glej odstavek (141) teh smernic). Na splošno taki sporazumi omejujejo konkurenco, saj povečajo stroške pridobitelja licence, ki nastanejo pri uporabi lastnih konkurenčnotehnoloških pravic, in omejujejo konkurenco, ki je obstajala pred obstojem sporazuma ([77]). To velja tako za vzajemne kot za nevzajemne dogovore.

(127) Izjemoma pa lahko sporazum, v okviru katerega se licenčnina izračuna na osnovi celotne prodaje izdelka, v posameznem primeru izpolnjuje pogoje iz člena 101(3) Pogodbe, če je mogoče na podlagi objektivnih dejavnikov ugotoviti, da je omejitev nepogrešljiva za uresničitev licenciranja, ki bo spodbujalo konkurenco. To se lahko zgodi v primeru, da bi bilo v odsotnosti omejitve nemogoče ali neprimerno zapleteno izračunati in nadzirati licenčnino, ki jo plača pridobitelj licence, ker na primer tehnologija dajalca licence ne pušča vidnih sledi na končnem izdelku in praktično uporabne alternativne metode nadziranja niso na voljo.

Omejitve obsega proizvodnje med konkurenti

(128) Najresnejša omejitev, določena v členu 4(1), točka (b), TTBER, se nanaša na vzajemno omejevanje obsega proizvodnje pogodbenic. Omejitev obsega proizvodnje je količinska omejitev proizvodnje in prodaje izdelka za posamezno pogodbenico. Člen 4(1), točka (b), se ne uporablja za omejitve obsega proizvodnje, ki so pridobitelju licence naložene v nevzajemnem sporazumu, ali omejitve obsega proizvodnje, ki so naložene enemu od pridobiteljev licence v vzajemnem sporazumu, pod pogojem, da omejitev obsega proizvodnje zadeva le izdelke, ki se proizvedejo s pomočjo licenčne tehnologije. Člen 4(1), točka (b), zato kot najresnejše omejitve opredeljuje vzajemne omejitve obsega proizvodnje in omejitve obsega proizvodnje, ki se naložijo dajalcu licence v zvezi z njegovo lastno tehnologijo. Če se konkurenti dogovorijo o vzajemni omejitvi obsega proizvodnje, bosta cilj in verjetni učinek sporazuma zmanjšanje proizvodnje na trgu. Enako velja pri sporazumih, ki zmanjšujejo spodbude pogodbenic za razširitev proizvodnje, na primer z uporabo vzajemnih tekočih licenčnin na enoto, ki se višajo skupaj z večanjem proizvodnje, ali če se pogodbenici vzajemno obvežeta, da bo pogodbenica, ki preseže določen obseg proizvodnje, drugi pogodbenici plačala določen znesek.

([75]) V zvezi s tem glej odstavek 98 Smernic o uporabi člena 81(3) Pogodbe, navedenih v opombi 9.

([76]) To velja tudi v primeru, da ena pogodbenica podeli licenco drugi pogodbenici in pristane, da bo od pridobitelja licence kupila materialni vložek. Nakupna cena ima lahko isto funkcijo kot licenčnina.

([77]) Glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 25. februarja 1986, Windsurfing International, C-193/83, ECLI:EU:C:1986:75, točka 67.

(129) Ugodnejša obravnava nevzajemnih količinskih omejitev temelji na domnevi, da enostranska omejitev ne vodi nujno do zmanjšanja obsega proizvodnje na trgu, medtem ko je pri nevzajemni omejitvi manjše tudi tveganje, da sporazum ni licenčni dogovor, sklenjen v dobri veri. Če je pridobitelj licence pripravljen pristati na enostransko omejitev, je verjetno, da bo sporazum omogočil resnično povezovanje dopolnilnih tehnologij ali povezovanje boljše tehnologije dajalca licence s proizvodnimi zmogljivostmi pridobitelja licence, s čimer se bo povečala učinkovitost. Podobno bo v vzajemnem sporazumu omejitev obsega proizvodnje, ki bo naložena enemu od pridobiteljev licence, verjetno odražala večjo vrednost tehnologije, ki jo licencira ena od pogodbenic, in bo to lahko spodbudilo licenciranje, ki je za konkurenco pozitivno.

Razdelitev trgov in kupcev med konkurenti

(130) Najresnejša omejitev, določena v členu 4(1), točka (c), TTBER, se nanaša na razdelitev trgov in kupcev. Cilj sporazumov, s katerimi si konkurenti razdelijo trge in kupce, je omejitev konkurence. Sporazum, s katerim se konkurenti vzajemno dogovorijo, da ne bodo proizvajali na nekaterih ozemljih ali da ne bodo aktivno, pasivno ali aktivno in pasivno prodajali na nekaterih ozemljih ali nekaterim kupcem, rezerviranim za drugo pogodbenico, se šteje za najresnejšo omejitev. Tako se na primer vzajemno podeljevanje izključnih licenc med konkurenti smatra za razdelitev trga.

(131) Člen 4(1), točka (c), TTBER se uporablja ne glede na to, ali lahko pridobitelj licence še naprej prosto uporablja lastne tehnološke pravice. Ko se pridobitelj licence ustrezno opremi za uporabo tehnologije dajalca licence z namenom proizvodnje danega izdelka, je vzdrževanje ločene proizvodne linije, ki uporablja drugo tehnologijo, da se ugodi kupcem, na katere omejitve ne vplivajo, lahko drago. Poleg tega je verjetno, da pridobitelj licence zaradi možnih protikonkurenčnih učinkov omejitve ne bo imel znatne spodbude, da bi proizvajal na podlagi lastne tehnologije. Prav tako je zelo malo verjetno, da bodo take omejitve nepogrešljive za uresničitev licenciranja, ki spodbuja konkurenco.

(132) V skladu s členom 4(1), točka (c)(i), TTBER ni najresnejša omejitev, če dajalec licence v okviru nevzajemnega sporazuma podeli pridobitelju licence izključno licenco za proizvodnjo na podlagi licenčne tehnologije na določenem ozemlju in torej pristane, da sam ne bo proizvajal pogodbenih izdelkov na navedenem ozemlju ali jih s tega ozemlja dobavljal. Za take izključne licence velja skupinska izjema ne glede na obseg ozemlja. Če licenca zadeva svetovni trg, izključnost pomeni, da dajalec licence ne bo vstopil na trg ali na njem še naprej deloval. Skupinska izjema se uporabi tudi, če pridobitelju licence v okviru nevzajemnega sporazuma ni dovoljeno proizvajati na izključnem ozemlju, rezerviranem za dajalca licence. Namen takih sporazumov je lahko zagotovitev spodbude dajalcu licence, pridobitelju licence ali obema, da vlagata v licenčno tehnologijo in jo razvijata. Cilj sporazuma torej ni nujno delitev trgov.

(133) V skladu s členom 4(1), točka (c)(i), TTBER in iz istega razloga se skupinska izjema uporablja tudi za nevzajemne sporazume, s katerimi se pogodbenici dogovorita, da ne bosta aktivno ali pasivno prodajali pogodbenih izdelkov na izključnem ozemlju ali izključni skupini kupcev, rezervirani za drugo pogodbenico ([78]). „Aktivna“ in „pasivna“ prodaja sta opredeljeni v členu 1 TTBER ([79]). Omejitve sposobnosti, naložene pridobitelju ali dajalcu licence, ki se nanašajo na aktivno, pasivno ali aktivno in pasivno prodajo na ozemlju druge pogodbenice ali skupini kupcev druge pogodbenice, so predmet skupinske izjeme le, če sta zadevno ozemlje oziroma zadevna skupina kupcev rezervirana izključno za to drugo pogodbenico. Vendar pa lahko v nekaterih posebnih okoliščinah sporazumi, ki

([78]) V določenih okoliščinah so lahko omejitve pasivne prodaje s strani dajalca ali pridobiteljev licence končnim uporabnikom nične v skladu s členom 6(2) Uredbe (EU) 2018/302 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. februarja 2018 o naslovitvi neupravičenega geografskega blokiranja in drugih oblik diskriminacije na podlagi državljanstva, kraja prebivališča ali kraja sedeža strank na notranjem trgu ter o spremembi uredb (ES) št. 2006/2004 in (EU) 2017/2394 ter Direktive 2009/22/ES (UL L 60 I, 2.3.2018, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/302/oj) (v nadaljnjem besedilu: uredba o geografskem blokiranju).

([79]) Za dodatne smernice o pojmih „aktivna“ in „pasivna“ prodaja glej odstavke 211 do 215 vertikalnih smernic.

vsebujejo take omejitve prodaje, v posameznem primeru tudi izpolnjujejo pogoje iz člena 101(3) Pogodbe, če izključnost nastopi na *ad hoc* podlagi, na primer, če je to potrebno za ublažitev začasnega pomanjkanja proizvodnje dajalca ali pridobitelja licence, kateremu sta izključno dodeljena ozemlje ali skupina kupcev. Verjetno je, da je v takih primerih dajalec ali pridobitelj licence še vedno v zadostni meri zaščiten pred aktivno, pasivno ali aktivno in pasivno prodajo, da ima spodbudo za licenciranje lastne tehnologije ali vlaganje v proizvodnjo z uporabo licenčne tehnologije. Čeprav bi take omejitve omejevale konkurenco, pa bi pospeševale za konkurenco spodbudno razširjanje tehnologije in integracijo take tehnologije v proizvodne zmogljivosti pridobitelja licence.

(134) Tako tudi dejstvo, da dajalec licence imenuje pridobitelja licence kot edinega pridobitelja licence na posameznem ozemlju, kar pomeni, da licenca za proizvodnjo na podlagi tehnologije dajalca licence na zadevnem ozemlju ne bo podeljena tretjim osebam, prav tako ne pomeni najresnejše omejitve. V primeru takih t. i. edinih licenc velja skupinska izjema ne glede na to, ali je sporazum vzajemen ali ne, če sporazum ne vpliva na sposobnost pogodbenic, da na svojih ozemljih v celoti izkoriščata lastne tehnološke pravice.

(135) Člen 4(1), točka (c)(ii), TTBER izključuje s seznama najresnejših nedopustnih omejitev in v primeru, da ni presežen določeni prag tržnega deleža, vključuje v skupinsko izjemo omejitve v nevzajemnem sporazumu, ki se naložijo pridobitelju licence glede aktivne prodaje pogodbenih izdelkov na ozemlju ali skupini kupcev, ki ju je dajalec licence dodelil drugemu pridobitelju licence. Vendar to temelji na predpostavki, da zaščiteni pridobitelj licence v času sklenitve licenčnega sporazuma ni bil konkurent dajalcu licence. V navedenih okoliščinah ni upravičeno obravnavati takih omejitev kot najresnejših omejitev. S tem, ko se dajalcu licence dopušča, da pridobitelja licence, ki še ni bil prisoten na upoštevnem trgu, zaščiti pred aktivno prodajo s strani pridobiteljev licence, ki konkurirajo dajalcu licence in so zato na trgu že uveljavljeni, bodo take omejitve verjetno spodbudile pridobitelja licence k učinkovitejšemu izkoriščanju licenčne tehnologije. Po drugi strani pa v primeru, da se pridobitelji licence med seboj dogovorijo, da ne bodo aktivno ali pasivno prodajali na določenih ozemljih ali določenim skupinam kupcev, sporazum pomeni kartel med pridobitelji licence. Ker taki sporazumi ne vključujejo prenosa tehnologije, tudi ne bi spadali na področje uporabe TTBER.

(136) Člen 4(1), točka (c)(iii), TTBER vsebuje dodatno izjemo od najresnejših omejitev iz člena 4(1), točka (c), namreč omejitve v zvezi z lastno uporabo, torej obveznost pridobitelja licence, da proizvaja izdelke, ki vključujejo licenčno tehnologijo, samo za lastno uporabo. Če je pogodbeni izdelek sestavni del, je torej pridobitelju licence lahko naložena obveznost, da proizvaja navedeni sestavni del le za namene vgradnje v svoje lastne izdelke in da sestavnega dela ne prodaja drugim proizvajalcem. Vendar pa mora biti pridobitelju licence omogočeno, da prodaja sestavne dele kot rezervne dele za lastne izdelke in torej dobavlja tretjim osebam, ki izvajajo poprodajne storitve v zvezi s temi izdelki. Omejitve v zvezi z lastno uporabo so morda potrebne za spodbujanje razširjanja tehnologije, zlasti med konkurenti, in so zajete v skupinski izjemi. Take omejitve so obravnavane tudi v poglavju 4.2.5 teh smernic.

(137) Končno, člen 4(1), točka (c)(iv), TTBER izključuje s seznama najresnejših omejitev obveznost, naloženo pridobitelju licence v nevzajemnem sporazumu, da proizvaja pogodbene izdelke samo za določenega kupca z namenom oblikovanja alternativnega vira dobave za zadevnega kupca. Pogoj za uporabo člena 4(1), točka (c)(iv), je torej, da je licenca omejena na oblikovanje alternativnega vira dobave za tega določenega kupca. Vendar pa ni pogoj, da se podeli samo ena taka licenca. Člen 4(1), točka (c)(iv), zajema tudi okoliščine, v katerih se več kot enemu podjetju podeli licenca za dobavljanje istemu, določenemu kupcu. Člen 4(1), točka (c)(iv), se uporablja ne glede na trajanje licenčnega sporazuma. Ta izjema na primer zajema enkratno licenco za izpolnitev zahtev projekta določenega kupca. Možnost, da bi taki sporazumi privedli do razdelitve trga, je omejena, če se licenca podeli zgolj za namen dobavljanja točno določenemu kupcu. V takih okoliščinah zlasti ni mogoče domnevati, da bo pridobitelj licence zaradi sporazuma prenehal izkoriščati lastno tehnologijo.

(138) Omejitve področja uporabe v sporazumih med konkurenti, ki licenco omejijo na enega ali več proizvodnih trgov, tehničnih področij uporabe ali industrijskih sektorjev ([80]), niso najresnejše omejitve. V primeru, da ni presežen 20-odstotni prag tržnega deleža, velja za take omejitve skupinska izjema ne glede na to, ali je sporazum vzajemen ali ne. Za take omejitve se ne šteje, da je njihov cilj dodelitev trgov ali kupcev. Vendar pa je uporaba skupinske izjeme pogojena s tem, da omejitve, ki se nanašajo na področja uporabe, ne presegajo področja uporabe licenčnih tehnologij. Na primer, če je omejeno tudi tehnično področje uporabe, na katerem lahko pridobitelji licence uporabljajo lastne tehnološke pravice, sporazum pomeni razdelitev trga.

(139) Skupinska izjema velja ne glede na to, ali je omejitev področja uporabe simetrična ali asimetrična. Asimetrična omejitev področja uporabe v vzajemnem licenčnem sporazumu pomeni, da je vsaki pogodbenici dovoljena uporaba tehnologij, za kateri sta vsaka posebej pridobili licenco, le za različna področja uporabe. Vse dokler pogodbenici nista omejeni pri izkoriščanju lastnih tehnologij, se ne domneva, da bosta zaradi sporazuma opustili vstop na področja uporabe, ki so zajeta z licenco, podeljeno drugi pogodbenici, ali se tega vzdržali. Tudi če se pridobitelja licence opremita za izkoriščanje licenčne tehnologije znotraj področja uporabe, zajetega z licenco, ni nujno, da bo to vplivalo na proizvodne zmogljivosti, ki se uporabljajo za proizvodnjo zunaj licenčnega obsega. V tem oziru je pomembno, da se omejitev navezuje na različne proizvodne trge, industrijske sektorje ali tehnična področja uporabe in ne na kupce, dodeljene po ozemlju ali skupini, ki kupujejo izdelke v okviru istega proizvodnega trga, industrijskega sektorja ali tehničnega področja uporabe. V slednjem primeru je tveganje za razdelitev trga znatno večje (glej odstavek (131)). Poleg tega so omejitve v zvezi s področjem uporabe lahko nujne za spodbujanje licenciranja, ki bo za konkurenco pozitivno (glej odstavek (233)).

Omejitev sposobnosti pogodbenic za opravljanje raziskav in razvoja

(140) Najresnejša omejitev konkurence, določena v členu 4(1), točka (d), TTBER zajema omejitve sposobnosti katere koli pogodbenice za opravljanje raziskav in razvoja. Obe pogodbenici morata imeti pravico opravljati neodvisne raziskave in razvoj. To pravilo velja ne glede na to, ali se omejitev nanaša na področje, zajeto z licenco, ali na druga področja. Vendar pa zgolj dejstvo, da sta se pogodbenici dogovorili o medsebojnem zagotavljanju prihodnjih izboljšav lastnih tehnologij, ne pomeni omejitve neodvisnih raziskav in razvoja. Učinek takih sporazumov na konkurenco je treba presoditi glede na okoliščine posamezne zadeve. Člen 4(1), točka (d), prav tako ne zajema omejitev sposobnosti pogodbenice za opravljanje raziskav in razvoja s tretjimi osebami, če je taka omejitev potrebna, da se tehnično znanje in izkušnje dajalca licence zaščitijo pred razkritjem. Omejitve, ki se naložijo z namenom zaščite tehničnega znanja in izkušenj dajalca licence pred razkritjem, morajo biti nujne za zagotavljanje take zaščite in s slednjim sorazmerne, če naj za njih velja izjema. Če sporazum na primer določa zaposlene pri pridobitelju licence, ki se bodo usposabljali in bodo odgovorni za uporabo licenčnega tehničnega znanja in izkušenj, lahko zadostuje, če se pridobitelju licence naloži obveznost, da zadevnim zaposlenim ne dovoli sodelovanja v raziskavah in razvoju s tretjimi osebami. Drugi zaščitni ukrepi so lahko enako primerni.

Omejitve izkoriščanja lastne tehnologije pridobitelja licence

(141) V skladu s členom 4(1), točka (d), TTBER pridobitelj licence prav tako ne sme biti omejen pri uporabi lastnih konkurenčnotehnoloških pravic, pod pogojem, da pri tem ne uporablja tehnoloških pravic, ki mu jih licencira dajalec licence. Pridobitelj licence ne sme biti omejen v zvezi z lastnimi tehnološkimi pravicami v smislu tega, kje proizvaja ali prodaja, na katerih tehničnih področjih uporabe ali proizvodnih trgih proizvaja, koliko proizvede ali proda ali po kakšni ceni prodaja. Prav tako se mu ne sme naložiti plačilo licenčnine za izdelke, ki jih proizvaja na podlagi lastnih tehnoloških pravic (glej odstavek (126) teh smernic). Poleg tega pridobitelj licence ne sme biti omejen pri podeljevanju licence za lastne tehnološke pravice tretjim osebam. Če so pridobitelju licence naložene omejitve glede uporabe lastnih tehnoloških pravic ali pravice opravljanja raziskav in razvoja, se konkurenčnost

([80]) Za več podrobnosti o omejitvah področja uporabe glej poglavje 4.2.4 teh smernic.

tehnologije pridobitelja licence zmanjša. To povzroča zmanjšanje konkurence na obstoječih proizvodnih in tehnoloških trgih in zmanjšanje spodbude za pridobitelja licence, da vlaga v razvoj in izboljšave lastne tehnologije. Člen 4(1), točka (d), TTBER ne velja za omejitve, ki so pridobitelju licence naložene glede uporabe tehnologije tretjih oseb, ki konkurira licenčni tehnologiji. Take prepovedi konkurence imajo sicer lahko učinke omejevanja dostopa na trg, kar zadeva tehnologijo tretjih oseb (glej poglavje 4.2.7 teh smernic), vendar navadno ne zmanjšujejo spodbude pridobiteljev licence za vlaganje v razvoj in izboljšave lastne tehnologije.

3.4.3 **Sporazumi med nekonkurenti**

(142) Člen 4(2) TTBER vsebuje seznam najresnejših omejitev, ki se nanašajo na podeljevanje licenc med nekonkurenti. Člen 4(2) določa, da se skupinska izjema ne uporablja za sporazume, ki imajo, neposredno ali posredno, posamično ali skupaj z drugimi dejavniki, nad katerimi imata pogodbenici nadzor, za cilj kar koli od spodaj navedenega:

(a) omejevanje sposobnosti pogodbenice za določanje cen pri prodaji izdelkov tretjim osebam, ne da bi to posegalo v možnost določanja najvišje prodajne cene ali priporočanja prodajne cene, pod pogojem, da to nima za posledico fiksne ali najnižje prodajne cene zaradi pritiskov ali spodbud katere koli od pogodbenic sporazuma;

(b) omejevanje ozemlja, na katerem pridobitelj licence lahko pasivno prodaja pogodbene izdelke, ali kupcev, ki jim pridobitelj licence lahko pasivno prodaja pogodbene izdelke, razen:

(i) omejevanja pasivne prodaje na izključnem ozemlju ali izključni skupini kupcev, rezerviranima za dajalca licence;

(ii) obveznosti, da proizvaja pogodbene izdelke samo za lastno uporabo pod pogojem, da za pridobitelja licence ni omejitve za aktivno in pasivno prodajo pogodbenih izdelkov kot rezervnih delov za njegove lastne izdelke;

(iii) obveznosti, da proizvaja pogodbene izdelke samo za določenega kupca, kadar je bila licenca podeljena zaradi oblikovanja alternativnega vira dobave za tega kupca;

(iv) omejevanja prodaje končnim uporabnikom s strani pridobitelja licence, ki se ukvarja z veleprodajo;

(v) omejevanja prodaje nepooblaščenim distributerjem, ki so na ozemlju, na katerem dajalec licence izvaja sistem selektivne distribucije za pogodbene izdelke;

(c) omejevanje aktivne ali pasivne prodaje končnim uporabnikom s strani pridobitelja licence, ki je član sistema selektivne distribucije in ki se ukvarja z maloprodajo, ne da bi to posegalo v možnost prepovedi članu sistema, da posluje iz nepooblaščene poslovne enote.

Določanje cen

(143) Najresnejša omejitev, določena v členu 4(2), točka (a), TTBER, zadeva določanje cen, ki se zaračunajo pri prodaji izdelkov tretjim osebam. Natančneje, ta določba zajema omejitve, katerih neposredni ali posredni cilj je določanje fiksne ali najnižje prodajne cene oziroma fiksne ali najnižje cenovne ravni, ki jo morata dajalec oziroma pridobitelj licence upoštevati pri prodaji izdelkov tretjim osebam. Pri sporazumih, ki neposredno določajo prodajno ceno, je obstoj omejitve očiten. Vendar pa se lahko določanje prodajnih cen doseže tudi s posrednimi sredstvi. Primeri slednjega vključujejo določanje marž, določanje najvišje stopnje popustov, vezanje prodajne cene na prodajne cene konkurentov, nalaganje najnižjih oglaševanih cen, grožnje, ustrahovanje, opozorila, kazni ali odpoved pogodbe v primeru neupoštevanja dane cenovne ravni. Neposredna ali posredna sredstva za določanje cen so lahko učinkovitejša, če so kombinirana z ukrepi za odkrivanje zniževanja cen, kot je uvedba sistema za

spremljanje cen ([81]) ali obveznost za pridobitelje licence, da poročajo o cenovnih odstopanjih. Podobno lahko neposredno ali posredno določanje cen postane učinkovitejše, če se kombinira z ukrepi, ki zmanjšujejo spodbudo pridobitelja licence za znižanje njegovih prodajnih cen, kot je na primer obveznost, ki jo dajalec licence naloži pridobitelju licence, da mora slednji uporabljati klavzule o kupcih z največjimi ugodnostmi, torej obveznost, da se kupcu zagotovijo kakršni koli ugodnejši pogoji, ki so priznani drugim kupcem. Uporaba priporočenih prodajnih cen ali uvedba najvišjih cen sama po sebi ne pomeni določanja fiksnih ali najnižjih prodajnih cen. Če pa dajalec licence take priporočene cene ali najvišje cene združi s spodbudami za uporabo določene cenovne ravni ali odvračanjem od nižanja prodajne cene, lahko to pomeni določanje cen.

Omejitve sposobnosti pridobitelja licence za pasivno prodajo

(144) Člen 4(2), točka (b), TTBER kot najresnejšo omejitev opredeljuje omejevanje sposobnosti pridobitelja licence za pasivno prodajo izdelkov, ki vključujejo licenčno tehnologijo ([82]). Omejitve pasivne prodaje za pridobitelja licence so lahko rezultat neposrednih obveznosti, kot je obveznost, da ne prodaja določenim kupcem ali kupcem na določenih ozemljih, ali obveznost, da naročila teh kupcev preusmeri na druge pridobitelje licence. Omejitve pasivne prodaje so lahko prav tako posledica posrednih ukrepov, namenjenih prepričevanju pridobitelja licence, da se vzdrži take prodaje, kot so finančne spodbude in uvedba sistema za spremljanje, namenjenega preverjanju dejanskega namembnega kraja pogodbenih izdelkov ([83]). Omejitve količine so lahko posredno sredstvo za omejitev pasivne prodaje. Komisija ne bo domnevala, da omejitve količine kot take služijo temu namenu. Vendar pa bo domnevala drugače, če se omejitve količine uporabijo za izvajanje sporazuma, ki je v osnovi sporazum o razdelitvi trga. Dokazi za obstoj takega sporazuma vključujejo postopno prilagoditev količine, da se pokrije zgolj lokalno povpraševanje, kombinacijo količinskih omejitev in obveznosti, da se na določenem ozemlju prodajo minimalne količine, obveznosti plačila minimalnih licenčnin, povezane s prodajo na določenem ozemlju, diferencirane stopnje licenčnine, ki so odvisne od namembnega kraja izdelkov, in sistem za spremljanje namembnega kraja izdelkov, ki jih prodajo posamezni pridobitelji licence.

(145) Za splošno najresnejšo omejitev, ki se nanaša na pasivno prodajo s strani pridobiteljev licence, obstajajo številne izjeme, ki so obravnavane v odstavkih (146) do (151). Vendar so lahko v določenih okoliščinah omejitve sposobnosti dajalca ali pridobitelja licence za pasivno prodajo končnim uporabnikom nične v skladu s členom 6(2) uredbe o geografskem blokiranju.

(146) Izjema 1: Člen 4(2), točka (b), TTBER ne zajema omejitev prodaje (aktivne in pasivne), ki veljajo za dajalca licence ([84]). Vse omejitve prodaje, naložene dajalcu licence, so predmet skupinske izjeme do praga tržnega deleža v višini 30 %. Enako velja za vse omejitve aktivne prodaje, ki so naložene pridobitelju licence, z izjemo tega, kar je v zvezi z aktivno prodajo navedeno v odstavku (151) teh smernic. Skupinska izjema za omejitve aktivne prodaje temelji na domnevi, da take omejitve spodbujajo naložbe, necenovno konkurenco in izboljšave v kakovosti storitev, ki jih nudi pridobitelj licence, s tem da rešujejo probleme pridobivanja nezasluženih koristi in t. i. probleme zadržanja. Pri omejitvah aktivne prodaje med ozemlji ali skupinami kupcev, ki so dodeljeni pridobiteljem licence, ni treba, da je bilo zaščitenemu pridobitelju licence odobreno izključno ozemlje ali izključna skupina kupcev. Skupinska izjema se uporablja tudi za omejitve aktivne prodaje, pri katerih sta določeno ozemlje ali določena skupina kupcev dodeljena več kot le enemu pridobitelju licence. Verjetno je, da se bodo naložbe v povečanje učinkovitosti spodbujale, če se pridobitelj licence lahko zanaša na to, da bo konkurenci na področju aktivne prodaje izpostavljen samo s strani omejenega števila pridobiteljev licence znotraj določenega ozemlja in ne tudi s strani pridobiteljev licence zunaj tega ozemlja.

([81]) Vendar samo spremljanje cen in poročanje o cenah ne pomenita določanja cen.

([82]) Ta najresnejša omejitev se uporablja za sporazume o prenosu tehnologije, ki prizadenejo trgovino znotraj Unije. Za smernice o sporazumih o prenosu tehnologije, ki se nanašajo na izvoz zunaj Unije, glej odstavke 100 in naslednje smernic o vplivu na trgovino.

([83]) Ukrepi, ki dajalcu licence omogočajo, da preveri namembni kraj licenčnih izdelkov, kot sta grožnja revizij ali izvedba revizij za preverjanje skladnosti pridobitelja licence z drugimi omejitvami, sami po sebi ne pomenijo omejitev konkurence. Vendar se zanje lahko šteje, da so del najresnejše omejitve pasivne prodaje, če jih dajalec licence uporablja za nadzor nad namembnim krajem dobavljenega blaga, na primer kadar se uporabljajo skupaj z drugimi praksami. Glej po analogiji sklep Komisije z dne 30. januarja 2020 v zadevi AT.40433 – Filmsko trgovsko blago, odstavka 65 in 66.

([84]) Glej tudi odstavek (145) v zvezi z uredbo o geografskem blokiranju.

(147) Izjema 2: Omejitve, ki so pridobiteljem licence naložene glede aktivne in pasivne prodaje na izključnem ozemlju ali izključni skupini kupcev, ki sta rezervirana za dajalca licence, niso najresnejše omejitve (glej člen 4(2), točka (b)(i), TTBER) in se zato zanje uporablja skupinska izjema ([85]). Domneva se, da take omejitve, če ni presežen predpisani prag tržnega deleža, kljub morebitnemu omejevanju konkurence pospešujejo za konkurenco spodbudno razširjanje tehnologije in integracijo take tehnologije v proizvodne zmogljivosti pridobitelja licence. Da sta ozemlje ali skupina kupcev rezervirana za dajalca licence, ni treba, da dajalec licence dejansko proizvaja z licenčno tehnologijo na zadevnem ozemlju ali za zadevno skupino kupcev. Dajalec licence si lahko ozemlje ali skupino kupcev rezervira tudi za poznejše izkoriščanje.

(148) Izjema 3: S členom 4(2), točka (b)(ii), TTBER je v skupinsko izjemo vključena omejitev, v okviru katere je pridobitelj licence obvezan, da bo izdelke, ki vključujejo licenčno tehnologijo, proizvajal le za lastno (interno) uporabo. Če je pogodbeni izdelek sestavni del, je torej pridobitelju licence lahko naložena obveznost, da uporablja navedeni izdelek le za namene vgradnje v lastne izdelke in da izdelka ne prodaja drugim proizvajalcem. Vendar pa mora biti pridobitelju licence omogočeno, da aktivno in pasivno prodaja izdelke kot rezervne dele za lastne izdelke in torej dobavlja tretjim osebam, ki izvajajo poprodajne storitve v zvezi s temi izdelki. Omejitve v zvezi z lastno uporabo so obravnavane tudi v poglavju 4.2.5.

(149) Izjema 4: Kot pri sporazumih med konkurenti (glej odstavek (137) teh smernic), se skupinska izjema uporablja tudi za sporazume, pri katerih je pridobitelj licence obvezan k proizvodnji pogodbenih izdelkov samo za določenega kupca, z namenom, da zadevnemu kupcu zagotovi alternativni vir dobave ne glede na trajanje sporazuma o prenosu tehnologije (glej člen 4(2), točka (b)(iii), TTBER). Pri sporazumih med nekonkurenti ni verjetno, da bodo take omejitve zajete v prepovedi iz člena 101(1) Pogodbe.

(150) Izjema 5: S členom 4(2), točka (b)(iv), TTBER je v skupinsko izjemo vključena obveznost za pridobitelja licence – če se ukvarja z veleprodajo – da ne prodaja končnim uporabnikom in da torej prodaja samo trgovcem na drobno. Taka obveznost dajalcu licence dopušča, da pridobitelju licence dodeli grosistično distribucijo, in običajno ne spada na področje uporabe člena 101(1) ([86]).

(151) Izjema 6: Končno člen 4(2), točka (b)(v), TTBER vključuje v okvir skupinske izjeme tudi omejitev za pridobitelja licence, da ne prodaja nepooblaščenim distributerjem. S to izjemo je dajalcu licence omogočeno, da pridobiteljem licence naloži obveznost, v skladu s katero slednji postanejo člani sistema selektivne distribucije. Vendar mora biti v navedenem primeru pridobiteljem licence v skladu s členom 4(2), točka (c), TTBER dovoljena aktivna in tudi pasivna prodaja končnim uporabnikom, brez poseganja v možnost omejitve pridobitelja licence na veleprodajne dejavnosti, kakor je določeno v členu 4(2), točka (b)(iv), TTBER (glej odstavek (150) teh smernic). Na ozemlju, na katerem dajalec licence upravlja sistem selektivne distribucije, ta sistem ne sme biti kombiniran z izključnimi ozemlji ali izključnimi skupinami kupcev, če bi to povzročilo omejitve aktivne ali pasivne prodaje končnim uporabnikom, saj bi to pomenilo najresnejšo omejitev v skladu s členom 4(2), točka (c), TTBER. Vendar to ne posega v možnost prepovedi za pridobitelja licence, da posluje iz nepooblaščene poslovne enote.

(152) Omejitve pasivne prodaje pridobiteljev licenc na izključnem ozemlju ali skupini kupcev, ki sta dodeljena drugemu pridobitelju licence, so najresnejše omejitve v smislu člena 4(2), točka (b), TTBER. Vendar lahko v posebnih okoliščinah take omejitve za omejeno obdobje ne spadajo na področje uporabe člena 101(1) Pogodbe, če so objektivno potrebne, da zaščiteni pridobitelj licence prodre na nov trg ([87]). To lahko na primer velja, kadar mora pridobitelj licence izvesti znatne naložbe za zagon in razvoj novega trga, omejitve pasivne prodaje drugih pridobiteljev licence pa so omejene na obdobje, ki je potrebno, da se pridobitelju licence povrnejo naložbe. V večini primerov to obdobje ne bo daljše od dveh let od datuma, ko pridobitelj licence prvič da pogodbene izdelke na trg na izključnem ozemlju ali jih prvič proda svoji izključni skupini kupcev.

([85]) Glej tudi odstavek (145) v zvezi z uredbo o geografskem blokiranju.
([86]) Glej tudi odstavek (145) v zvezi z uredbo o geografskem blokiranju.
([87]) Glej tudi odstavek (145) v zvezi z uredbo o geografskem blokiranju.

3.5 *Izključene omejitve*

(153) Člen 5 TTBER vsebuje tri vrste omejitev, ki so izključene iz skupinske izjeme, da bi se zaščitile spodbude za inovacije. Vendar ni mogoče domnevati, da take omejitve spadajo na področje uporabe člena 101(1) Pogodbe ali da ne izpolnjujejo pogojev iz člena 101(3). Izključitev teh omejitev iz skupinske izjeme pomeni le to, da jih je treba posamično oceniti v skladu s členom 101. Izključitev omejitve iz skupinske izjeme v skladu s členom 5 TTBER je omejeno na to posebno omejitev, če jo je mogoče ločiti od preostalega sporazuma. V tem primeru za preostali del sporazuma še naprej velja skupinska izjema.

Izključni povratni odstopi licence

(154) Člen 5(1), točka (a), TTBER se nanaša na obveznosti, ki nalagajo izključne povratne odstope licence, kar pomeni izključno licenco, ki se podeli nazaj dajalcu licence ali tretji osebi, ki jo določi dajalec licence, za kakršne koli izboljšave licenčne tehnologije, ki jih razvije pridobitelj licence, ali prenos pravic do takih izboljšav na dajalca licence ali tretjo osebo, ki jo določi dajalec licence. Izključni povratni odstop licence je opredeljen kot povratni odstop licence, ki pridobitelju licence (ki je v tem primeru inovator in dajalec licence za izboljšavo) preprečuje, da bi izkoriščal izboljšavo (bodisi za lastno proizvodnjo ali za podelitev licence zanjo tretjim osebam). To lahko za pridobitelja licence pomeni zmanjšanje spodbude za inovacije, saj ga ovira pri izkoriščanju lastnih izboljšav, vključno s podeljevanjem licenc za izboljšave tretjim osebam. To velja za primere, v katerih se izboljšave nanašajo na enak način uporabe kot velja pri licenčni tehnologiji, pa tudi za primere, v katerih pridobitelj licence razvije nove načine uporabe licenčne tehnologije. V skladu s členom 5(1), točka (a), TTBER so take obveznosti izvzete iz ugodnosti skupinske izjeme.

(155) Uporaba člena 5(1), točka (a), TTBER ni odvisna od tega, ali dajalec licence plača nadomestilo za prevzem izboljšav ali pridobitev izključne licence. Vendar sta lahko obstoj in višina takega nadomestila – vključno s tem, ali se izračuna na podlagi vrednosti izboljšave – pomembna dejavnika v okviru posamične presoje na podlagi člena 101 Pogodbe. Če se povratni odstopi licence izvedejo proti plačilu nadomestila, je manj verjetno, da bi obveznost pridobitelja licence odvračala od inovativnosti. Pri posamični presoji izključnih povratnih odstopov licence zunaj področja uporabe skupinske izjeme je pomemben dejavnik tudi tržni položaj dajalca licence na tehnološkem trgu. Močnejši položaj dajalca licence pomeni večjo verjetnost, da bodo imele obveznosti glede izključnih povratnih odstopov licence omejevalne učinke na konkurenco na področju inovacij. Močnejši kot je položaj tehnologije dajalca licence, pomembneje je, da pridobitelj licence lahko postane pomemben vir inovacij in prihodnje konkurence. Negativni vpliv obveznosti povratnega odstopa licence se lahko poveča tudi, če obstajajo vzporedne mreže sporazumov o prenosu tehnologije, ki vsebujejo take obveznosti. Če omejeno število dajalcev licenc, ki pridobiteljem licenc nalagajo obveznosti izključnega povratnega odstopa, nadzoruje dostopne tehnologije, je tveganje protikonkurenčnih učinkov večje, kot če obstajajo številne tehnologije, od katerih je le nekaj licenciranih na podlagi izključnih povratnih odstopov licence.

(156) Neizključne obveznosti povratnega odstopa licence so zajete v varnem pristanu TTBER. To velja tudi, če so obveznosti nevzajemne, tj. naložene le pridobitelju licence, dajalec licence pa ima pravico, da izboljšave prenese na druge pridobitelje licence. Nevzajemna obveznost povratnega odstopa licence lahko spodbuja razširjanje nove tehnologije, s tem ko dajalcu licence dopušča, da prosto določi, ali in v kakšnem obsegu naj izboljšave, ki jih je izvedel pridobitelj licence, prenese na svoje druge pridobitelje licence. Klavzula nadaljnjega prenosa lahko prav tako spodbuja razširjanje tehnologije, zlasti kadar vsak pridobitelj licence v času sklenitve sporazuma ve, da bo glede na izboljšave tehnologije, na podlagi katere proizvaja, v enakem položaju kot drugi pridobitelji licenc.

(157) Zunaj varnega pristana lahko neizključne obveznosti povratnega odstopa licence v določenih okoliščinah negativno vplivajo na konkurenco in inovacije. Neizključne obveznosti povratnega odstopa licence imajo na primer lahko negativne učinke na inovacije v primeru navzkrižnega licenciranja med konkurenti, pri čemer se obveznost povratnega odstopa licence, ki jo imata obe pogodbenici, kombinira z obveznostjo za obe pogodbenici, da si med seboj izmenjujeta izboljšave lastnih tehnologij. Izmenjava vseh izboljšav med konkurenti lahko vsakemu konkurentu onemogoči pridobitev konkurenčne prednosti pred drugim (glej tudi odstavek (262)). Večja kot je tržna moč dajalca licence in večja kot je pokritost trga z njegovimi klavzulami o povratnem odstopu licence, večja je verjetnost, da bodo take klavzule vplivale na konkurenco in inovacije med tehnologijami.

Klavzule o neizpodbijanju in odpovedi

(158) Izključena omejitev iz člena 5(1), točka (b), TTBER zadeva klavzule o neizpodbijanju, torej neposredne ali posredne obveznosti, naložene pogodbenici, da ne izpodbija veljavnosti pravic intelektualne lastnine, ki jih ima druga pogodbenica v Uniji, ne da bi to posegalo v možnost, da dajalec licence v primeru izključne licence odpove sporazum o prenosu tehnologije, če pridobitelj licence izpodbija veljavnost katere koli licenčne tehnološke pravice.

Razlog za izključitev klavzul o neizpodbijanju iz področja uporabe skupinske izjeme gre pripisati dejstvu, da so pridobitelji licenc običajno najprimernejši za oceno, ali je pravica intelektualne lastnine veljavna ali ne. Da se prepreči vsakršno izkrivljanje konkurence in v skladu z načeli, na katerih temelji varstvo intelektualne lastnine, bi bilo treba neveljavne pravice intelektualne lastnine odpraviti ([88]). Neveljavne pravice intelektualne lastnine zavirajo inovacije, namesto da bi jih spodbujale. Člen 101(1) Pogodbe se lahko uporablja za klavzule o neizpodbijanju, če ima licenčna tehnološka pravica precejšnjo vrednost in zato podjetja, ki je ne morejo uporabljati ali jo lahko uporabljajo samo proti plačilu licenčnin, postavlja v podrejen konkurenčni položaj. V takih primerih je malo verjetno, da bi bili izpolnjeni pogoji iz člena 101(3). V zvezi s presojo klavzul o neizpodbijanju v okviru sporazumov o poravnavi glej odstavka (263) in (264).

(159) Na splošno določba, ki obvezuje pridobitelja licence, da ne izpodbija lastništva tehnoloških pravic, ne pomeni omejitve konkurence v smislu člena 101(1) Pogodbe. Ne glede na to, ali je dajalec licence lastnik tehnoloških pravic, je uporaba tehnologije s strani pridobitelja licence in katere koli tretje osebe v vsakem primeru odvisna od pridobitve licence, zato taka določba na splošno ne bi vplivala na konkurenco ([89]).

(160) Člen 5(1), točka (b), TTBER iz skupinske izjeme izključuje tudi pravico, da dajalec licence v okviru neizključne licence odpove sporazum, če pridobitelj licence izpodbija veljavnost katere koli licenčne tehnološke pravice. Taka pravica do odpovedi sporazuma ima lahko enak učinek kot klavzula o neizpodbijanju, zlasti če bi prehod s tehnologije dajalca licence na drugo pridobitelju licence povzročil precejšnje izgube (npr. če je pridobitelj licence že vložil sredstva v posamezne stroje ali orodja, ki jih ni mogoče uporabljati pri proizvodnji z drugo tehnologijo) ali če je tehnologija dajalca licence nujen proizvodni dejavnik za proizvodnjo pridobitelja licence. Na primer, v okviru za standard bistvenih patentov bo moral pridobitelj licence, ki proizvaja izdelek, ki je skladen s standardom, nujno uporabiti vse patente, ki temeljijo na zadevnem standardu. V takem primeru lahko izpodbijanje veljavnosti zadevnih patentov povzroči precejšnje izgube, če se sporazum o prenosu tehnologije odpove. Če tehnologija dajalca licence ni bistvena za standard, vendar ima zelo močan tržni položaj, so lahko velike tudi spodbude za neizpodbijanje, glede na to, kako težko bo pridobitelju licence poiskati uspešno alternativno tehnologijo pod drugo licenco. Vprašanje, ali bi bile izgube dobička pridobitelja licence velike in bi ga zato močno odvračale od izpodbijanja, bi bilo treba presoditi za vsak primer posebej.

(161) V scenarijih iz odstavka (160) je pridobitelj licence lahko odvrnjen od izpodbijanja veljavnosti licenčne tehnološke pravice, če bi zaradi tega tvegal odpoved licenčnega sporazuma in se tako izpostavil velikim tveganjem, ki presegajo njegove obveznosti plačila licenčnin. Vendar pa je treba tudi opozoriti, da zunaj okvira navedenih scenarijev klavzula o odpovedi pogosto ne bo močno odvračala od izpodbijanja in zato ne bo imela enakega učinka kot klavzula o neizpodbijanju.

(162) Interes krepitve spodbude za dajalca licence k licenciranju, s tem ko se ga ne prisili, da bi še naprej posloval s pridobiteljem licence, ki izpodbija sam predmet licenčnega sporazuma, je treba uravnotežiti z javnim interesom za odpravo ovir za gospodarsko dejavnost, ki lahko nastanejo, če je bila pravica intelektualne lastnine dodeljena v zmoti. Pri uravnoteženju navedenih interesov bi bilo treba upoštevati, ali pridobitelj licence v času izpodbijanja izpolnjuje vse obveznosti iz sporazuma, zlasti obveznosti plačila dogovorjenih licenčnin.

([88]) Glej sodbo Sodišča z dne 25. februarja 1986, Windsurfing International, C-193/83, ECLI:EU:C:1986:75, točka 92.

([89]) Glej po analogiji Odločbo Komisije 90/186/EGS, odstavek 15 (v kateri so obravnavane klavzule, ki preprečujejo izpodbijanje lastništva blagovnih znamk).

(163) V primeru podeljevanja izključnih licenc je ob upoštevanju vseh dejavnikov navadno manj verjetno, da bi imela klavzula o odpovedi protikonkurenčne učinke. Po podelitvi licence se lahko dajalec licence znajde v posebnem položaju odvisnosti, saj bo pridobitelj licence njegov edini vir prihodkov, kar zadeva licenčne tehnološke pravice, če je licenčnina odvisna od proizvodnje na podlagi licenčnih tehnoloških pravic, kar je lahko pogosto učinkovit način strukturiranja plačil licenčnine. Po tem scenariju bi bile lahko ogrožene spodbude za inovacije in podeljevanje licenc, če bi bil na primer dajalec licence „ujetnik“ sporazuma z izključnim pridobiteljem licence, ki se ne trudi več posebej, da bi razvijal, proizvajal in tržil izdelek, ki se (naj) proizvaja na podlagi licenčnih tehnoloških pravic ([90]). To je razlog, zakaj TTBER klavzule o odpovedi v izključnih licenčnih sporazumih vključuje v skupinsko izjemo, če so le izpolnjeni tudi drugi pogoji varnega pristana. Zunaj varnega pristana je potrebna presoja za vsak primer posebej.

(164) Klavzule o neizpodbijanju in odpovedi, ki zadevajo izključno tehnično znanje in izkušnje, niso izključene iz skupinske izjeme. Komisija je bolj naklonjena tem klavzulam, saj je verjetno, da bo dajalcu licence po razkritju licenčnega strokovnega znanja in izkušenj zelo težko ali nemogoče ponovno pridobiti navedeno licenčno tehnično znanje in izkušnje. V takih primerih lahko obveznost, naložena pridobitelju licence, da ne izpodbija licenčnega tehničnega znanja in izkušenj, spodbuja razširjanje tehnologije, če šibkejšim dajalcem licenc omogoča podeljevanje licenc močnejšim pridobiteljem licenc, ne da bi tvegali izpodbijanje po tem, ko je pridobitelj licence že osvojil zadevno tehnično znanje in izkušnje.

Omejitev pridobitelja licence pri uporabi ali razvoju lastne tehnologije (sporazumi med nekonkurenti)

(165) V primeru sporazumov med nekonkurenti člen 5(2) TTBER iz skupinske izjeme izključuje vse neposredne ali posredne obveznosti, ki omejujejo sposobnost pridobitelja licence za izkoriščanje lastnih tehnoloških pravic ali sposobnost pogodbenic sporazuma za opravljanje raziskav in razvoja, razen če je slednja omejitev nujna za preprečitev razkritja licenčnega tehničnega znanja in izkušenj tretjim osebam. Vsebina tega pogoja je enaka vsebini člena 4(1), točka (d), TTBER, ki je del seznama najresnejših omejitev, ki se uporablja za sporazume med konkurenti, in je zajeta v odstavkih (140) in (141) teh smernic. Vendar pa se v primeru sporazumov med nekonkurenti ne more šteti, da imajo take omejitve običajno negativne učinke na konkurenco ali da pogoji iz člena 101(3) Pogodbe običajno niso izpolnjeni. Zato je potrebna posamična presoja na podlagi člena 101.

(166) V primeru sporazumov med nekonkurenti pridobitelj licence običajno ni lastnik konkurenčne tehnologije. Vendar pa lahko obstajajo primeri, v katerih se za namene TTBER pogodbenici obravnavata kot nekonkurenta, kljub dejstvu, da je pridobitelj licence lastnik konkurenčne tehnologije. To velja v primeru, ko je pridobitelj licence lastnik tehnologije, vendar zanjo ne podeljuje licenc, in dajalec licence ni dejanski ali potencialni dobavitelj na proizvodnem trgu. Za namene TTBER pogodbenici v takih okoliščinah nista konkurenta niti na tehnološkem trgu niti na podrejenem proizvodnem trgu ([91]). V takih primerih je pomembno zagotoviti, da sposobnost pridobitelja licence glede izkoriščanja in nadaljnjega razvoja lastne tehnologije ni omejena. Ta tehnologija ima konkurenčni pritisk na trg, ki bi ga bilo treba ohraniti. V takih okoliščinah za omejitve, ki so naložene pridobitelju licence glede uporabe lastnih tehnoloških pravic ali raziskav in razvoja, običajno velja, da omejujejo konkurenco in ne izpolnjujejo pogojev iz člena 101(3) Pogodbe. Na primer, obveznost, naložena pridobitelju licence, da plača licenčnino ne le na podlagi prodaje izdelkov, ki jih proizvaja z licenčno tehnologijo, temveč tudi na podlagi prodaje izdelkov, ki jih proizvaja samo z lastno tehnologijo, bo običajno omejila sposobnost pridobitelja licence za izkoriščanje lastne tehnologije in bo zato izključena iz skupinske izjeme.

(167) Če pridobitelj licence ni lastnik konkurenčne tehnologije ali še ne razvija take tehnologije, lahko omejitev sposobnosti pogodbenic pri opravljanju neodvisnih raziskav in razvoja omejuje konkurenco, na primer če je na trgu dostopnih le nekaj tehnologij ali če sta pogodbenici pomemben (potencialen) vir inovacij na trgu. To velja zlasti, če pogodbenici razpolagata s potrebnimi sredstvi in znanji za opravljanje nadaljnjih raziskav in razvoja. V navedenem primeru je malo verjetno, da bodo izpolnjeni pogoji iz člena 101(3) Pogodbe. V drugih primerih,

([90]) Pri sporazumu, ki tehnično ni izključni sporazum in v katerem klavzula o odpovedi torej ni vključena v skupinsko izjemo, se lahko dajalec licence v posebnem primeru znajde v podobnem položaju odvisnosti od pridobitelja licence s precejšnjo kupno močjo. Takšna odvisnost bo upoštevana pri posamični presoji sporazuma v skladu s členom 101.

([91]) Glej odstavek (48) teh smernic.

ko je dostopnih več tehnologij in pogodbenici ne razpolagata s posebnimi sredstvi ali znanji, je verjetno, da omejevanje raziskav in razvoja bodisi ni zajeto v prepovedi iz člena 101(1) zaradi pomanjkanja znatnih omejevalnih učinkov bodisi da izpolnjuje pogoje iz člena 101(3). Omejitev lahko spodbuja razširjanje nove tehnologije na primer s tem, da pridobitelja licence privede do tega, da se osredotoči na izkoriščanje in razvoj licenčne tehnologije.

3.6 *Odvzem in neuporaba ugodnosti skupinske izjeme*

3.6.1 **Odvzem ugodnosti skupinske izjeme**

(168) Kot je navedeno v členu 6 TTBER, lahko Komisija na podlagi člena 29(1) Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 odvzame ugodnost skupinske izjeme, če v posameznem primeru ugotovi, da ima sporazum o prenosu tehnologije, za katerega se uporablja skupinska izjema, učinke, ki niso združljivi s členom 101(3) Pogodbe. V skladu s členom 29(2) Uredbe (ES) št. 1/2003 lahko organi, pristojni za konkurenco v državah članicah, prav tako odvzamejo ugodnost skupinske izjeme za svoje nacionalno ozemlje, če ima sporazum o prenosu tehnologije, za katerega velja skupinska izjema, učinke, ki niso združljivi s členom 101(3), na ozemlju njihove države članice ali delu njenega ozemlja, ki ima lastnosti samostojnega geografskega trga.

(169) Organ, pristojen za konkurenco, ki predlaga odvzem ugodnosti skupinske izjeme, mora dokazati, da sporazum spada na področje uporabe člena 101(1) Pogodbe in da ne izpolnjuje enega ali več pogojev iz člena 101(3) ([92]). Glede na to, da odvzem pomeni, da zadevni sporazum omejuje konkurenco v smislu člena 101(1) in ne izpolnjuje pogojev iz člena 101(3), mora biti odvzemu priložena negativna odločba v skladu s členi 5, 7 ali 9 Uredbe (ES) št. 1/2003. Odvzem ugodnosti skupinskih izjem učinkuje samo *ex nunc*, kar pomeni, da je status izvzetja zadevnega sporazuma nespremenjen do datuma začetka učinkovanja odvzema.

(170) V skladu s členom 6 TTBER je lahko odvzem upravičen zlasti v naslednjih okoliščinah:

(a) kadar je za tehnologije tretjih oseb dostop na trg omejen, na primer s kumulativnim učinkom vzporednih mrež podobnih omejevalnih sporazumov, ki pridobiteljem licenc prepovedujejo uporabo tehnologij tretjih oseb;

(b) kadar je dostop na trg potencialnim pridobiteljem licenc omejen, na primer s kumulativnim učinkom vzporednih mrež podobnih omejevalnih sporazumov, ki dajalcem licenc prepovedujejo podeljevanje licenc drugim pridobiteljem licenc, ali če edini lastnik tehnologije, ki podeljuje licenco za upoštevne tehnološke pravice, sklene dogovor o izključni licenci s pridobiteljem licence, ki je že dejaven na proizvodnem trgu na podlagi nadomestnotehnoloških pravic. Da bi bile tehnološke pravice upoštevne, morajo biti tehnično in ekonomsko nadomestljive, da je pridobitelj licence lahko dejaven na upoštevnem proizvodnem trgu.

(171) Člen 6(a) TTBER se nanaša na možnost odvzema ugodnosti skupinske izjeme v primerih, ko so tretji dajalci licenc, vključno s potencialnimi dajalci licenc, izključeni iz ustreznih tehnoloških trgov zaradi kumulativnega učinka mrež sporazumov o prenosu tehnologije, ki pridobiteljem licenc prepovedujejo izkoriščanje konkurenčnih tehnologij. Omejevanje dostopa na trg za druge dajalce licenc se lahko pojavi, če je večini podjetij na trgu, ki bi lahko (učinkovito) pridobila konkurenčno licenco, to zaradi omejevalnih sporazumov preprečeno in če se potencialni pridobitelji licenc srečujejo s sorazmerno velikimi vstopnimi ovirami. Člen 6(b) TTBER se nanaša na možnost odvzema ugodnosti v primerih, ko so drugi pridobitelji licenc izključeni zaradi kumulativnega učinka sporazumov o prenosu tehnologije, ki dajalcem licenc prepovedujejo podeljevanje licenc drugim pridobiteljem licenc in s tem potencialnim pridobiteljem licenc preprečujejo dostop do potrebne tehnologije. Vprašanje omejevanja dostopa na trg je podrobneje obravnavano v poglavjih 4.2.2 in 4.2.7.

([92]) Izjema iz člena 101(3) se uporablja le, kadar so izpolnjeni vsi štirje pogoji iz navedenega člena, zato se lahko skupinska izjema odvzame, če sporazum ne izpolnjuje enega ali več od teh štirih pogojev.

(172) Odvzem ugodnosti skupinske izjeme je lahko upravičen tudi, če:

(a) je konkurenca med dajalci licenc omejena, ker znatno število konkurenčnih dajalcev licenc od svojih pridobiteljev licenc zahteva ugodnejše pogoje, ki so enaki tistim, kot so bili priznani drugim dajalcem licenc;

(b) je dostop kupcev do pogodbenih izdelkov neupravičeno omejen zaradi omejitev zmožnosti dajalca ali pridobiteljev licenc za pasivno prodajo na izključno ozemlje ali izključni skupini kupcev, ki sta rezervirana za dajalca ali pridobitelja licence;

(c) so licenčnine na upoštevnem tehnološkem trgu določene na nadkonkurenčni ravni zaradi kumulativnega učinka podobnih sporazumov o navzkrižnem licenciranju med konkurenčnimi podjetji.

3.6.2 **Neuporaba TTBER**

(173) Člen 7 TTBER Komisiji omogoča, da z uredbo izključi iz področja uporabe TTBER vzporedne mreže podobnih sporazumov, če ti sporazumi pokrivajo več kot 50 % upoštevnega trga. Tak ukrep ni naslovljen na posamezna podjetja, temveč se nanaša na vsa podjetja, katerih sporazumi so opredeljeni v uredbi, ki razglaša, da se TTBER ne uporablja.

(174) Medtem ko odvzem ugodnosti TTBER s strani Komisije v skladu s členom 6 pomeni sprejetje sklepa na podlagi člena 7 ali 9 Uredbe (ES) št. 1/2003, je učinek uredbe Komisije na podlagi člena 7 TTBER, ki razglaša, da se TTBER ne uporablja, odvzem ugodnosti TTBER in ponovna vzpostavitev polne uporabe člena 101(1) in (3) Pogodbe za zadevne omejitve in trge. Po sprejetju uredbe o razglasitvi, da se TTBER ne uporablja na določenem trgu v zvezi s sporazumi, ki vsebujejo nekatere omejitve, morajo podjetja pri uporabi člena 101 za posamezne sporazume upoštevati sodno prakso Sodišča Evropske unije, sklepe Komisije, obvestila in smernice. Po potrebi Komisija v posameznem primeru sprejme sklep, kar lahko zagotovi navodilo za vsa podjetja, ki delujejo na zadevnem trgu.

(175) Za namene izračuna 50-odstotne stopnje pokritosti trga je treba upoštevati vsako posamezno mrežo sporazumov o prenosu tehnologije, ki vsebujejo omejitve ali kombinacije omejitev s podobnimi tržnimi učinki.

(176) Člen 7 TTBER Komisije ne obvezuje, da ukrepa, če je presežena 50-odstotna pokritost trga. Na splošno je sprejetje uredbe na podlagi člena 7 primerno, če je verjetno, da sta dostop do upoštevnega trga ali pa konkurenca na navedenem trgu znatno omejena. Komisija bo pri presoji potrebe po uporabi člena 7 proučila, ali bi bil posamičen odvzem ugodnosti ustreznejši ukrep. To je lahko odvisno zlasti od števila konkurenčnih podjetij, ki prispevajo h kumulativnemu učinku na trgu, ali od števila prizadetih geografskih trgov v Uniji.

(177) Vsaka uredba, sprejeta na podlagi člena 7 TTBER, mora imeti jasno določeno področje uporabe. Zato mora Komisija najprej opredeliti upoštevni izdelek in geografske trge in tudi identificirati vrsto licenčne omejitve, za katero se TTBER ne bo več uporabljala. Kar zadeva slednje, lahko Komisija spremeni področje uporabe svoje uredbe v skladu s težavami pri konkurenci, ki jih namerava obravnavati. Če bodo na primer vse vzporedne mreže nekonkurenčnih dogovorov upoštevane za namene določitve 50-odstotne stopnje pokritosti trga, lahko Komisija kljub temu omeji področje uporabe uredbe zgolj na prepovedi konkurence, ki presegajo določeno trajanje. Kjer je ustrezno, lahko Komisija zagotovi navodila tudi z določitvijo stopnje tržnega deleža, ki se lahko v okviru določenega trga šteje za premajhno, da bi lahko posamezno podjetje občutno prispevalo h kumulativnemu učinku. Če na splošno tržni delež izdelkov, ki vključujejo tehnologijo, ki jo je licenciral posamezen dajalec licence, ne presega 5 %, se ne šteje, da sporazum ali mreža sporazumov, ki pokrivajo navedeno tehnologijo, znatno prispeva h kumulativnemu učinku omejevanja dostopa na trg ([93]).

([93]) V zvezi s tem glej odstavek 10 obvestila *de minimis*, navedenega v opombi 40 teh smernic.

(178) Prehodno obdobje najmanj šestih mesecev, ki mora Komisija določiti v skladu s členom 7(2) TTBER, naj bi zadevnim podjetjem omogočilo, da svoje sporazume prilagodijo tako, da upoštevajo uredbo o razglasitvi, da se TTBER ne uporablja.

(179) Uredba o razglasitvi, da se TTBER ne uporablja, ne bo vplivala na status ugodnosti skupinske izjeme, ki ga imajo zadevni sporazumi, v obdobju pred začetkom njene veljavnosti.

4. UPORABA ČLENA 101(1) IN (3) POGODBE ZUNAJ PODROČJA UPORABE TTBER

4.1 *Splošni okvir analize*

(180) Za sporazume, ki ne spadajo na področje uporabe skupinske izjeme, ker so bili na primer prekoračeni pragovi tržnih deležev ali sta sporazum sklenili več kot dve pogodbenici, se ne predpostavlja, da so nezakoniti. Take sporazume je treba presojati posamično na podlagi člena 101 Pogodbe. Sporazumi, ki bodisi ne omejujejo konkurence v smislu člena 101(1) bodisi izpolnjujejo pogoje iz člena 101(3), so veljavni in izvršljivi.

Varni pristan, kadar je dovolj neodvisno nadzorovanih tehnologij

(181) Da bi se spodbudila predvidljivost zunaj področja uporabe TTBER in bi se podrobna analiza omejila na primere, ki bi lahko bili resnično sporni z vidika konkurence, Komisija meni, da je zunaj področja najresnejših omejitev majhna verjetnost kršitve člena 101 Pogodbe, če obstajajo najmanj štiri neodvisno nadzorovane tehnologije, ki so na voljo ob tehnologijah, ki jih nadzirata pogodbenici sporazuma, in ki lahko ob primerljivih stroških za uporabnika nadomestijo licenčno tehnologijo. Pri presoji, ali gre za nadomestne tehnologije, je treba upoštevati relativno gospodarsko moč zadevnih tehnologij. Pritisk tehnologije na konkurenco je omejen, če tehnologija ne pomeni poslovno donosne alternative licenčni tehnologiji. Če na primer zaradi učinkov, ki jih ima mreža na trg, potrošniki dajejo izrazito prednost izdelkom, ki vključujejo licenčno tehnologijo, se lahko zgodi, da druge tehnologije, ki so na trgu že prisotne ali ki lahko vstopijo na trg v razumnem roku, ne pomenijo resnične alternative in imajo zato lahko le omejen pritisk na konkurenco.

(182) Dejstvo, da sporazum ne spada na področje uporabe varnega pristana iz odstavka (181) teh smernic, ne pomeni, da spada na področje uporabe člena 101(1) Pogodbe, če pa spada na to področje, pa to ne pomeni, da pogoji iz člena 101(3) niso izpolnjeni. Take sporazume je treba presojati posamično na podlagi načel iz teh smernic.

4.1.1 **Pomembni dejavniki za presojo v skladu s členom 101(1) Pogodbe**

(183) Pod pogojem, da sporazum ne vsebuje omejitev po cilju, je treba presoditi, ali ima učinek omejevanja konkurence ([94]). Primeri možnih omejevalnih učinkov so navedeni v poglavju 2.2.3 teh smernic.

(184) Pri presoji, ali sporazum povzroča znatno omejevanje konkurence, je treba ustrezno upoštevati način delovanja konkurence na zadevnem trgu. V zvezi s tem so še posebej pomembni naslednji dejavniki:

(a) narava sporazuma;

(b) tržni položaj pogodbenic;

(c) tržni položaj konkurentov;

(d) tržni položaj kupcev na upoštevnih trgih;

(e) vstopne ovire;

(f) dinamika trga.

([94]) Glej odstavek (18).

(185) Pomembnost posameznih dejavnikov se lahko razlikuje glede na posamezen primer in je odvisna od vseh drugih dejavnikov. Visok tržni delež pogodbenic je na primer navadno dober kazalnik tržne moči, vendar pa pri majhnih vstopnih ovirah morda ne bo pokazal tržne moči. Zato ni mogoče zagotoviti strogih pravil glede pomembnosti posameznih dejavnikov.

(186) Sporazumi o prenosu tehnologije imajo lahko mnoge različne oblike. Zato je pomembno proučiti naravo sporazuma z vidika konkurenčnega razmerja med pogodbenicama in z vidika omejitev, ki jih sporazum vsebuje. Pri slednjem vidiku je treba upoštevati več kot le izrecne pogoje sporazuma. Obstoj implicitnih omejitev lahko izhaja iz načina, kako sta pogodbenici sporazum izvajali, in spodbud, s katerimi sta se soočali.

(187) Tržni položaj pogodbenic, vključno z vsemi podjetji, ki so pod dejanskim ali pravnim nadzorom pogodbenic, je kazalnik stopnje tržne moči dajalca licence, pridobitelja licence ali obeh, če jo sploh imata. Večji je njun tržni delež, večja bo verjetno njuna tržna moč. To zlasti velja, kadar tržni delež odraža stroškovne prednosti ali druge konkurenčne prednosti pred konkurenti. Te konkurenčne prednosti lahko na primer izhajajo iz dejstva, da je bilo podjetje eden izmed prvih gospodarskih subjektov na trgu, da je imetnik za standard bistvenih patentov ali imetnik boljše tehnologije. Vendar pa so tržni deleži vedno le eden od dejavnikov pri presoji položaja na trgu. Na primer, v primeru tehnoloških trgov tržni deleži morda niso vedno dober pokazatelj relativne moči zadevne tehnologije in podatki o tržnih deležih se lahko precej razlikujejo glede na različne možne metode izračuna.

(188) Tržni deleži ter možne konkurenčne prednosti in pomanjkljivosti se prav tako uporabljajo pri presoji tržnega položaja konkurentov. Močnejši in številnejši kot so dejanski konkurenti, manjše je tveganje, da bosta pogodbenici sposobni uveljavljati tržno moč. Vendar pa v primeru, da je število konkurentov razmeroma majhno in je njihov tržni položaj (velikost, stroški, potencial raziskav in razvoja itd.) dokaj podoben, taka tržna struktura lahko poveča nevarnost nedovoljenega dogovarjanja.

(189) Tržni položaj kupcev zagotavlja informacijo o tem, ali ima eden ali več kupcev kupno moč ali ne. Prvi kazalec kupne moči je tržni delež kupca na nakupnem trgu. Ta delež kaže na pomen njegovega povpraševanja za morebitne dobavitelje. Drugi kazalci se osredotočajo na položaj kupca na njegovem trgu za nadaljnjo prodajo, vključno z značilnostmi, kot so velika geografska razpršenost njegovih prodajnih mest in ugled njegove znamke pri končnih potrošnikih. V nekaterih okoliščinah lahko kupna moč dajalcu ali pridobitelju licence prepreči uveljavljanje tržne moči na trgu ter tako prepreči težave, povezane s konkurenco, ki bi se sicer pojavile. To zlasti velja, če imajo močni kupci sposobnost in spodbudo, da na trg uvedejo nove vire dobave v primeru majhnega, a trajnega povišanja relativnih cen. Če močni kupci zgolj pridobijo ugodne pogoje od dobavitelja ali pa preprosto prenesejo vsa povišanja cen na svoje kupce, njihov položaj ni tak, da bi pridobitelju licence preprečil uveljavljanje tržne moči na proizvodnem trgu, in torej tudi ne tak, da bi na navedenem trgu preprečil pojav težav, povezanih s konkurenco ([95]).

(190) Vstopne ovire se merijo po tem, koliko lahko že uveljavljene družbe na trgu povišajo svoje cene nad konkurenčno raven, ne da bi povzročile vstop novih gospodarskih subjektov. Brez vstopnih ovir bi lahek in hiter vstop na trg odpravil možnost ustvarjanja dobička na podlagi povišanja cen. Praviloma se vstopne ovire lahko štejejo za majhne, kadar je verjetno, da bo uspešen vstop na trg, ki zadostuje za preprečitev ali odpravo uveljavljanja tržne moči, mogoč v letu ali dveh.

(191) Vstopne ovire lahko izhajajo iz številnih dejavnikov, kot so ekonomije obsega in ekonomije povezanih proizvodov (vključno z mrežnimi učinki večstranskih podjetij), vladni predpisi, zlasti če določajo izključne pravice, državne pomoči, uvozne tarife, pravice intelektualne lastnine, lastništvo virov (kjer je ponudba omejena, na primer zaradi naravnih omejitev), osnovna oprema, prednost prvega na trgu ali zvestoba potrošnikov znamki, ki jo je ustvarilo močno oglaševanje v določenem časovnem obdobju. Omejevalni sporazumi, ki jih sklenejo podjetja, lahko prav

([95]) Glej sodbo z dne 7. oktobra 1999, Irish Sugar, T-228/97, ECLI:EU:T:1999:246, točka 101.

tako učinkujejo kot vstopna ovira, s tem da otežujejo dostop in s trga izključujejo (potencialne) konkurente. Vstopne ovire lahko obstajajo na kateri koli ravni raziskovalnega in razvojnega procesa, procesa proizvodnje ter distribucije. Vprašanje, ali bi bilo treba katere koli od teh dejavnikov opisati kot vstopne ovire, je zlasti odvisno od tega, ali povzročajo nepovratne stroške. Nepovratni stroški so stroški, ki so potrebni za vstop ali delovanje na trgu, vendar pa se ob izstopu s trga ne povrnejo. Večji kot so nepovratni stroški, bolj morajo nova podjetja, ki vstopajo na trg, pretehtati tveganost vstopa na trg in bolj verodostojno lahko že uveljavljena podjetja grozijo, da se bodo spoprijela z novo konkurenco, saj je za uveljavljena podjetja zaradi nepovratnih stroškov zelo drago zapustiti trg. Vstop na trg na splošno zahteva nepovratne stroške, včasih večje in drugič manjše. Zaradi tega je dejanska konkurenca na splošno bolj učinkovita in bo imela pri presoji primera večjo težo kot potencialna konkurenca.

(192) Upoštevati je treba tudi dinamiko upoštevnih trgov. Potencialni negativni učinki določenih omejitev morda na nekaterih dinamičnih trgih povzročajo manj težav, saj lahko konkurenca med tehnologijami dinamičnih in inovativnih konkurentov učinkuje kot zadostna omejitev. Vendar lahko v drugih primerih omejitve zagotovijo podjetju, že prisotnemu na dinamičnem trgu, dolgotrajno konkurenčno prednost in imajo posledično dolgoročne negativne učinke na konkurenco. To se lahko zgodi, če omejitev konkurentom prepreči uporabo koristi mrežnih učinkov ali če je verjetno, da bi se lahko trg prevesil v korist že prisotnega podjetja.

(193) Pri presoji posameznih omejitev je treba včasih upoštevati tudi druge dejavnike. Taki dejavniki vključujejo kumulativne učinke, kot so pokritje trga s podobnimi sporazumi, trajanje sporazumov, zakonski okvir in ravnanje, ki lahko nakazuje na ali spodbuja nedovoljeno dogovarjanje, na primer v smislu prevladujočega položaja pri določanju cen, vnaprej napovedanih sprememb cen in razprav o „pravi“ ceni, cenovne togosti, ki je odziv na presežne zmogljivosti, diskriminacije pri cenah in preteklega nedovoljenega dogovarjanja.

4.1.2 **Pomembni dejavniki za presojo v skladu s členom 101(3) Pogodbe**

(194) Sporazumi o prenosu tehnologije, ki omejujejo konkurenco, lahko povzročijo tudi spodbujevalne učinke na konkurenco v obliki izboljšanj učinkovitosti, ki lahko odtehtajo njihove protikonkurenčne učinke. Ocena spodbujevalnih učinkov na konkurenco se opravi v okviru člena 101(3) Pogodbe, ki določa izjemo glede uporabe prepovedi iz člena 101(1). Da bi se ta izjema lahko uporabila, mora sporazum o prenosu tehnologije izpolnjevati štiri pogoje iz člena 101(3) (glej odstavek (9) teh smernic). Podjetje, ki se sklicuje na člen 101(3), mora s prepričljivimi trditvami in dokazi dokazati, da so štirje pogoji iz navedenega člena izpolnjeni ([96]).

(195) Presoja omejevalnih sporazumov na podlagi člena 101(3) Pogodbe se opravi v okviru dejanskih okoliščin sporazuma ([97]) in na podlagi dejstev, ki obstajajo v danem trenutku. Ta presoja zato upošteva vsebinske spremembe dejstev. Pravilo o izjemi iz člena 101(3) se uporablja, dokler so izpolnjeni vsi štirje pogoji, in se preneha uporabljati, ko to več ne drži ([98]). Vendar pa je treba pri uporabi člena 101(3) upoštevati začetne nepovratne naložbe katere koli izmed pogodbenic ter čas in omejitve, ki so potrebni, da se izvedejo in povrnejo naložbe, povezane s povečanjem učinkovitosti. Člena 101 ni mogoče uporabiti brez upoštevanja predhodnih naložb in z njimi povezanih tveganj. Tveganje, ki sta mu izpostavljeni pogodbenici, in nepovratne naložbe, ki jih je treba opraviti za izvedbo sporazuma, lahko torej privedejo do tega, da sporazum ne spada na področje uporabe člena 101(1) ali pa izpolnjuje pogoje iz člena 101(3) v obdobju, ki je potrebno, da se naložbe povrnejo.

([96]) Glej sodbo Sodišča z dne 27. junija 2024, Teva UK in drugi/Komisija, C-198/19 P, ECLI:EU:C:2024:551, točka 135.

([97]) Glej sodbo Sodišča z dne 17. septembra 1985, Ford/Komisija, združeni zadevi 25/84 in 26/84, ECLI:EU:C:1985:340, točki 25 in 26, in Smernice o uporabi člena 81(3) Pogodbe (navedene v opombi 9), odstavek 44.

([98]) Glej na primer Odločbo Komisije 1999/242/ES z dne 3. marca 1999 v zvezi s postopkom po členu 85 Pogodbe ES (IV/36.237 – TPS) (UL L 90, 2.4.1999, str. 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/1999/242/oj)). Podobno se prepoved iz člena 101(1) uporablja le tako dolgo, dokler ima sporazum omejevalni cilj ali omejevalne učinke.

(196) Prvi pogoj iz člena 101(3) Pogodbe zahteva presojo objektivnih koristi, ki jih ustvari sporazum. Primeri takšnih učinkovitosti so navedeni v poglavju 2.2 teh smernic.

(197) Tretji pogoj iz člena 101(3) Pogodbe zahteva, da sporazum ne določa omejitev, ki niso nujne za doseganje objektivnih koristi sporazuma. Komisija bo pri uporabi preskusa nujnosti zlasti proučila, ali posamične omejitve omogočajo učinkovitejše izvajanje zadevne dejavnosti, kot bi bilo mogoče v odsotnosti zadevne omejitve. Pri tej presoji je treba upoštevati tržne pogoje in dejanske okoliščine, s katerimi se srečujeta pogodbenici. Podjetjem, ki se sklicujejo na uporabo člena 101(3), ni treba proučiti hipotetičnih in teoretičnih alternativ. Vendar pa morajo pojasniti in ponazoriti, zakaj bi bile na videz realne in precej manj omejevalne alternative znatno manj učinkovite. Če bi uporaba na videz poslovno realne in manj omejevalne alternative povzročila znatne izgube učinkovitosti, se zadevna omejitev šteje za nujno. V nekaterih primerih je morda prav tako treba proučiti, ali je sporazum kot tak nujen za doseganje učinkovitosti. V primeru preproste podelitve licence med dvema pogodbenicama na splošno zadostuje proučitev nujnosti posameznih omejitev. Običajno manj omejevalna alternativa od licenčnega sporazuma kot takega ne obstaja.

(198) Drugi pogoj iz člena 101(3) Pogodbe zahteva, da potrošniki prejmejo pravičen delež koristi. To pomeni, da morajo potrošniki izdelkov, ki se proizvajajo v okviru licence, prejeti vsaj nadomestilo za negativne učinke sporazuma ([99]). To pomeni, da morajo povečane učinkovitosti v celoti izravnati verjetne negativne učinke na cene, obseg proizvodnje in druge pomembne dejavnike, ki jih povzroči sporazum. To lahko pogodbenici storita, tako da spremenita stroškovno strukturo zadevnih podjetij, jih spodbudita k znižanju cen ali potrošnikom omogočita pridobitev dostopa do novih oziroma izboljšanih izdelkov, kar omogoča izravnavo morebitnih povišanj cen ([100]).

(199) Zadnji pogoj iz člena 101(3) Pogodbe je, da sporazum pogodbenicama ne sme dati možnosti izključitve konkurence glede znatnega dela zadevnih izdelkov. Predpostavlja analizo preostalih konkurenčnih pritiskov na trg in učinka sporazuma na take vire konkurence. Pri uporabi tega pogoja je treba upoštevati odnos med členom 101(3) in členom 102. V skladu z ustaljeno sodno prakso uporaba člena 101(3) ne more preprečiti uporabe člena 102 Pogodbe ([101]). Poleg tega je treba člen 101(3) zaradi doslednosti razlagati tako, da izključuje uporabo pravila o izjemi za omejevalne sporazume, ki pomenijo zlorabo prevladujočega položaja, saj je namen členov 101 in 102 ohranjati učinkovito konkurenco na trgu ([102]). Dejstvo, da sporazum znatno zmanjša konkurenco v zvezi z enim upoštevnim parametrom, še ne pomeni nujno, da je konkurenca izključena v smislu člena 101(3). Tehnološko združenje ima lahko na primer za posledico industrijski standard, kar privede do okoliščin, v katerih je malo konkurence med tehnološkimi formati. Ko poglavitni udeleženci na trgu prevzamejo določen format, lahko mrežni učinki zelo otežijo preživetje alternativnih formatov. Vendar to ne pomeni, da oblikovanje dejanskega industrijskega standarda vedno izključuje konkurenco v smislu zadnjega pogoja iz člena 101(3), zlasti kadar lahko dobavitelji še naprej svobodno konkurirajo na področju cen, kakovosti, izbire, inovacij in lastnosti izdelkov.

([99]) Glej odstavek 85 Smernic o uporabi člena 81(3) Pogodbe, navedenih v opombi 9.

([100]) Prav tam, odstavka 98 in 102.

([101]) Glej po analogiji sodbo Sodišča z dne 16. marca 2000, Compagnie Maritime Belge, združeni zadevi C-395/96 P in C-396/96 P, ECLI:EU:C:2000:132, točka 130. Podobno uporaba člena 101(3) ne preprečuje uporabe pravil Pogodbe o prostem pretoku blaga, storitev, oseb in kapitala. Ta pravila se v določenih okoliščinah uporabljajo za sporazume, sklepe in usklajena ravnanja v smislu člena 101. Glej v zvezi s tem sodbo Sodišča z dne 19. februarja 2002, Wouters, C-309/99, ECLI:EU:C:2002:98, točka 120.

([102]) Glej v tem smislu sodbo Sodišča prve stopnje z dne 10. julija 1990, Tetra Pak (I), T-51/89, ECLI:EU:T:1990:41. Glej tudi odstavek 106 Smernic o uporabi člena 81(3) Pogodbe, navedenih v opombi 9 teh smernic.

4.2 *Uporaba člena 101 Pogodbe za različne vrste licenčnih omejitev*

(200) Ta poglavje obravnava različne vrste omejitev, ki jih običajno vsebujejo sporazumi o prenosu tehnologije. Omejitve, ki so že bile obravnavane v drugih poglavjih teh smernic, zlasti v poglavju 3.4 o najresnejših omejitvah in poglavju 3.5 o izključenih omejitvah, so v tem poglavju obravnavane le na kratko.

(201) To poglavje zajema sporazume med konkurenti, pa tudi sporazume med nekonkurenti. Kar zadeva sporazume med konkurenti, se po potrebi delijo na vzajemne in nevzajemne. Tako razlikovanje ni potrebno v primeru sporazumov med nekonkurenti. Če podjetja niso niti dejanski niti potencialni konkurenti na upoštevnem tehnološkem trgu ali na trgu izdelkov, ki vključujejo licenčno tehnologijo, je vzajemna licenca za vse praktične namene enakovredna dvema ločenima licencama. Položaj pa je drugačen v primeru dogovorov, s katerimi pogodbenici skupaj oblikujeta tehnološki paket, ki se licencira tretjim osebam. Taki dogovori so zajeti v tem poglavju.

(202) To poglavje ne zajema obveznosti iz sporazumov o prenosu tehnologije, ki običajno ne omejujejo konkurence v smislu člena 101(1) Pogodbe. Te obveznosti med drugim zajemajo:

(a) obveznosti glede zaupnosti;

(b) obveznosti pridobiteljev licenc, da ne bodo podeljevali podlicenc;

(c) obveznosti pridobiteljev licenc, da ne bodo uporabljali licenčnih tehnoloških pravic po izteku sporazuma, pod pogojem, da so licenčne tehnološke pravice še naprej veljavne in se uporabljajo;

(d) obveznosti pridobiteljev licenc, da bodo pomagali dajalcu licence pri uveljavljanju licenčnih pravic intelektualne lastnine;

(e) obveznosti, da plačujejo minimalne licenčnine ali proizvajajo minimalno količino izdelkov, ki vključujejo licenčno tehnologijo;

(f) obveznosti, da bodo uporabili znamko dajalca licence ali navedli ime dajalca licence na izdelku.

4.2.1 **Obveznosti plačila licenčnin**

(203) Pogodbenici sporazuma o prenosu tehnologije lahko praviloma prosto določata licenčnino, ki jo mora plačati pridobitelj licence, in način njenega plačila, ne da bi bil sporazum zaradi tega zajet v členu 101(1) Pogodbe. To načelo se uporablja za sporazume med konkurenti, pa tudi za sporazume med nekonkurenti. Obveznosti plačila licenčnin so lahko na primer v obliki pavšalnih izplačil, odstotka prodajne cene ali fiksnega zneska za vsak izdelek, ki vključuje licenčno tehnologijo. Če se licenčna tehnologija nanaša na proizvodni dejavnik, vključen v končni izdelek, dejstvo, da se licenčnine izračunajo na podlagi cene končnega izdelka, običajno ne pomeni omejevanja konkurence, pod pogojem, da vključuje licenčno tehnologijo ([103]). V primeru licenčnega sporazuma za programsko opremo so licenčnine, izračunane na podlagi števila uporabnikov, in licenčnine, izračunane na podlagi števila naprav, običajno združljive s členom 101(1).

(204) Zunaj skupinske izjeme lahko določbe o licenčninah v sporazumih o prenosu tehnologije med konkurenti omejujejo konkurenco v smislu člena 101(1) Pogodbe, če konkurenti navzkrižno podeljujejo licence in nalagajo tekoče licenčnine, ki so očitno nesorazmerne v primerjavi s tržno vrednostjo licence, in če imajo stranke podobne stroškovne strukture ali če imajo take licenčnine znaten učinek na tržne cene. Pri ugotavljanju, ali so licenčnine nesorazmerne, je pomembno proučiti licenčnine, ki jih plačajo drugi pridobitelji licenc na proizvodnem trgu za iste ali nadomestne tehnologije. V navedenih primerih ni verjetno, da bodo pogoji iz člena 101(3) izpolnjeni.

([103]) To ne posega v morebitno uporabo člena 102 Pogodbe pri določanju licenčnin (glej sodbo Sodišča z dne 14. februarja 1978, United Brands, C-27/76, ECLI:EU:C:1978:22, točka 250, glej tudi sodbo Sodišča z dne 16. julija 2009, Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland GmbH, C-385/07 P, ECLI:EU:C:2009:456, točka 142).

(205) Skupinska izjema se uporablja za sporazume o prenosu tehnologije le, če so tehnološke pravice, licencirane na podlagi sporazuma, veljavne in se izkoriščajo. Vendar sporazumi, ki vsebujejo obveznosti plačila licenčnin, ki presegajo obdobje veljavnosti licenčnih tehnoloških pravic, ne omejujejo nujno konkurence v smislu člena 101(1) Pogodbe, zlasti kadar lahko pridobitelj licence sporazum svobodno odpove. Ta vrsta določbe lahko na primer pridobitelju licence omogoča, da plačilo licenčnin razporedi na daljše obdobje. Če so tretje osebe po izteku licenčnih tehnoloških pravic pravno sposobne izkoriščati tehnologijo in ustvariti zadosten konkurenčni pritisk na trgu, licenčnine po izteku veljavnosti verjetno ne bodo omejevale konkurence v smislu člena 101(1) ([104]). Vendar lahko v posebnih okoliščinah take obveznosti omejujejo konkurenco, na primer če bi odpoved sporazuma po izteku pravic znatno ovirala zmožnost pridobitelja licence, da ostane dejaven na trgu, in če ni zadostnega konkurenčnega pritiska tretjih oseb (na primer zaradi visokih vstopnih ovir) ([105]).

(206) V primeru sporazumov med nekonkurenti skupinska izjema zajema sporazume, pri katerih se licenčnine izračunajo na podlagi izdelkov, proizvedenih z licenčno tehnologijo, pa tudi izdelkov, proizvedenih s tehnologijami, ki jih licencirajo tretje osebe. Taki dogovori lahko poenostavijo obračunavanje licenčnin. Vendar pa lahko prav tako privedejo do omejevanja dostopa na trg, in sicer z večanjem stroška uporabe proizvodnih dejavnikov tretjih oseb, in imajo tako lahko podobne učinke kot prepoved konkurence. Če se licenčnine ne plačujejo zgolj na podlagi izdelkov, proizvedenih z licenčno tehnologijo, temveč tudi izdelkov, proizvedenih s tehnologijo tretjih oseb, bodo povečale strošek teh drugih izdelkov in znižale povpraševanje po tehnologiji tretjih oseb. Zunaj področja uporabe skupinske izjeme je zato treba proučiti, ali ima ta omejitev učinke omejevanja dostopa na trg. V ta namen je primerno uporabiti analitični okvir iz poglavja 4.2.7 teh smernic. Če so učinki omejevanja dostopa na trg znatni, so taki sporazumi zajeti v členu 101(1) Pogodbe in malo verjetno je, da izpolnjujejo pogoje iz člena 101(3), razen v primeru, da ne obstaja noben drug praktičen način za izračun in spremljanje plačil licenčnin.

4.2.2 **Podeljevanje izključnih licenc in omejitve prodaje**

(207) Za namene teh smernic je koristno razlikovati med omejitvami proizvodnje na določenem ozemlju (izključne ali edine licence) ter omejitvami prodaje izdelkov, ki vključujejo licenčno tehnologijo, na določenem ozemlju in/ali določeni skupini kupcev (omejitve prodaje).

4.2.2.1 *Izključne in edine licence*

(208) „Izključna licenca“ pomeni, da dajalec licence sam ne sme proizvajati na podlagi licenčnih tehnoloških pravic in tudi ne sme podeljevati licence za te pravice tretjim osebam – niti na splošno niti za določeno uporabo ali na določenem ozemlju. V takih primerih je pridobitelj licence edina pogodbenica, ki sme proizvajati na podlagi licenčnih tehnoloških pravic za določeno uporabo ali na določenem ozemlju.

(209) Edina licenca pomeni, da se dajalec licence zaveže, da tretjim osebam ne bo podelil licence za proizvodnjo na določenem ozemlju, vendar sam ohrani pravico do proizvodnje z uporabo licenčne tehnologije.

(210) Če se dajalec licence zaveže, da sam ne bo proizvajal ali drugim podelil licence za proizvodnjo na danem ozemlju, lahko navedeno ozemlje zajema ves svet ali njegov del.

(211) Izključne in edine licence pogosto spremljajo omejitve prodaje, ki omejujejo, kje lahko pogodbenici prodajata izdelke, ki vključujejo licenčno tehnologijo.

(212) Vzajemno podeljevanje izključnih licenc med konkurenti je oblika razdelitve trga in kupcev, kot je določeno v členu 4(1), točka (c), TTBER. Vzajemno podeljevanje edinih licenc med konkurenti je predmet skupinske izjeme do 20-odstotnega praga tržnega deleža. V okviru takih sporazumov se pogodbenici medsebojno zavežeta, da ne bosta podeljevali licenc za lastne konkurenčne tehnologije tretjim osebam, vendar jih lahko še naprej uporabljata sami. Če imata pogodbenici znatno tržno moč, lahko taki sporazumi omogočajo nedovoljeno dogovarjanje, s tem da zagotavljajo, da bosta pogodbenici na trgu edina vira proizvodnje, ki temelji na licenčnih tehnologijah.

([104]) Glej sodbo Sodišča z dne 7. julija 2016, Genentech, C-567/14, ECLI:EU:C:2016:526, točki 39 in 40.
([105]) Glej tudi odstavek (124) in naslednje.

(213) Nevzajemno podeljevanje izključnih licenc med konkurenti je predmet skupinske izjeme do 20-odstotnega praga tržnega deleža. Nad pragom tržnega deleža ima lahko podeljevanje izključnih licenc omejevalne učinke; večja kot je tržna moč katere koli pogodbenice, večja je verjetnost omejevalnih učinkov. Če izključna licenca zadeva svetovni trg, pomeni, da dajalec licence zapušča trg. Če je izključnost omejena na določeno ozemlje, kot je država članica, se dajalec licence skladno s sporazumom vzdrži proizvodnje blaga in opravljanja storitev na podlagi licenčne tehnologije znotraj zadevnega ozemlja. Za presojo takih izključnih licenc je treba upoštevati tržno moč dajalca in pridobitelja licence. Če imata obe pogodbenici omejen tržni položaj na proizvodnem trgu in dajalec licence ni sposoben učinkovito izkoriščati tehnologije na ozemlju pridobitelja licence, je malo verjetno, da bi sporazum zajet v členu 101(1) Pogodbe. Poseben primer je, če sta dajalec in pridobitelj licence konkurenta le na tehnološkem trgu. Dajalec licence, na primer raziskovalni inštitut ali majhno raziskovalno podjetje, kot je odcepljeno podjetje, ki konkurira pridobitelju licence le na tehnološkem trgu, nima proizvodnih in distribucijskih zmogljivosti, s katerimi bi učinkovito dalo na trg izdelke, ki vključujejo licenčno tehnologijo. V takih primerih dajalec licence ni sposoben učinkovito konkurirati nižje na proizvodnem trgu. Zato ni verjetno, da bi izključna licenca omejevala konkurenco v smislu člena 101(1), če pridobitelj licence nima znatne tržne moči na proizvodnem trgu.

(214) Kolikor je podeljevanje izključnih licenc med nekonkurenti zajeto v členu 101(1) Pogodbe, verjetno izpolnjuje pogoje iz člena 101(3). Izključna licenca je pogosto potrebna, da se pridobitelja licence spodbudi k vlaganju v licenčno tehnologijo in k pravočasni uvedbi izdelkov na trg. To se zgodi zlasti, če mora pridobitelj licence izvesti obsežne naložbe v nadaljnji razvoj licenčne tehnologije. Potem ko je pridobitelju licence s poslovnega vidika uspelo uspešno tržiti licenčno tehnologijo, bi poseganje v izključnost pridobitelju licence odvzelo finančni donos njegove naložbe in škodljivo vplivalo na konkurenco, razširjanje tehnologije in inovacije. Komisija bo zato v sporazumih med nekonkurenti le izjemoma ukrepala proti podeljevanju izključnih licenc, ne glede na ozemlje uporabe licence.

(215) Vendar, če ima pridobitelj licence že v lasti nadomestno tehnologijo, ki jo uporablja v interni proizvodnji, morda izključna licenca ne bo potrebna, da bi ga spodbudila k uvedbi izdelka na trg. V takih primerih je lahko podeljevanje izključne licence namesto tega zajeto v členu 101(1) Pogodbe, zlasti če ima pridobitelj licence tržno moč na proizvodnem trgu. Glavni primer, v katerem je ukrepanje morda upravičeno, je, če prevladujoči pridobitelj licence pridobi izključno licenco za eno ali več konkurenčnih tehnologij. Za take sporazume je verjetno, da so zajeti v členu 101(1), in ni verjetno, da izpolnjujejo pogoje iz člena 101(3). Da se člen 101(1) uporablja, mora biti vstop na tehnološki trg otežen in licenčna tehnologija mora biti dejanski vir konkurence na trgu. Izključna licenca lahko v takih okoliščinah tretjim pridobiteljem licenc omeji dostop na trg, poveča vstopne ovire in pridobitelju licence omogoči, da ohrani ali okrepi svojo tržno moč.

(216) Dogovori o navzkrižnem podeljevanju licenc, pri katerih se dve ali več pogodbenic dogovori, da bodo za svoje tehnologije podeljevale licence le med seboj in ne tretjim osebam, vzbujajo posebne pomisleke, kadar nastali paket tehnologij ustvari dejanski industrijski standard, do katerega morajo imeti tretje osebe dostop, da lahko učinkovito konkurirajo na trgu. V takih primerih tak dogovor ustvari zaprt standard, rezerviran za pogodbenice dogovora. Komisija bo take dogovore presodila v skladu z načeli, ki se uporabljajo za tehnološka združenja (glej poglavje 4.4 teh smernic). Zlasti bi se morale tehnologije, ki podpirajo tak standard, običajno licencirati tretjim osebam na pravičen, razumen in nediskriminatoren način ([106]), v skladu z veljavnim procesom razvoja standardov ([107]). Če pogodbenici dogovora konkurirata tretjim osebam na obstoječem proizvodnem trgu in se dogovor nanaša na navedeni proizvodni trg, lahko zaprti standard povzroči občutne izključitvene učinke. Ta negativni učinek na konkurenco je mogoče preprečiti le tako, da se licence podelijo tudi tretjim osebam.

([106]) Glej v zvezi s tem Obvestilo Komisije v zadevi Canon/Kodak (UL C 330, 1.11.1997, str. 10) in zadevo IGR Stereo Television, navedeno v: Evropska komisija, enajsto poročilo o politiki konkurence – objavljeno v povezavi s Petnajstim splošnim poročilom o dejavnostih Evropskih skupnosti v letu 1981, Urad za publikacije Evropske unije, 1982, odstavek 94.

([107]) Glej smernice o standardizaciji v poglavju 7 smernic o horizontalnih sporazumih.

4.2.2.2 *Omejitve prodaje*

(217) Pri omejitvah prodaje je pomembno razlikovati med licenčnimi sporazumi med konkurenti in licenčnimi sporazumi med nekonkurenti.

(218) Omejitve aktivne in pasivne prodaje, naložene eni ali več pogodbenicam v okviru vzajemnega sporazuma med konkurenti, se štejejo za najresnejše omejitve konkurence v skladu s členom 4(1), točka (c), TTBER. Take omejitve prodaje so zajete v prepovedi iz člena 101(1) Pogodbe in ni verjetno, da izpolnjujejo pogoje iz člena 101(3). Take omejitve se običajno obravnavajo kot razdelitev trgov, ker prizadeti pogodbenici preprečujejo, da aktivno in pasivno prodaja na ozemljih in skupinam kupcev, ki jih je dejansko oskrbovala ali bi jih realno lahko oskrbovala v odsotnosti sporazuma.

(219) V primeru nevzajemnih sporazumov med konkurenti se skupinska izjema uporablja za omejitve aktivne ali pasivne prodaje pridobitelja ali dajalca licence na izključnem ozemlju ali izključni skupini kupcev, rezerviranima za drugo pogodbenico sporazuma (glej člen 4(1), točka (c)(i), TTBER), do 20-odstotnega praga tržnega deleža. Take omejitve prodaje, ki presegajo prag tržnega deleža, spadajo na področje uporabe člena 101(1) Pogodbe, če imata ena ali obe pogodbenici znatno tržno moč. Vendar pa so lahko take omejitve nujne za razširjanje tehnologij, ki imajo precejšnjo vrednost, in zato lahko izpolnjujejo pogoje iz člena 101(3). To se lahko zgodi, če ima dajalec licence razmeroma šibek tržni položaj na ozemlju, na katerem sam izkorišča tehnologijo. V takih primerih so lahko omejitve aktivne prodaje pridobitelja licence nujne, da dajalca licence spodbudijo k podelitvi licence. Če takih omejitev ne bi bilo, bi bil dajalec licence lahko izpostavljen aktivni konkurenci na svojem poglavitnem področju dejavnosti. Podobno so lahko nujne omejitve aktivne prodaje, ki so naložene dajalcu licence, zlasti če ima pridobitelj licence razmeroma šibek tržni položaj na ozemlju, ki mu je dodeljeno, in mora izvesti obsežne naložbe, da učinkovito izkoristi licenčno tehnologijo.

(220) Skupinska izjema se uporablja tudi za omejitve aktivne prodaje pridobitelja licence na izključnem ozemlju ali skupini kupcev, dodeljenima drugemu pridobitelju licence, ki v času sklenitve sporazuma o prenosu tehnologije ni bil konkurent dajalca licence. Vendar to velja le, če je sporazum nevzajemen (glej člen 4(1), točka (c)(ii), TTBER). Verjetno je, da take omejitve aktivne prodaje, ki presegajo prag tržnega deleža, spadajo na področje uporabe člena 101(1) Pogodbe, če imata pogodbenici znatno tržno moč. Vendar pa je verjetno, da je omejitev nujna v smislu člena 101(3) za obdobje, ki ga zaščiteni pridobitelj licence potrebuje za prodor na nov trg in vzpostavitev tržne prisotnosti na dodeljenem ozemlju ali glede na dodeljeno skupino kupcev. Ta zaščita pred aktivno prodajo omogoča pridobitelju licence, da preseže asimetrijo, s katero se srečuje, ker so nekateri pridobitelji licenc konkurenčna podjetja dajalcu licence in so torej na trgu že uveljavljena. Omejitve pasivne prodaje pridobiteljev licenc na ozemlju ali skupini kupcev, ki sta bila izključno dodeljena drugemu pridobitelju licence, so najresnejše omejitve v skladu s členom 4(1), točka (c), TTBER.

(221) V primeru sporazumov med nekonkurenti so omejitve sposobnosti pridobitelja licence za aktivno in pasivno prodajo na ozemlju ali skupini kupcev, ki je rezervirana izključno za dajalca licence, predmet skupinske izjeme do 30-odstotnega praga tržnega deleža. Nad tem pragom je take omejitve treba presojati posamično. V nekaterih primerih lahko ne spadajo na področje uporabe člena 101(1) Pogodbe ali izpolnjujejo pogoje iz člena 101(3), če so na primer objektivno nujne za razširjanje tehnologij, ki imajo precejšnjo vrednost. To lahko drži, če ima dajalec licence razmeroma šibek tržni položaj na ozemlju, na katerem sam izkorišča tehnologijo. V takih primerih so lahko omejitve sposobnosti pridobitelja licence za aktivno prodajo nujne, da dajalca licence spodbudijo k podelitvi licence. Če takih omejitev ne bi bilo, bi bil dajalec licence lahko izpostavljen aktivni konkurenci na svojem poglavitnem področju dejavnosti. V drugih primerih so lahko omejitve prodaje pridobitelja licence zajete v členu 101(1) in lahko ne izpolnjujejo pogojev iz člena 101(3). To je verjetno, če ima dajalec licence sam znatno stopnjo tržne moči, ter v primeru kumulativnega učinka vrste podobnih sporazumov, ki jih sklenejo dajalci licenc, ki imajo skupaj močan položaj na trgu.

(222) Vendar pa v primeru sporazumov med nekonkurenti, če dajalec licence na določenem ozemlju upravlja sistem selektivne distribucije, ta sistem ne sme biti kombiniran z izključnimi dodelitvami ozemlja ali skupine kupcev, če bi to lahko povzročilo omejitev aktivne ali pasivne prodaje končnim uporabnikom. Taka kombinacija bi pomenila najresnejšo omejitev v skladu s členom 4(2), točka (c), TTBER (glej odstavek (151) smernic).

(223) Če so omejitve prodaje, naložene dajalcu licence, zajete v členu 101(1) Pogodbe, je verjetno, da izpolnjujejo pogoje iz člena 101(3), razen če tehnologija dajalca licence nima realnih alternativnih tehnologij na trgu ali so licenco za take nadomestne tehnologije pridobitelju licence podelile tretje osebe. Verjetno je, da so take omejitve in zlasti omejitve aktivne prodaje nujne v smislu člena 101(3), da pridobitelja licence spodbudijo k izvajanju naložb v proizvodnjo, trženje in prodajo izdelkov, ki vključujejo licenčno tehnologijo. Obstaja verjetnost, da so spodbude pridobitelja licence za izvajanje naložb bistveno manjše, če se sooča z neposredno konkurenco dajalca licence, čigar proizvodni stroški niso obremenjeni s plačili licenčnin, ki lahko povzročijo manj kot optimalno raven naložb.

(224) Kar zadeva omejitve v sporazumih med nekonkurenti glede sposobnosti pridobitelja licence za aktivno prodajo na ozemljih ali skupinam kupcev, ki so izključno dodeljeni drugim pridobiteljem licence, so te omejitve predmet skupinske izjeme do 30-odstotnega praga tržnega deleža. Nad tem pragom je take omejitve treba presojati posamično. Če ima pridobitelj licence znatno tržno moč, lahko te omejitve omejujejo konkurenco znotraj tehnologije in verjetno je, da so zajete v členu 101(1) Pogodbe. Take omejitve pa lahko izpolnjujejo pogoje iz člena 101(3), če so potrebne za preprečevanje pridobivanja nezasluženih koristi in pridobitelja licence spodbudijo k izvedbi naložb, potrebnih za učinkovito izkoriščanje licenčne tehnologije znotraj njegovega ozemlja, ter k pospeševanju prodaje licenčnega izdelka. Omejitve pasivne prodaje so v členu 4(2), točka (b), TTBER opredeljene kot najresnejše omejitve (glej odstavke (144) do (151) zgoraj). Na splošno ni verjetno, da take omejitve izpolnjujejo pogoje iz člena 101(3).

4.2.3 **Omejitve obsega proizvodnje**

(225) Vzajemne omejitve obsega proizvodnje v sporazumih o prenosu tehnologije med konkurenti spadajo med najresnejše omejitve iz člena 4(1), točka (b), TTBER (glej odstavek (128) smernic). Člen 4(1), točka (b), ne vključuje omejitev obsega proizvodnje v zvezi z licenčno tehnologijo, ki se naložijo pridobitelju licence v nevzajemnem sporazumu ali samo enemu od pridobiteljev licence v vzajemnem sporazumu. Take omejitve so predmet skupinske izjeme do 20-odstotnega praga tržnega deleža. Nad tem pragom je omejitve obsega proizvodnje treba presojati posamično. Take omejitve lahko omejujejo konkurenco v smislu člena 101(1) Pogodbe, če imata pogodbenici znatno tržno moč. Vendar pa je verjetno, da se bo člen 101(3) uporabljal v primerih, ko je tehnologija dajalca licence znatno boljša od tehnologije pridobitelja licence ter omejitev obsega proizvodnje znatno presega obseg proizvodnje pridobitelja licence pred sklenitvijo sporazuma. V navedenem primeru je učinek omejitve obsega proizvodnje omejen tudi na trgih, na katerih povpraševanje narašča. Pri uporabi člena 101(3) Pogodbe je treba upoštevati tudi, da obstaja možnost, da so take omejitve nujne, da se dajalca licence spodbudi k čim obsežnejšemu razširjanju njegove tehnologije. Dajalec licence lahko na primer ni naklonjen podelitvi licence svojim konkurentom, če licence ne more omejiti na določen proizvodni obrat s posebno zmogljivostjo (licenca, vezana na proizvodni obrat). Če ima sporazum o prenosu tehnologije za posledico stvarno povezovanje komplementarnih sredstev, lahko omejitve obsega proizvodnje, naložene pridobitelju licence, posledično izpolnjujejo pogoje iz člena 101(3). Vendar pa je to malo verjetno, če imata pogodbenici znatno tržno moč.

(226) Omejitve obsega proizvodnje v okviru sporazumov o prenosu tehnologije med nekonkurenti so predmet skupinske izjeme do 30-odstotnega praga tržnega deleža. Nad tem pragom je potrebna posamična presoja učinkov. Poglavitno protikonkurenčno tveganje, ki izhaja iz omejitev obsega proizvodnje, naloženih pridobiteljem licenc v okviru sporazumov med nekonkurenti, je zmanjšana konkurenca med pridobitelji licenc znotraj tehnologije. Teža takih protikonkurenčnih učinkov je odvisna od tržnega položaja dajalca licence in pridobiteljev licenc ter obsega, v katerem omejitev obsega proizvodnje pridobitelju licence preprečuje, da zadosti povpraševanju po izdelkih, ki vključujejo licenčno tehnologijo.

(227) Če so omejitve obsega proizvodnje kombinirane z omejitvami, vezanimi na dodelitev izključnih ozemelj ali izključnih skupin kupcev, se povečajo tudi njihovi omejevalni učinki. V primeru kombinacije obeh vrst omejitev je bolj verjetno, da je cilj sporazuma razdelitev trgov.

(228) Omejitve obsega proizvodnje, naložene pridobitelju licence v okviru sporazumov med nekonkurenti, imajo lahko tudi spodbujevalne učinke na konkurenco, ker pospešujejo razširjanje tehnologije. Dajalec licence bi moral navadno kot dobavitelj tehnologije prosto določati obseg proizvodnje pridobitelja licence na podlagi licenčne tehnologije. Če dajalec licence ne bi imel pravice prosto določati obsega proizvodnje pridobitelja licence, je

mogoče, da se številni sporazumi o prenosu tehnologije sploh ne bi mogli uresničiti, kar bi imelo negativen učinek na razširjanje tehnologij. To je zlasti verjetno, če je dajalec licence tudi proizvajalec, ker se lahko proizvodnja pridobiteljev licenc ponovno vključi v poglavitno področje dejavnosti dajalca licence in tako neposredno vpliva na te dejavnosti. Po drugi strani je manj verjetno, da bi bile omejitve obsega proizvodnje potrebne za zagotovitev razširjanja tehnologije dajalca licence, če so kombinirane z omejitvami prodaje, naloženimi pridobitelju licence, ki slednjemu ne dovoljujejo prodajati na ozemlju ali skupini kupcev, ki sta rezervirana za dajalca licence.

4.2.4 **Omejitve področja uporabe**

(229) V okviru omejitve področja uporabe je uporaba licenčne tehnologije s strani pridobitelja licence omejena na eno ali več tehničnih področij uporabe, proizvodnih trgov ali industrijskih sektorjev. To pomeni, da lahko pridobitelj licence licenčne tehnološke pravice uporablja le znotraj teh določenih področij. Industrijski sektor lahko zajema več proizvodnih trgov, ne pa dela proizvodnega trga. Ista tehnologija se lahko pogosto uporablja za izdelavo različnih izdelkov; ti izdelki lahko pripadajo istemu ali različnim proizvodnim trgom. Tehnologija izdelave modelov se lahko na primer uporablja v istem industrijskem sektorju pri izdelavi plastenk in plastičnih kozarcev, pri čemer vsak izdelek pripada ločenemu proizvodnemu trgu. Vendar pa lahko en sam proizvodni trg zajema več tehničnih področij uporabe. Tehnologija za proizvodnjo čipnih naborov se lahko na primer uporabi za proizvajanje čipnih naborov z največ štirimi centralnimi procesnimi enotami in čipnih naborov z več kot štirimi centralnimi procesnimi enotami. Licenca, ki omejuje uporabo licenčne tehnologije na proizvodnjo čipnih naborov z največ štirimi centralnimi procesnimi enotami, pomeni omejitev tehničnega področja uporabe.

(230) Ker so omejitve področja uporabe zajete s skupinsko izjemo in nekatere omejitve, ki se nanašajo na kupce, spadajo med najresnejše omejitve v skladu s členom 4(1), točka (c), in členom 4(2), točka (b), TTBER, je treba razlikovati med dvema skupinama omejitev (glej tudi odstavka (138) in (139) teh smernic). Omejitev, ki se nanaša na kupce, predpostavlja, da so bile opredeljene posebne skupine kupcev in da sta pogodbenici sporazuma omejeni pri prodaji tem opredeljenim skupinam. Dejstvo, da lahko omejitev področja uporabe sovpada z nekaterimi skupinami kupcev na proizvodnem trgu, ne pomeni, da je to omejitev, ki se nanaša na kupce. Na primer dejstvo, da nekateri kupci kupujejo pretežno ali izključno čipne nabore z več kot štirimi centralnimi procesnimi enotami, ne pomeni, da spada licenca, omejena na čipne nabore z največ štirimi centralnimi procesnimi enotami, med omejitve, ki se nanašajo na kupce. Vendar pa je treba področje uporabe opredeliti objektivno s sklicevanjem na opredeljene in pomembne tehnične lastnosti pogodbenega izdelka.

(231) Ker nekatere omejitve obsega proizvodnje spadajo med najresnejše omejitve v skladu s členom 4(1), točka (b), TTBER, je pomembno poudariti, da se omejitve področja uporabe ne štejejo za omejitve obsega proizvodnje. Razlog za to je, da omejitev področja uporabe ne omejuje obsega proizvodnje pridobitelja licence znotraj licenčnega področja uporabe.

(232) Podobno kot ozemlja se lahko tudi področja uporabe dodelijo pridobitelju licence v okviru izključne ali edine licence. Glej poglavje 4.2.2.1 teh smernic za razlago razlike med podeljevanjem izključnih in edinih licenc, vključno z vplivom na sposobnost dajalca licence za izkoriščanje licenčne tehnologije na zadevnem področju uporabe. Za podeljevanje licenc med konkurenti to zlasti pomeni, da se vzajemno podeljevanje izključnih licenc šteje za najresnejšo omejitev v skladu s členom 4(1), točka (c), TTBER.

(233) Omejitve področja uporabe imajo lahko spodbujevalne učinke na konkurenco, ker dajalca licence spodbujajo k licenciranju njegove tehnologije za načine uporabe, ki ne spadajo na njegovo poglavitno področje delovanja. Če dajalec licence pridobiteljem licenc ne bi mogel preprečiti, da delujejo na področjih, na katerih sam izkorišča tehnologijo, ali na področjih, na katerih vrednost tehnologije še ni uveljavljena, bi to dajalca licence verjetno odvračalo od licenciranja ali bi ga spodbudilo k določanju višjih licenčnin. Prav tako je treba upoštevati dejstvo, da se v nekaterih sektorjih podeljevanje licenc pogosto pojavlja, da se zagotovi svoboda oblikovanja s preprečevanjem tožb zaradi kršitve pravic. Pridobitelj licence lahko v okviru področja uporabe licence razvija lastno tehnologijo, ne da bi bil izpostavljen tveganju, da bo dajalec licence vložil tožbo zaradi kršitve pravic.

(234) Omejitve področja uporabe, naložene pridobiteljem licenc v okviru sporazumov med dejanskimi ali potencialnimi konkurenti, so predmet skupinske izjeme do 20-odstotnega praga tržnega deleža. Nad pragom tržnega deleža je take omejitve treba presojati posamično. Poglavitni pomislek glede konkurence je tveganje, da pridobitelj licence preneha biti konkurenčna sila zunaj licenčnega področja uporabe. Tveganje je večje v primeru navzkrižnega licenciranja med konkurenti, če so v sporazumu določene asimetrične omejitve področja uporabe. Omejitve področja uporabe so asimetrične, če je eni pogodbenici dovoljena uporaba licenčne tehnologije v okviru enega industrijskega sektorja, proizvodnega trga ali tehničnega področja uporabe, drugi pogodbenici pa je dovoljena

uporaba druge licenčne tehnologije v okviru drugega industrijskega sektorja, proizvodnega trga ali tehničnega področja uporabe. Pomisleki glede konkurence se lahko zlasti pojavijo, če se proizvodni obrat pridobitelja licence, ki je opremljen za uporabo licenčne tehnologije, uporablja tudi za proizvodnjo izdelkov zunaj licenčnega področja uporabe z uporabo lastne tehnologije pridobitelja licence. Če je verjetno, da bo pridobitelj licence zaradi sporazuma zmanjšal obseg proizvodnje zunaj licenčnega področja uporabe, obstaja verjetnost, da bo sporazum spadal na področje uporabe člena 101(1) Pogodbe. Ni verjetno, da bi simetrične omejitve področja uporabe, torej sporazumi, s katerimi si pogodbenici podelita licence za medsebojno uporabo tehnologij v okviru istih področij uporabe, spadale na področje uporabe člena 101(1). Taki sporazumi verjetno ne bodo omejevali konkurence, ki bi obstajala, če sporazum ne bi bil sklenjen. Prav tako ni verjetno, da bi se člen 101(1) uporabljal za sporazume, ki pridobitelju licence omogočajo le razvoj in izkoriščanje lastne tehnologije v okviru področja uporabe licence, ne da bi bil izpostavljen tveganju, da bo dajalec licence vložil tožbo zaradi kršitve pravic. V takih primerih omejitve področja uporabe same po sebi ne omejujejo konkurence, ki je obstajala pred sklenitvijo sporazuma. Pred sklenitvijo sporazuma je pridobitelj licence prav tako tvegal tožbe zaradi kršitve pravic zunaj licenčnega področja uporabe. Če pa pridobitelj licence brez poslovne utemeljitve preneha ali zmanjša svoje dejavnosti zunaj licenčnega področja uporabe, lahko to pomeni, da osnovni dogovor o razdelitvi trgov pomeni najresnejšo omejitev v skladu s členom 4(1), točka (c), TTBER.

(235) Omejitve področja uporabe, naložene pridobitelju licence in dajalcu licence v okviru sporazumov med nekonkurenti, so predmet skupinske izjeme do 30-odstotnega praga tržnega deleža. Nad pragom tržnega deleža je take omejitve treba presojati posamično. Na splošno bodisi ne omejujejo konkurence v smislu člena 101(1) Pogodbe bodisi povečujejo učinkovitost in zato lahko izpolnjujejo pogoje iz člena 101(3). Take omejitve pospešujejo razširjanje tehnologije, s tem da dajalca licence spodbujajo k podeljevanju licenc za izkoriščanje na področjih, na katerih sam ne želi izkoriščati tehnologije. Če dajalec licence pridobiteljem licenc ne bi mogel preprečiti opravljanja dejavnosti na področjih, na katerih sam izkorišča tehnologijo, bi ga to lahko odvrnilo od podeljevanja licenc.

(236) V sporazumih med nekonkurenti ima dajalec licence običajno tudi pravico, da različnim pridobiteljem licenc podeljuje izključne ali edine licence, omejene na eno ali več področij uporabe. Take omejitve omejujejo konkurenco med pridobitelji licenc znotraj tehnologije na enak način kot ozemeljske izključne licence in tudi presodijo se na enak način (glej poglavje 4.2.2.1 teh smernic).

4.2.5 **Omejitve v zvezi z lastno uporabo**

(237) Omejitev v zvezi z lastno uporabo je obveznost za pridobitelja licence, da omeji proizvodnjo izdelkov, ki vsebujejo licencirano tehnologijo, na količine, potrebne za proizvodnjo lastnih izdelkov ter vzdrževanje in popravilo lastnih izdelkov. Drugače povedano, ta vrsta omejitve uporabe pridobitelja licence obvezuje, da izdelke, ki vključujejo licenčno tehnologijo, uporablja zgolj kot proizvodni dejavnik za vgradnjo v lastno proizvodnjo. Pridobitelju licence ne dovoljuje prodaje izdelkov, ki vključujejo licenčno tehnologijo, za vgradnjo v izdelke drugih proizvajalcev.

(238) Omejitve v zvezi z lastno uporabo so predmet skupinske izjeme do 20-odstotnega in 30-odstotnega praga tržnega deleža. Nad temi pragovi je take omejitve treba presojati posamično. V zvezi s tem je treba sporazume med konkurenti razlikovati od sporazumov med nekonkurenti.

(239) V primeru sporazumov o prenosu tehnologije med konkurenti zahteva, v skladu s katero mora pridobitelj licence uporabljati licenčno tehnologijo le za proizvodnjo proizvodnih dejavnikov za vključitev v lastne izdelke, pridobitelju licence preprečuje dobavljanje sestavnih delov tretjim proizvajalcem. Če pred sklenitvijo sporazuma pridobitelj licence ni bil dejanski ali potencialni dobavitelj sestavnih delov drugim proizvajalcem, omejitev v zvezi z lastno uporabo ne spremeni ničesar v primerjavi z okoliščinami pred sklenitvijo sporazuma. V takih primerih se omejitev presodi na enak način kot v primeru sporazumov med nekonkurenti. Če pa je po drugi strani pridobitelj licence dejanski ali potencialni dobavitelj sestavnih delov, je treba presoditi učinek sporazuma na to dejavnost. Če pridobitelj licence, s tem ko se opremi z namenom uporabe tehnologije dajalca licence, preneha samostojno uporabljati lastno tehnologijo in s tem preneha delovati kot dobavitelj sestavnih delov, sporazum omejuje konkurenco, ki je obstajala pred sklenitvijo sporazuma. To lahko povzroči hude protikonkurenčne učinke, če ima dajalec licence znatno stopnjo tržne moči na trgu sestavnih delov.

(240) V primeru sporazumov o prenosu tehnologije med nekonkurenti lahko omejitve v zvezi z lastno uporabo povzročijo dve poglavitni tveganji za konkurenco: omejitev konkurence znotraj tehnologije na trgu za dobavo proizvodnih dejavnikov in preprečitev arbitraže med pridobitelji licenc, kar lahko dajalcu licence daje večjo sposobnost, da pridobiteljem licenc nalaga diskriminatorne licenčnine.

(241) Omejitve v zvezi z lastno uporabo pa lahko prav tako spodbujajo licenciranje, ki je za konkurenco pozitivno. Če je dajalec licence dobavitelj sestavnih delov, je lahko omejitev potrebna, da se pojavi razširjanje tehnologije med nekonkurenti. Če omejitve ni, se lahko zgodi, da dajalec licence ne podeli licence ali to stori le proti plačilu višjih licenčnin, ker bi v nasprotnem primeru samemu sebi povzročil neposredno konkurenco na trgu sestavnih delov. V takih primerih omejitev v zvezi z lastno uporabo ne omejuje konkurence v smislu člena 101(1) Pogodbe ali izpolnjuje pogoje iz člena 101(3). Vendar pa pridobitelj licence ne sme biti omejen pri prodaji licenčnih izdelkov kot nadomestnih delov za lastne izdelke. Pridobitelj licence mora imeti možnost opravljanja poprodajnih storitev za lastne izdelke, tudi prek neodvisnih ponudnikov storitev, ki servisirajo in popravljajo izdelke, ki jih proizvaja pridobitelj licence.

(242) Če dajalec licence ni dobavitelj sestavnih delov na upoštevnem proizvodnem trgu, zgoraj navedeni razlog za naložitev omejitev v zvezi z lastno uporabo ne velja. V takih primerih lahko omejitev v zvezi z lastno uporabo načeloma spodbudi razširjanje tehnologije, tako da zagotovi, da pridobitelji licenc ne prodajajo proizvajalcem, ki konkurirajo dajalcu licence na drugih proizvodnih trgih. Vendar pa omejitev, naložena pridobitelju licence, da ne prodaja nekaterim skupinam kupcev, ki so rezervirane za dajalca licence, običajno pomeni manj omejevalno alternativo. Zato v takih primerih omejitev v zvezi z lastno uporabo praviloma ni potrebna za namene razširjanja tehnologije.

4.2.6 **Vezanje licenc in licenčni paketi**

(243) Na področju podeljevanja tehnoloških licenc nastopi vezanje licenc, če dajalec licence pogoji podelitev licence za določeno tehnologijo (zavezujoči izdelek) s tem, da pridobitelj licence pridobi licenco za drugo tehnologijo ali od dajalca licence oziroma osebe, ki jo je slednji pooblastil, kupi izdelek (vezani izdelek). Za licenčni paket šteje, če se dve tehnologiji ali ena tehnologija in en izdelek prodajata le v paketu. V obeh primerih pa je pogoj, da so zadevni izdelki in tehnologije ločeni v smislu, da po vsakem izdelku oziroma vsaki tehnologiji, ki je del vezave ali paketa, obstaja ločeno povpraševanje. V nadaljnjem besedilu se izraz „vezanje licenc“ nanaša na vezanje licenc in licenčne pakete.

(244) Člen 3 TTBER, ki s pragovi tržnih deležev omejuje področje uporabe skupinske izjeme, zagotavlja, da vezanje licenc in licenčni paketi niso predmet skupinske izjeme, če je presežen 20-odstotni prag tržnega deleža v primeru sporazumov med konkurenti in 30-odstotni prag tržnega deleža v primeru sporazumov med nekonkurenti. Pragovi tržnih deležev se uporabljajo za vse upoštevne tehnološke ali proizvodne trge, ki so predmet sporazuma o prenosu tehnologije, vključno s trgom za vezani izdelek. V nadaljevanju tega poglavja so navedene smernice za presojo vezanja licenc v posameznih primerih, ko so preseženi pragovi tržnih deležev ([108]).

(245) Poglavitni omejevalni učinek vezanja licenc je omejevanje dostopa konkurenčnim dobaviteljem vezanega izdelka na trg. Prav tako lahko vezanje licenc dajalcu licence omogoči, da na trgu zavezujočega izdelka ohrani tržno moč, s tem da poveča vstopne ovire. Na primer, nove udeležence lahko prisili, da istočasno vstopijo na več trgov. Poleg tega lahko vezanje licenc dajalcu licence omogoči, da poviša licenčnine, na primer če sta zavezujoči izdelek in vezani izdelek delno nadomestna in se ne uporabljata v določenih razmerjih. Vezanje licenc pridobitelju licence preprečuje, da preide na nadomestne proizvodne dejavnike v odziv na povišanja licenčnin za zavezujoči izdelek. Ti pomisleki glede konkurence niso odvisni od tega, ali sta pogodbenici sporazuma konkurenta ali ne. Da ima lahko vezanje licenc protikonkurenčne učinke, mora imeti dajalec licence znatno stopnjo tržne moči na trgu

([108]) Za primer, kako je bil ta analitični okvir uporabljen v praksi, glej sklep Komisije z dne 20. decembra 2012 v zadevi AT.39230 – Rio Tinto Alcan, odstavki 96 in naslednji.

zavezujočega izdelka, tako da lahko omeji konkurenco na trgu vezanega izdelka. Brez take tržne moči dajalec licence verjetno ne bo mogel izkoristiti svoje tehnologije, da bi omejeval dostop na trg dobaviteljem vezanega izdelka. Poleg tega mora vezava – tako kot v primeru prepovedi konkurence – zajemati zadosten delež trga vezanega izdelka, zato da se pojavijo znatni učinki omejevanja dostopa na trg. V primerih, ko ima dajalec licence tržno moč na trgu vezanega izdelka in ne na trgu zavezujočega izdelka, se omejitev na splošno šteje kot prepoved konkurence ali kot nalaganje kvot. To odraža dejstvo, da ima vsak pomislek v zvezi s konkurenco verjetno svoj izvor na trgu vezanega izdelka, ne pa na trgu zavezujočega izdelka ([109]).

(246) Vezanje licenc lahko povzroči tudi povečane učinkovitosti. To se na primer zgodi, če je vezani izdelek nujno potreben za tehnično zadovoljivo izkoriščanje licenčne tehnologije ali za zagotovitev, da proizvodnja v okviru licence ustreza standardom kakovosti, ki jih upoštevajo dajalec licence in drugi pridobitelji licence. V takih primerih bo vezanje licenc pogosto izpolnjevalo pogoje iz člena 101(3) Pogodbe. Če pridobitelji licenc uporabljajo znamko ali tržno ime dajalca licence oziroma če je potrošnikom kako drugače očitno, da obstaja povezava med izdelkom, ki vključuje licenčno tehnologijo, in dajalcem licence, je v zakonitem interesu dajalca licence zagotoviti, da kakovost izdelkov ne škoduje vrednosti njegove tehnologije ali njegovemu poslovnemu ugledu. Če potrošniki poleg tega vedo, da dajalec licence in njegovi pridobitelji licenc proizvajajo na podlagi iste tehnologije, je malo verjetno, da bi pridobitelji licenc prevzeli licenco, če vse pogodbenice tehnologije ne izkoriščajo na tehnično zadovoljiv način.

4.2.7 **Prepovedi konkurence**

(247) Prepovedi konkurence v okviru podeljevanja licenc za tehnologijo imajo obliko obveznosti, naložene pridobitelju licence, da ne uporablja tehnologij tretjih oseb, ki konkurirajo licenčni tehnologiji. Če prepoved konkurence vključuje izdelek ali dodatno tehnologijo, ki ju dobavlja dajalec licence, je obveznost obravnavana v poglavju 4.2.6. teh smernic o vezanju licenc.

(248) V skladu s TTBER so prepovedi konkurence predmet skupinske izjeme v sporazumih med konkurenti in v sporazumih med nekonkurenti, če ni presežen 20-odstotni oziroma 30-odstotni prag tržnega deleža. V nadaljevanju tega poglavja so navedene smernice za presojo prepovedi konkurence v posameznih primerih, ko so preseženi pragovi tržnih deležev.

(249) Poglavitno tveganje, ki ga imajo prepovedi konkurence za konkurenco, je omejevanje dostopa na trg tehnologijam tretjih oseb. Prepovedi konkurence lahko tudi spodbujajo nedovoljeno dogovarjanje med dajalci licenc, če jih uporablja več dajalcev licenc v ločenih sporazumih (kumulativna uporaba) ali v primeru navzkrižnega podeljevanja licenc med konkurenti, pri katerem se obe pogodbenici sporazumeta, da ne bosta uporabljali tehnologij tretjih oseb. Omejevanje dostopa na trg za konkurenčne tehnologije zmanjšuje konkurenčni pritisk na licenčnine, ki jih zaračunava dajalec licence, in zmanjšuje konkurenco med uveljavljenimi tehnologijami, tako da omejuje možnosti pridobiteljev licenc za prehod z ene konkurenčne tehnologije na drugo. Ker je v obeh primerih poglavitna težava omejevanje dostopa na trg, je lahko analiza na splošno enaka za sporazume med konkurenti in sporazume med nekonkurenti.

(250) Omejevanje dostopa na trg se lahko pojavi, če je znaten del potencialnih pridobiteljev licenc že vezanih na en vir tehnologije ali – v primeru kumulativnih učinkov – na več virov tehnologije in če jim je onemogočeno izkoriščanje konkurenčnih tehnologij. Učinki omejevanja dostopa na trg so lahko posledica sporazumov, ki jih sklene en sam dajalec licence z znatno stopnjo tržne moči, ali kumulativnega učinka sporazumov, ki jih sklene več dajalcev licenc, tudi če sta vsak posamezni sporazum ali mreža sporazumov zajeta v TTBER. Vendar pa v slednjem primeru ni verjeten pojav močnega kumulativnega učinka, dokler je delež vezanega trga manjši od 50 %. Nad navedenim pragom se lahko pojavi znatno omejevanje dostopa na trg, če obstajajo razmeroma velike vstopne ovire za nove pridobitelje licenc. Če so vstopne ovire majhne, lahko novi pridobitelji licenc vstopijo na trg in izkoriščajo poslovno privlačne tehnologije tretjih oseb in tako predstavljajo resnično alternativo že

([109]) Za veljavni analitični okvir glej poglavje 4.2.7 teh smernic in odstavek 298 ter naslednje vertikalnih smernic.

uveljavljenim pridobiteljem licenc. Da se določijo realne možnosti za vstop in širitev tretjih oseb, je treba prav tako upoštevati, v kolikšni meri so distributerji s prepovedmi konkurence vezani na pridobitelje licenc. Tehnologije tretjih oseb imajo realne možnosti za vstop na trg le, če imajo dostop do potrebnih proizvodnih in distribucijskih zmogljivosti. Drugače povedano, preprost dostop ni odvisen le od razpoložljivosti pridobiteljev licenc, temveč tudi od tega, v kolikšni meri imajo dostop do distribucije. Pri presoji učinkov omejevanja dostopa na trg na ravni distribucije bo Komisija uporabila analitični okvir iz poglavja 8.2.1 Smernic o vertikalnih omejitvah ([110]).

(251) Če ima dajalec licence znatno tržno moč, lahko obveznosti, naložene pridobiteljem licenc, da tehnologijo pridobijo le od dajalca licence, privedejo do znatnih učinkov omejevanja dostopa na trg. Močnejši kot je tržni položaj dajalca licence, večje je tveganje omejevanja dostopa na trg za konkurenčne tehnologije. Da se pojavijo znatni učinki omejevanja dostopa na trg, ni nujno, da prepovedi konkurence zajemajo znaten del trga. Znatni učinki omejevanja dostopa na trg se lahko pojavijo, če so prepovedi konkurence usmerjene na podjetja, za katera je najverjetneje, da bi podelila licence za konkurenčne tehnologije. Tveganje omejevanja dostopa na trg je še posebej visoko, če obstaja le omejeno število potencialnih pridobiteljev licenc.

(252) Prepovedi konkurence lahko povzročijo tudi spodbujevalne učinke na konkurenco. Prvič, take obveznosti lahko spodbujajo razširjanje tehnologije z zmanjšanjem tveganja protipravne prilastitve, zlasti glede licenčnega tehničnega znanja in izkušenj. Če ima pridobitelj licence pravico, da pridobi licenco za konkurenčne tehnološke pravice od tretjih oseb, obstaja tveganje, da se licenčno tehnično znanje in izkušnje uporabijo za izkoriščanje konkurenčnih tehnologij in torej koristijo konkurentom. Če pridobitelj licence izkorišča tudi konkurenčne tehnologije, je lahko spremljanje plačil licenčnin oteženo. To lahko dajalce licenc odvrača od sklepanja licenčnih sporazumov.

(253) Poleg tega se lahko prepovedi konkurence – po možnosti v kombinaciji z dodelitvijo izključnega ozemlja – izkažejo kot potrebne, da se za pridobitelja licence ustvarijo spodbude za vlaganje v licenčno tehnologijo in njeno učinkovito izkoriščanje. Če je sporazum zajet v členu 101(1) Pogodbe zaradi znatnega učinka omejevanja dostopa na trg, je morda treba za namen uporabe člena 101(3) izbrati manj omejevalno alternativo. Takšne alternative lahko vključujejo uvedbo obveznosti glede minimalnega obsega proizvodnje ali minimalnih licenčnin, ki imajo običajno manj možnosti, da konkurenčnim tehnologijam omejijo dostop na trg.

(254) Nadalje, če se dajalec licence zaveže, da bo izvedel obsežne naložbe, ki se osredotočajo na potrebe kupca, na primer na področju usposabljanja in prilagajanja licenčne tehnologije potrebam pridobitelja licence, so lahko prepovedi konkurence oziroma obveznosti, povezane z minimalnim obsegom proizvodnje ali minimalnimi licenčninami, nujne, da se dajalca licence spodbudi k izvedbi naložb in prepreči t. i. problem zadržanja. Vendar bo dajalec licence v večini primerov lahko nadomestil stroške takih naložb z zaračunavanjem pavšalnega plačila. To pomeni, da obstajajo manj omejevalne alternative.

4.3 *Sporazumi o poravnavi*

(255) Podeljevanje licence za tehnološke pravice v okviru sporazumov o poravnavi je lahko sredstvo za reševanje sporov ali za preprečitev, da bi ena pogodbenica uveljavljala svoje pravice intelektualne lastnine z namenom preprečitve drugi pogodbenici, da izkorišča lastne pravice intelektualne lastnine ([111]).

(256) Sporazumi o poravnavi v zvezi s tehnološkimi spori so načeloma legitimen način iskanja obojestransko sprejemljivega kompromisa pri pravnem sporu v dobri veri. Po drugi strani pa je izpodbijanje veljavnosti in obsega pravic intelektualne lastnine del običajne konkurence v sektorjih, v katerih obstajajo izključne pravice v zvezi s tehnologijo ([112]). Poleg tega je v splošnem javnem interesu, da se odpravijo neveljavne pravice intelektualne lastnine kot neupravičene ovire za inovacije in gospodarsko dejavnost ([113]).

([110]) Glej opombo 20.

([111]) TTBER in te smernice ne posegajo v uporabo člena 101 Pogodbe za sporazume o poravnavi, ki ne vsebujejo licenčnih sporazumov.

([112]) Glej sodbe Sodišča z dne 30. januarja 2020, Generics (UK) in drugi, C-307/18, ECLI:EU:C:2020:52, točka 81; z dne 27. junija 2024, Komisija/Krka, C-151/19 P, ECLI:EU:C:2024:546, točka 72; z dne 27. junija 2024, Komisija/Servier in drugi, C-176/19 P, ECLI:EU:C:2024:549, točka 105.

([113]) Glej sodbo z dne 25. februarja 1986, Windsurfing/Komisija, C-193/83, ECLI:EU:C:1986:75, točka 92.

(257) Ob upoštevanju presoje njihove posebne vsebine in gospodarskega okvira se lahko podeljevanje licenc, vključno z navzkrižnim podeljevanjem licenc, v okviru sporazumov o poravnavi šteje za legitimno z vidika konkurenčnega prava, če bi bil pridobitelj licence brez licence izključen s trga ([114]).

(258) Vendar pa lahko sporazumi o poravnavi tudi omejujejo konkurenco v smislu člena 101(1) Pogodbe, odvisno od njihovih pogojev, pogojev drugih sporazumov med pogodbenicama ter njihovega pravnega in gospodarskega okvira ([115]). V teh primerih je treba zlasti presoditi, ali sta pogodbenici dejanska ali potencialna konkurenta.

Plačilo za omejitev v sporazumih o poravnavi

(259) Sporazumi o poravnavi vrste „plačilo za omejitev“ ali „plačilo za zamudo“ pogosto ne vključujejo prenosa tehnoloških pravic, vendar temeljijo na prenosu vrednosti od ene pogodbenice v zameno za omejitev vstopa na trg in/ali razširitev na trgu druge pogodbenice ter lahko spadajo na področje uporabe člena 101(1) ([116]).

(260) Na primer, sporazumi o poravnavi vrste „plačilo za omejitev“ ali „plačilo za zamudo“ med dejanskimi ali potencialnimi konkurenti se štejejo za omejitev po cilju, kadar je iz proučitve sporazuma razvidno, da za prenose vrednosti ni drugega pojasnila, kot da služijo poslovnim interesom imetnika tehnologije in drugih vpletenih pogodbenic, da si ne konkurirajo na podlagi učinkovitosti ([117]). To na primer velja, kadar ena pogodbenica prenese vrednost na eno ali več drugih pogodbenic, kar za te pogodbenice pomeni čisti dobiček, ki je dovolj velik, da jih odvrača od samostojnega vstopa na trg ali širitve na njem ([118]).

Sporazumi o navzkrižnem podeljevanju licenc v sporazumih o poravnavi

(261) Sporazumi o poravnavi, s katerimi si pogodbenici zgolj navzkrižno podeljujeta licence in nalagata omejitve pri uporabi lastnih tehnologij, vključno z omejitvami glede podeljevanja licenc tretjim osebam, so lahko zajeti v členu 101(1) Pogodbe. Sporazum verjetno ne bo vzbudil pomislekov glede konkurence, če pogodbenici nista dejanska ali potencialna konkurenta in je navzkrižno podeljevanje licenc omejeno na tisto, kar je potrebno za rešitev dejanske obojestranske možnosti blokiranja. Če pa sta pogodbenici konkurenta in si razdelita trge ali določita plačilo vzajemnih tekočih licenčnin, ki imajo znaten vpliv na tržne cene, je zelo verjetno, da sporazum spada na področje uporabe člena 101(1).

(262) Če imata pogodbenici na podlagi sporazuma o poravnavi pravico, da uporabljata tehnologijo druga druge, in se sporazum nanaša tudi na prihodnji razvoj tehnologije, je treba presoditi učinek sporazuma na spodbudo pogodbenic za inovacije. Kadar imata pogodbenici znatno stopnjo tržne moči, je verjetno, da bo sporazum zajet v členu 101(1) Pogodbe, če preprečuje, da bi ena pogodbenica pridobila konkurenčno prednost pred drugo. Sporazumi, ki odpravijo ali znatno zmanjšajo možnosti, da bi ena pogodbenica pridobila konkurenčno prednost

([114]) Glej npr. sodbo Sodišča z dne 27. junija 2024, Komisija/Krka, C-151/19 P, ECLI:EU:C:2024:546, točka 398, kjer je pojasnjeno, da to ne velja, če sporazumi med pogodbenicama pridobitelju licence prepovedujejo tudi vstop na druge trge.

([115]) V zvezi s tem glej sodbo Sodišča z dne 27. junija 2024, Komisija/Servier in drugi, C-176/19 P, ECLI:EU:C:2024:549, točki 178 in 179.

([116]) Glej npr. sodbo Sodišča z dne 30. februarja 2020, Generics (UK) in drugi, C-307/18, ECLI:EU:C:2020:52, točka 60 in naslednje. Glej tudi sodbo z dne 27. junija 2024, Komisija/Servier in drugi, C-176/19 P, ECLI:EU:C:2024:549, točka 104. Ta sodba pojasnjuje, da se lahko v posebnem okviru farmacevtske industrije in patentnih poravnav med proizvajalcem originalnega zdravila in proizvajalcem generičnega zdravila prenos vrednosti šteje za zakonit, če je v celoti utemeljen s potrebo po nadomestilu za stroške ali nevšečnosti, ki jih povzroči rešeni spor – kot so stroški in honorarji svetovalcev proizvajalca generičnih zdravil – ali s potrebo po plačilu za dejansko in izkazano dobavo blaga ali storitev, ki jih proizvajalec generičnih zdravil zagotovi proizvajalcu originalnega zdravila.

([117]) Glej na primer sodbo Sodišča z dne 25. marca 2021, Lundbeck/Komisija, C-591/16 P, ECLI:EU:C:2021:243, točka 114.

([118]) Ne zahteva se, da je ta neto zaslužek nujno večji od dobička, ki bi ga konkurent ustvaril, če bi v patentnem sporu uspel. Glej na primer sodbo Sodišča z dne 30. januarja 2020 v zadevi Generics (UK) in drugi, C-307/18, ECLI:EU:C:2020:52, točke 87 do 94.

pred drugo, zmanjšajo spodbudo za inovacije in tako škodljivo vplivajo na bistveni parameter konkurence. Prav tako je malo verjetno, da bi taki sporazumi izpolnjevali pogoje iz člena 101(3). Še zlasti malo verjetno je, da bi se lahko omejitev štela za nujno v smislu tretjega pogoja iz člena 101(3). Za izpolnitev cilja sporazuma, tj. zagotoviti, da lahko vsaka od pogodbenic še naprej izkorišča lastno tehnologijo, ne da bi ji druga pogodbenica to preprečevala, ni nujno, da se pogodbenici sporazumeta, da si bosta delili prihodnje inovacije. Vendar pa je malo verjetno, da bi bilo posamezni pogodbenici preprečeno pridobiti konkurenčno prednost pred drugo, če je namen licence pogodbenicama omogočiti, da razvijeta lastni tehnologiji, in če jima licenca ne narekuje uporabe istih tehnoloških rešitev. Taki sporazumi zgolj ustvarjajo svobodo oblikovanja, tako da preprečujejo, da bi v prihodnosti katera od pogodbenic vložila tožbo zaradi kršitve pravic.

Klavzule o neizpodbijanju v sporazumih o poravnavi

(263) V okviru sporazuma o poravnavi klavzule o neizpodbijanju pogosto ne spadajo na področje uporabe člena 101(1) Pogodbe.

(264) Vendar pa so klavzule o neizpodbijanju v sporazumih o poravnavi v posebnih okoliščinah lahko protikonkurenčne in so lahko zajete v členu 101(1) Pogodbe ([119]). Klavzula o neizpodbijanju se lahko na primer uporabi za izločitev konkurenta, ki bi brez klavzule verjetno pomenil konkurenčno grožnjo ([120]). Klavzula o neizpodbijanju lahko poleg tega krši člen 101(1), če je bila pravica intelektualne lastnine podeljena na podlagi predložitve nepravilnih ali zavajajočih informacij ([121]). Pregled takih klavzul je lahko potreben tudi, če so tehnološke pravice nujen proizvodni dejavnik za proizvodnjo pridobitelja licence (glej tudi odstavek (160) teh smernic).

4.4 *Tehnološka združenja*

(265) Tehnološka združenja so dogovori, pri katerih dve ali več pogodbenic oblikuje tehnološki paket, za katerega se licenca ne podeljuje le članom združenja, temveč tudi tretjim osebam. Z vidika strukture lahko tehnološka združenja obstajajo v obliki preprostih sporazumov med omejenim številom pogodbenic ali pa bolj zapletenih dogovorov, pri katerih je organizacija podelitve licence za združene tehnologije zaupana neodvisnemu organu. V obeh primerih lahko združenje pridobiteljem licenc dovoli, da do tehnologije, ki je vključena v združenje, dostopajo na podlagi ene same licence.

(266) Tehnološka združenja in standardi niso neločljivo povezani, vendar združenja pogosto v celoti ali deloma podpirajo dejanski ali pravni industrijski standard ([122]). Različna tehnološka združenja lahko podpirajo konkurenčne standarde ([123]). Tehnološka združenja imajo lahko spodbujevalne učinke na konkurenco, zlasti z zniževanjem transakcijskih stroškov in določanjem pragov za kumulativne licenčnine, da se prepreči dvojna marginalizacija. Omogočajo, da se licence za tehnologije, ki so vključene v združenje, podeljujejo z enim postopkom. To je še zlasti koristno v sektorjih, v katerih prevladujejo pravice intelektualne lastnine in v katerih je za delovanje na trgu treba pridobiti licence od znatnega števila dajalcev licenc. Če so pridobiteljem licenc zagotovljene stalne storitve v zvezi z uporabo licenčne tehnologije, lahko skupno podeljevanje licenc in zagotavljanje storitev prek združenja nadalje znižata stroške. Patentna združenja imajo lahko tudi koristno vlogo pri izvajanju standardov, ki spodbujajo konkurenco.

([119]) Glej npr. sodbo Sodišča z dne 30. februarja 2020, Generics (UK) in drugi, C-307/18, ECLI:EU:C:2020:52, točka 82.

([120]) Glej v zvezi s tem sodbo Splošnega sodišča z dne 18. oktobra 2023, Teva Pharmaceutical Industries in Cephalon/Komisija, T-74/21, ECLI:EU:T:2023:651, točka 242.

([121]) Glej v zvezi s tem sklep Komisije z dne 26. novembra 2020 v zadevi AT.39686 – Cephalon, odstavek 1208.

([122]) V zvezi z obravnavo standardov in obravnavo sporazumov o standardizaciji glej poglavje 7 smernic o horizontalnih sporazumih, navedenih v opombi 16. Tehnološka združenja običajno izvajajo programe licenciranja, ki so strukturirani okoli posebnih industrijskih standardov.

([123]) V zvezi s tem glej Komisijino sporočilo za medije o podeljevanju licenc za patente za tretjo generacijo (3G) mobilnih storitev (IP/02/1651). Ta primer vključuje pet tehnoloških združenj, ki so ustvarila pet različnih tehnologij, pri čemer se vsaka od teh lahko uporabi za proizvodnjo opreme 3G.

(267) Tehnološka združenja lahko tudi omejujejo konkurenco. Ustanovitev tehnološkega združenja nujno pomeni skupno prodajo združenih tehnologij, kar v primeru združenj, ki so nastala izključno ali pretežno z združitvijo nadomestnih tehnologij, ustreza kartelnemu dogovoru o cenah. Tehnološka združenja lahko tudi alternativnim tehnologijam omejujejo dostop do trga, na primer kadar združenje podpira industrijski standard ali oblikuje dejanski industrijski standard. Obstoj standarda skupaj z združenjem lahko novim tehnologijam oteži vstop na trg ali omejuje dostop do trga konkurenčnim tehnologijam, ki so že na trgu.

(268) Sporazumi, s katerimi se ustanavljajo tehnološka združenja in določajo pogoji za njihovo delovanje, niso zajeti v TTBER, ne glede na število udeleženih pogodbenic. Razlog za to je, da sporazum o ustanovitvi združenja posameznemu pridobitelju licence ne dovoljuje proizvodnje pogodbenih izdelkov (glej poglavje 3.2.4 teh smernic). Take sporazume je treba presoditi samo v skladu s temi smernicami.

(269) O tehnoloških združenjih se zastavljajo številna vprašanja, ki se ne pojavljajo v okviru drugih vrst podeljevanja licenc za tehnologije, zlasti glede izbire vključenih tehnologij in delovanja združenja. Podeljevanje licenc v okviru združenja na splošno pomeni večstranski sporazum, saj člani združenja običajno določajo pogoje za podeljevanje licenc. Zato tudi podeljevanje licenc v okviru združenja ni zajeto v TTBER. Obravnavano je ločeno v odstavku (285) in poglavju 4.4.2 teh smernic.

4.4.1 **Presoja ustanavljanja in delovanja tehnoloških združenj**

(270) Način ustanovitve, organizacije in delovanja tehnološkega združenja lahko zmanjša tveganje, da ima slednje za cilj oziroma učinek omejevanje konkurence, in pomaga zagotoviti, da dogovor pozitivno vpliva na konkurenco. Komisija bo pri presoji morebitnih konkurenčnih tveganj in učinkovitosti med drugim upoštevala preglednost procesa ustanavljanja združenja, izbor in naravo združenih tehnologij, vključno s tem, v kolikšni meri so pri ustanovitvi in delovanju združenja udeleženi neodvisni strokovnjaki, ter ali so bili vzpostavljeni zaščitni ukrepi proti izmenjavi občutljivih informacij in neodvisni mehanizmi reševanja sporov.

Odprto sodelovanje

(271) Če je sodelovanje pri ustanavljanju združenja in katerega koli dejanskega ali pravnega standarda, ki ga podpira združenje, odprto za vse zainteresirane strani, je bolj verjetno, da bodo tehnologije, vključene v združenje, izbrane na podlagi premislekov v zvezi s ceno in kakovostjo, kot pa v primeru, ko združenje sestavlja omejena skupina lastnikov tehnologije.

Izbor in narava združenih tehnologij

(272) V zvezi s tehnološkimi združenji so tveganja za konkurenco in možna povečanja učinkovitosti precej odvisna od razmerja med združenimi tehnologijami in tehnologijami zunaj združenja. Treba je razlikovati med dvema osnovnima skupinama: (a) dopolnilnimi in nadomestnimi tehnologijami ter (b) bistvenimi in nebistvenimi tehnologijami.

(273) Tehnologiji nista nadomestni, temveč dopolnilni, če sta obe nujni za proizvodnjo izdelka ali izvedbo procesa, na katerega se navezujeta. Nasprotno sta tehnologiji nadomestni, če vsaka posebej omogočata imetniku proizvodnjo izdelka ali izvedbo procesa, na katerega se navezujeta.

(274) Tehnologija je lahko bistvena v dveh primerih:

a) kadar je tehnologija bistvena za proizvodnjo določenega izdelka ali izvedbo določenega procesa, na katerega se združene tehnologije navezujejo;

b) kadar je tehnologija bistvena za proizvodnjo takega izdelka ali izvedbo takega procesa v skladu s standardom, ki vključuje združene tehnologije.

(275) V prvem primeru je tehnologija bistvena (v nasprotju z nebistveno), če za navedeno tehnologijo ni gospodarsko ali tehnološko uspešnih nadomestnih tehnologij znotraj ali zunaj združenja in če je tehnologija nujni del tehnološkega paketa, ki je potreben za proizvodnjo izdelkov ali izvedbo procesov, na katere se združenje navezuje. V drugem primeru je tehnologija bistvena, če predstavlja nujen del (ni uspešnih nadomestnih tehnologij) združenih tehnologij, potrebnih za skladnost s standardom, ki ga podpira združenje (za standard bistvena tehnologija). Bistvene tehnologije so po definiciji tudi dopolnilne, saj je vsaka tehnologija potrebna za uporabo celotnega paketa tehnologij, ki jih zajema združenje. Dejstvo, da imetnik tehnologije izjavi, da je tehnologija bistvena, samo po sebi ne pomeni, da je taka tehnologija bistvena v smislu meril iz tega odstavka.

(276) Če so tehnologije v okviru združenja nadomestne, je več verjetnosti, da bodo licenčnine višje, kot bi bile sicer, ker pridobitelji licenc nimajo koristi od konkurenčnosti med zadevnimi tehnologijami. Če so tehnologije v okviru združenja dopolnilne, tehnološko združenje znižuje transakcijske stroške in lahko privede do skupno nižjih licenčnin. To je zato, ker lahko pogodbenice določijo skupno licenčnino za paket, namesto da bi vsak dajalec licence določil ločene licenčnine za svojo tehnologijo brez upoštevanja, da bo višja licenčnina za eno tehnologijo običajno zmanjšala povpraševanje po dopolnilnih tehnologijah. Če se licenčnine za dopolnilne tehnologije določijo posamično, se lahko pogosto zgodi, da bo skupni seštevek teh licenčnin presegel, kar bi kolektivno določilo združenje za paket istih dopolnilnih tehnologij. Presoja vloge nadomestnih tehnologij zunaj združenja je opisana v odstavku (286).

(277) Razlikovanje med dopolnilnimi in nadomestnimi tehnologijami ni povsem jasno v vseh primerih, ker so lahko tehnologije le delno nadomestne in le delno dopolnilne. Če je verjetno, da bodo pridobitelji licenc zaradi učinkovitosti, ki izhajajo iz združitve dveh tehnologij, povpraševali po licenci za obe tehnologiji, se ti tehnologiji obravnavata kot dopolnilni, tudi če sta delno nadomestni. V takih primerih je verjetno, da bi v primeru neobstoja združenja pridobitelji licenc želeli pridobiti licenco za obe tehnologiji, ker lahko uporaba obeh tehnologij v primerjavi z uporabo le ene od njiju ustvari dodatne gospodarske koristi.

(278) Če takih dokazov na podlagi povpraševanja ni, lahko nekatere značilnosti združenja kažejo, da so združene tehnologije dopolnilne, na primer:

(a) pogodbenice, ki v združenje prispevajo tehnologije, lahko še naprej prosto in posamično podeljujejo licence za svoje tehnološke pravice;

(b) združenje ponuja tako celoten paket kot tudi možnost, da se licence za pravice do uporabe tehnologije vsake pogodbenice podeljujejo tudi ločeno;

(c) skupne licenčnine za ločene licence za vse združene tehnologije ne presegajo licenčnin, ki jih združenje zaračuna za celoten paket tehnoloških pravic.

(279) Vključitev nadomestnih tehnologij v združenje na splošno omejuje konkurenco med tehnologijami, saj je lahko enakovredna skupnemu podeljevanju licenčnih paketov in vodi k določanju cen med konkurenti. Praviloma Komisija meni, da vključitev znatnih nadomestnih tehnologij v združenje omejuje konkurenco v smislu člena 101(1) Pogodbe. Komisija prav tako meni, da ni verjetno, da bi bili pogoji iz člena 101(3) v takem primeru izpolnjeni. Ker sta zadevni tehnologiji nadomestni, vključitev obeh tehnologij v združenje ne privede do nobenih prihrankov transakcijskih stroškov. Če združenja ne bi bilo, pridobitelji licenc ne bi povpraševali po obeh tehnologijah. Za odpravo pomislekov glede konkurence ne zadostuje, da lahko pogodbenice še naprej neodvisno podeljujejo licence. Pogodbenice bodo imele namreč verjetno le malo spodbude za neodvisno podeljevanje licenc, da ne bi ogrozile dejavnosti podeljevanja licenc v združenju, kar jim omogoča, da skupaj uveljavljajo tržno moč.

Izbor in delovanje neodvisnih strokovnjakov

(280) Pomemben dejavnik pri presoji tveganja za konkurenco in učinkovitosti tehnoloških združenj je tudi, v kolikšni meri so neodvisni strokovnjaki udeleženi pri ustanovitvi in delovanju združenja. Na primer, presoja bistvenosti tehnologije za standard, ki ga podpira združenje, je pogosto zapleteno vprašanje, ki zahteva ustrezno strokovno znanje. Sodelovanje neodvisnih strokovnjakov pri taki presoji lahko pomaga zagotoviti, da so v združenje vključene le bistvene tehnologije. Dejstvo, da izbiro tehnologij, ki jih je treba vključiti v združenje, opravi neodvisni strokovnjak, lahko tudi pomaga zagotoviti, da konkurenca med razpoložljivimi tehnološkimi rešitvami ni izkrivljena.

(281) Komisija bo upoštevala način izbora strokovnjakov in natančno naravo njihovih funkcij. Strokovnjaki bi morali biti neodvisni od podjetij, ki so ustanovila združenje. Če so strokovnjaki povezani z dajalci licenc ali upravljavci združenja ali so kako drugače odvisni od dajalcev licenc ali upravljavcev združenja, bo njihovemu sodelovanju dana manjša teža. Strokovnjaki morajo imeti tudi potrebno tehnično strokovno znanje za opravljanje različnih funkcij, ki so jim bile zaupane. Med funkcije neodvisnih strokovnjakov lahko spada zlasti preverjanje, ali so tehnološke pravice, predlagane za vključitev v združenje, veljavne in bistvene. Neveljavne pravice intelektualne lastnine zavirajo inovacije, namesto da bi jih spodbujale.

(282) Pomembno je tudi upoštevati morebitne mehanizme za reševanje sporov, določene v ustanovnih aktih združenja. Bolj kot so za reševanje sporov pooblaščeni organi ali osebe, ki so neodvisni od združenja in njegovih članov, bolj verjetno je, da bo reševanje sporov potekalo na nevtralen način.

Zaščitni ukrepi proti izmenjavi poslovno občutljivih informacij

(283) Prav tako je pomembno proučiti dogovore, ki urejajo izmenjavo poslovno občutljivih informacij med pogodbenicami ([124]). Komisija bo proučila, kateri zaščitni ukrepi so bili vzpostavljeni za zagotovitev, da se poslovno občutljive informacije ne izmenjujejo. Neodvisni strokovnjak, neodvisni licenčni organ ali neodvisni upravljavec združenja imajo lahko pomembno vlogo, tako da zagotavljajo, da se podatki o obsegu proizvodnje in prodaji, ki bi bili lahko potrebni za namene izračuna in preverjanja licenčnin, ne razkrijejo članom združenja, ki konkurirajo na zadevnih trgih.

(284) Uvesti bi bilo treba tudi zaščitne ukrepe, da se zagotovi, da si konkurenčna združenja ne izmenjujejo poslovno občutljivih informacij, zlasti kadar imetniki tehnologije sodelujejo pri konkurenčnih združenjih (oziroma njihovemu ustanavljanju).

Varni pristan

(285) Ustanovitev in delovanje združenja, vključno s podeljevanjem licenc, na splošno ne spada na področje uporabe člena 101(1) Pogodbe, ne glede na tržni položaj pogodbenic, če so izpolnjeni vsi naslednji pogoji:

(a) sodelovanje v procesu ustanavljanja združenja je odprto za vse zainteresirane lastnike tehnoloških pravic;

(b) tehnološke pravice, vključene v združenje, so na učinkovit način razkrite potencialnim in obstoječim pridobiteljem licenc;

(c) sprejeti so zadostni zaščitni ukrepi, ki zagotavljajo, da se združujejo le bistvene tehnologije (ki so torej nujno tudi dopolnilne), ter da se metodologija, uporabljena za preverjanje bistvenosti, in rezultati presoje bistvenosti na učinkovit način razkrijejo potencialnim pridobiteljem licenc;

(d) sprejeti so zadostni zaščitni ukrepi, ki zagotavljajo, da so izmenjave občutljivih informacij (kot so podatki o cenah in obsegu proizvodnje) omejene na tisto, kar je nujno potrebno za ustanovitev in delovanje združenja;

(e) licence za združene tehnologije se v združenju podeljujejo na neizključni osnovi;

(f) združenje licence za združene tehnologije podeljuje vsem potencialnim pridobiteljem licenc pod poštenimi, razumnimi in nediskriminatornimi pogoji (FRAND) ([125]), vključno z določbami, ki zagotavljajo, da se pridobiteljem licenc za iste tehnološke pravice ne zaračuna več kot enkrat;

(g) pogodbenice, ki v združenje prispevajo tehnologije, in pridobitelji licenc imajo pravico izpodbijati veljavnost in bistvenost združenih tehnologij;

(h) pogodbenice, ki v združenje prispevajo tehnologije, in pridobitelji licenc lahko še naprej razvijajo konkurenčne izdelke in tehnologije.

([124]) Za podrobnosti o izmenjavi informacij glej smernice o horizontalnih sporazumih, poglavje 6, navedene v opombi 16.

([125]) Za podrobnosti o poštenih, razumnih in nediskriminatornih pogojih glej smernice o horizontalnih sporazumih, odstavek 458, navedene v opombi 16.

Zunaj varnega pristana

(286) Če so v združenje vključene znatne dopolnilne, a nebistvene tehnologije, obstaja tveganje omejevanja dostopa tehnologijam tretjih oseb na trg. Ko je tehnologija vključena v združenje in se licenca zanjo podeljuje kot del paketa, je verjetno, da bodo imeli pridobitelji licenc malo spodbude za pridobitev licence za konkurenčno tehnologijo, če licenčnina, ki se plača za paket, že vključuje nadomestno tehnologijo. Poleg tega morajo pridobitelji licenc z vključitvijo tehnologij, ki niso nujne za namene proizvodnje izdelkov ali izvedbe procesov, na katere se tehnološko združenje navezuje, ali za izpolnjevanje standarda, ki vključuje združeno tehnologijo, plačevati tudi licenčnino za tehnologijo, ki je morda ne potrebujejo. Vključitev takih dopolnilnih tehnologij tako pomeni kolektivno oblikovanje licenčnega paketa. Če združenje vključuje nebistvene tehnologije, je verjetno, da bo dogovor zajet v členu 101(1) Pogodbe, kolikor ima združenje pomemben položaj na katerem koli upoštevnem trgu.

(287) Ker se nadomestne in dopolnilne tehnologije lahko razvijajo tudi po ustanovitvi združenja, potreba po presoji bistvenosti ne preneha z ustanovitvijo združenja. Tehnologija, vključena v združenje, lahko sčasoma postane nebistvena zaradi tehnološkega razvoja, kot je razvoj samega standarda, ali sprememb v njegovem praktičnem izvajanju. Patent, za katerega je bilo presojeno, da je bistven za prejšnjo različico standarda, se na primer morda ne bo več štel za takega, če se zaradi poznejših sprememb zmanjša njegova relevantnost ali postane njegova uporaba neobvezna. Ko združenje izve, da je taka alternativna tehnologija na voljo in pridobitelji licence po njej povprašujejo, se je mogoče izogniti težavam glede omejevanja dostopa na trg, s tem da se novim in obstoječim pridobiteljem licence ponudi licenca po ustrezno znižani licenčnini, iz katere so izključene tehnologije, ki niso več bistvene. Vendar pa lahko obstajajo drugi načini za zagotovitev, da tehnologijam tretjih oseb dostop na trg ni omejen.

(288) Pri presoji tehnoloških združenj, ki vključujejo nebistvene, toda dopolnilne tehnologije, bi bilo treba upoštevati vsaj naslednje dejavnike:

(a) ali obstajajo kakršni koli spodbujevalni učinki na konkurenco, ki upravičujejo vključitev nebistvenih tehnologij v združenje;

(b) ali lahko dajalci licenc v združenju še naprej neodvisno licencirajo lastne tehnologije: če je združenje sestavljeno iz omejenega števila tehnologij in zunaj združenja obstajajo nadomestne tehnologije, morda pridobitelji licenc želijo oblikovati lasten tehnološki paket, delno sestavljen iz tehnologij, ki pripadajo združenju, in delno iz tehnologij, ki so v lasti tretjih oseb;

(c) ali združenje v primerih, ko imajo združene tehnologije različne načine uporabe in za nekatere od njih ni potrebna uporaba vseh združenih tehnologij, ponuja tehnologije le v skupnem paketu ali posameznih paketih za ločene načine uporabe, od katerih vsak vsebuje le upoštevne tehnologije za zadevno uporabo. V slednjem primeru se tehnologije, ki niso bistvene za posamezen izdelek ali proces, ne vežejo na bistvene tehnologije;

(d) ali so združene tehnologije na voljo zgolj kot skupni paket oziroma imajo pridobitelji licenc možnost pridobitve licence zgolj za del paketa z ustreznim znižanjem licenčnine. Možnost pridobitve licence zgolj za del paketa lahko zmanjša tveganje omejevanja dostopa na trg tehnologijam tretjih oseb zunaj združenja, zlasti če se pridobitelju licence prizna ustrezno znižanje licenčnine. V skladu s tem je treba vsaki posamezni tehnologiji v okviru združenja dodeliti delež skupne licenčnine. Če so licenčni sporazumi med združenjem in posameznimi pridobitelji licenc sklenjeni za sorazmerno dolgo časovno obdobje in če združena tehnologija podpira dejanski industrijski standard, je treba prav tako upoštevati, da lahko združenje omejuje dostop na trg novim nadomestnim tehnologijam. Pri presoji tveganja omejevanja dostopa na trg je v takih primerih pomembno upoštevati, ali lahko pridobitelji licenc v razumnem roku odpovejo del licenčnega sporazuma in dosežejo ustrezno znižanje licenčnine.

(289) Tehnološka združenja, ki omejujejo konkurenco v smislu člena 101(1) Pogodbe, lahko pripomorejo h konkurenci naklonjenim učinkovitostim (glej odstavek (266) teh smernic), ki jih je treba presoditi na podlagi člena 101(3) in pretehtati v primerjavi z negativnimi učinki na konkurenco. Na primer, če tehnološko združenje zajema nebistvene tehnologije, vendar izpolnjuje vse druge pogoje varnega pristana iz odstavka (285), in obstajajo spodbujevalni učinki na konkurenco, ki upravičujejo vključitev nebistvenih patentov v združenje (glej odstavek (288) teh smernic) ter imajo pridobitelji licenc možnost pridobitve licence le za del paketa ob ustreznem znižanju licenčnine (glej odstavek (288) teh smernic), so pogoji iz člena 101(3) verjetno izpolnjeni.

4.4.2 **Presoja posameznih omejitev v sporazumih med združenjem in njegovimi pridobitelji licenc**

(290) Če sporazum o ustanovitvi tehnološkega združenja ne krši člena 101 Pogodbe, je naslednji korak presoja konkurenčnega učinka licenčnih sporazumov, ki jih združenje sklene s svojimi pridobitelji licenc. Člen 101(1) lahko zajema pogoje za podeljevanje teh licenc. Namen tega poglavja je obravnavati določeno število omejitev, ki se pogosto pojavljajo v licenčnih sporazumih v okviru tehnoloških združenj in ki jih je treba presoditi v splošnem kontekstu združenja. TTBER se ne uporablja za licenčne sporazume, sklenjene med združenjem in tretjimi pridobitelji licenc (glej odstavek ((269)) teh smernic). To poglavje zato obravnava posamično presojo vprašanj, povezanih s podeljevanjem licenc v okviru tehnoloških združenj.

(291) Komisija se bo pri presoji sporazumov o prenosu tehnologije med združenjem in njegovimi pridobitelji licenc sklicevala na naslednja poglavitna načela:

(a) močnejši kot je tržni položaj združenja, večje je tveganje protikonkurenčnih učinkov;

(b) močnejši kot je tržni položaj združenja, bolj verjetno je, da dogovor, da se licence ne podeljujejo vsem potencialnim pridobiteljem licenc ali da se izdajajo pod diskriminatornimi pogoji, krši člen 101 Pogodbe;

(c) združenja ne bi smela neupravičeno omejevati dostopa na trg tehnologijam tretjih oseb ali omejevati ustanavljanja alternativnih združenj;

(d) sporazumi ne bi smeli vsebovati nobene najresnejše omejitve iz člena 4 TTBER (glej poglavje 3.4 teh smernic).

(292) Podjetja, ki ustanovijo tehnološko združenje, združljivo s členom 101 Pogodbe, se praviloma lahko prosto pogajajo ter določajo licenčnine za tehnološki paket (ob upoštevanju vseh obstoječih zavez, da se licenciranje izvaja pod poštenimi, razumnimi in nediskriminatornimi pogoji) in delež licenčnine za vsako posamezno tehnologijo bodisi pred bodisi po določitvi standarda. Tak sporazum je značilen za ustanovitev združenja in se ne more šteti za omejevalnega za konkurenco. V nekaterih okoliščinah je lahko učinkoviteje, če so licenčnine združenja dogovorjene pred določitvijo standarda, da se prepreči, da bi proces določanja standarda povišal stopnjo licenčnine, ker bi dal znatno tržno moč eni ali več bistvenim tehnologijam. Po drugi strani morajo imeti pridobitelji licenc možnost prosto določati ceno izdelkov, ki se proizvajajo v okviru licence.

(293) Če ima združenje prevladujoč položaj na trgu, morajo biti licenčnine in drugi licenčni pogoji sorazmerni in nediskriminatorni, licence pa morajo biti neizključne ([126]). Te zahteve so potrebne za zagotovitev, da je združenje odprto in ne vodi k omejevanju dostopa na trg in drugim protikonkurenčnim učinkom na podrejenih trgih. Vendar pa te zahteve ne preprečujejo določanja različnih stopenj licenčnin za različne uporabe. Običajno se ne šteje, da uporaba različnih stopenj licenčnin za različne proizvodne trge omejuje konkurenco, vendar pa ne sme biti diskriminacije znotraj proizvodnih trgov. Zlasti obravnava pridobiteljev licenc združenja ne bi smela biti odvisna od tega, ali so ti tudi dajalci licenc. Zato bo Komisija upoštevala, ali za dajalce in pridobitelje licenc veljajo enake obveznosti plačila licenčnin.

(294) Dajalci in pridobitelji licenc morajo imeti možnost prosto razvijati konkurenčne izdelke in standarde. Poleg tega morajo imeti možnost prosto podeljevati in pridobivati licence zunaj združenja. Te zahteve so potrebne, da se omeji tveganje omejevanja dostopa tehnologijam tretjih oseb na trg in zagotovi, da združenje ne omejuje inovacij in ne preprečuje oblikovanja konkurenčnih tehnoloških rešitev. Če so združene tehnologije vključene v dejanski industrijski standard in če za pogodbenice veljajo prepovedi konkurence, združenje ustvarja posebno tveganje preprečevanja razvoja novih in izboljšanih tehnologij ter standardov.

([126]) Vendar, če tehnološko združenje nima tržne moči, podeljevanje licenc v okviru združenja običajno ne omejuje konkurence v smislu člena 101(1), tudi če navedeni pogoji niso izpolnjeni.

(295) Obveznosti povratnega odstopa licence bi morale biti neizključne in omejene na razvoj, ki je bistven ali pomemben za uporabo združenih tehnologij. To združenju omogoča prenos izboljšav združenih tehnologij in pridobitev koristi, ki so z njimi povezane. Pogodbenice združenja lahko upravičeno zagotovijo, da izkoriščanja združenih tehnologij ne morejo zadržati pridobitelji licenc, vključno s podizvajalci, ki delujejo na podlagi licence pridobitelja licence, ki imajo ali pridobijo bistvene tehnologije.

(296) Eno od tveganj je, da lahko tehnološka združenja ščitijo neveljavne tehnološke pravice. Združevanje lahko poveča stroške in zmanjša verjetnost uspešnega izpodbijanja. Izpodbijanje morda ne bo uspešno, že če je veljaven samo en patent v združenju. Zaščita neveljavnih patentov v okviru združenja lahko pridobitelje licenc zaveže k plačevanju višjih licenčnin in prepreči inovacije na področju, ki ga pokriva neveljavni patent. V tem okviru klavzule o neizpodbijanju, vključno z določbami o odpovedi ([127]), v sporazumu o prenosu tehnologije med združenjem in pridobitelji licence verjetno spadajo na področje uporabe člena 101(1) Pogodbe.

4.5 *Skupine za pogajanje o licencah*

4.5.1 **Uvod**

(297) Skupine za pogajanje o licencah so dogovori, v okviru katerih se potencialni pridobitelji licenc (izvajalci tehnologije) dogovorijo, da se bodo skupaj pogajali o pogojih sporazumov o prenosu tehnologije. Smernice iz tega poglavja se uporabljajo za skupine za pogajanje o licencah, kolikor se nanašajo na pogajanje o pogojih sporazumov o prenosu tehnologije, kot so opredeljeni v členu 1(1), točka (c), TTBER. Te smernice se uporabljajo ne glede na:

(a) pravno obliko skupine za pogajanje o licencah (na primer, ali gre za enostaven sporazum ali za ločeno pravno osebo);

(b) ali so člani skupine za pogajanje o licencah konkurenčna podjetja na podrejenih proizvodnih trgih ali ne;

(c) ali je nasprotna stranka skupine za pogajanje o licencah posamezni imetnik tehnologije, tehnološko združenje ali posredniška platforma ali ne ([128]).

(298) Kadar pogajanja med skupino za pogajanje o licencah in imetnikom tehnologije privedejo do dogovorjenih licenčnih pogojev, je treba vse iz tega izhajajoče sporazume o prenosu tehnologije, sklenjene med imetnikom pravice in posameznimi člani skupine za pogajanje o licencah, po potrebi presoditi v skladu s TTBER ali poglavjem 4 teh smernic.

(299) Poglavje 4 smernic o horizontalnih sporazumih (skupna nabava) se ne uporablja za skupine za pogajanje o licencah, ki jih zajemajo te smernice. Te smernice ne vplivajo na uporabo člena 102 Pogodbe.

Možni spodbujevalni učinki na konkurenco skupin za pogajanje o licencah

(300) Skupine za pogajanje o licencah lahko spodbujajo podeljevanje licenc za tehnologije z:

(a) zmanjšanjem števila posameznih pogajanj med imetniki tehnologije in izvajalci tehnologije, s čimer se zmanjšajo transakcijski stroški podeljevanja licenc;

(b) združevanjem strokovnega znanja izvajalcev tehnologije, na primer glede veljavnosti in vrednosti tehnoloških pravic, s čimer se spodbujajo bolj informirana pogajanja;

(c) pomočjo pri odpravljanju slabšega položaja prvega na trgu, in sicer kadar izvajalci tehnologije niso pripravljeni na pogajanja o sporazumu o prenosu tehnologije, preden to storijo njihovi konkurenti ([129]).

([127]) Glej poglavje 3.5 teh smernic.

([128]) Če ni navedeno drugače, sklici na imetnike tehnologije v tem poglavju vključujejo posamezne imetnike pravic, tehnološka združenja in posredniške platforme.

([129]) Smernice v tem poglavju ne posegajo v obveznosti, ki izhajajo iz prava intelektualne lastnine, da morajo izvajalci tehnologije pridobiti licence za izkoriščanje tehnoloških pravic.

Možni protikonkurenčni učinki skupine za pogajanje o licencah

(301) Možni protikonkurenčni učinki skupin za pogajanje o licencah vključujejo:

(a) ustvarjanje prevelike pogajalske moči za sodelujoče izvajalce tehnologije, ki jim omogoča, da imetnike tehnologije prisilijo v sprejem podkonkurenčnih licenčnih pogojev (pod poštenimi, razumnimi in nediskriminatornimi pogoji v primeru patentov, ki so bistveni deli standarda), kar lahko imetnike tehnologije odvrne od inovacij ([130]);

(b) izmenjavo poslovno občutljivih informacij med konkurenčnimi izvajalci tehnologije, ki povzroči izgubo strateške negotovosti, kar je v nasprotju z načelom, da mora vsako podjetje samostojno določiti svoje ravnanje na trgu;

(c) večje izenačevanje stroškov med konkurenčnimi izvajalci tehnologije, kar lahko olajša usklajevanje na podrejenih proizvodnih trgih;

(d) nedovoljeno dogovarjanje med sodelujočimi izvajalci na podrejenih proizvodnih trgih ([131]);

(e) omejevanje dostopa konkurenčnim izvajalcem na podrejenih proizvodnih trgih ([132]).

4.5.2 **Presoja v skladu s členom 101(1) Pogodbe**

Glavni pomisleki glede konkurence

(302) Skupine za pogajanje o licencah, ki jih sestavljajo dejanski ali potencialni konkurenti, lahko povzročijo omejevanje konkurence na nabavnih trgih za licenciranje tehnologije in/ali podrejenih proizvodnih trgih, zaradi česar se zmanjšajo inovacije, kakovost, raznolikost ali obseg proizvodnje izdelkov, zvišajo cene, pride do delitve trga ali protikonkurenčnega omejevanja dostopa drugim izvajalcem tehnologije.

Omejitve konkurence po cilju

(303) Skupine za pogajanje o licencah, ki delujejo pregledno v odnosu do imetnikov tehnoloških pravic in so omejene na skupna pogajanja o pogojih sporazumov o prenosu tehnologije, na splošno ne omejujejo konkurence po cilju.

(304) Skupine za pogajanje o licencah se razlikujejo od kartelov kupcev, to je sporazumov ali usklajenih ravnanj dveh ali več kupcev ([133]), ki brez dejanskega dogovora o skupni nabavi skupinsko sodelujejo z dobavitelji v imenu svojih članov in: (i) usklajujejo ravnanje posameznih kupcev na nabavnem trgu; (ii) vplivajo na relevantne parametre konkurence med njimi ali (iii) vključujejo izmenjavo poslovno občutljivih informacij med kupci o njihovih nabavnih namenih glede nabave ali pogajanjih z dobavitelji ([134]). V okviru licenciranja tehnologije je lahko tako usklajevanje ravnanja kupcev zlasti usklajeno zadržanje sodelovanja, tj. zavrnitev ali nerazumno odlašanje izvajalcev tehnologije pri pogajanjih ali sklepanju sporazumov o prenosu tehnologije ali sprejemanju razumnih licenčnih pogojev.

(305) Če izvajalci tehnologije z imetniki tehnologije poslujejo posamično (tj. ne sodelujejo v skupnih pogajanjih z imetnikom tehnologije), mora vsak izvajalec samostojno odločati o svoji licenčni strategiji, izvajalci pa ne smejo z dogovori ali usklajenimi ravnanji odpraviti medsebojne strateške negotovosti glede svojega prihodnjega ravnanja na trgu. Izvajalci tehnologije zlasti ne smejo poskušati med seboj določiti enega ali več pogojev sporazuma o prenosu tehnologije (na primer obsega ali področja uporabe licence za tehnologijo, licenčnine, identitete dajalca licence ali trajanja licence), preden začnejo posamezna pogajanja o licenciranju z imetnikom tehnologije.

([130]) Člani skupine za pogajanje o licencah lahko zlasti usklajeno zadržujejo sodelovanje, in sicer lahko zavrnejo pogajanja ali sklepanje sporazumov o prenosu tehnologije ali pa nerazumno zavlačujejo.

([131]) Glej tudi odstavek (308).

([132]) Glej tudi odstavek (309).

([133]) Glej tudi odstavke 279 do 281 smernic o horizontalnih sporazumih. Sklici v odstavkih (304) do to (306) teh smernic na kupce po analogiji vključujejo potencialne pridobitelje licence za tehnologijo.

([134]) Glej poglavje 6 smernic o horizontalnih sporazumih v zvezi z izmenjavo informacij in zlasti poglavje 6.2.6, ki se uporablja tudi za izmenjavo poslovno občutljivih informacij med kupci.

(306) Karteli kupcev so po svoji naravi dovolj škodljivi za konkurenco, tako da ni treba presojati njihovih učinkov na trg ([135]). Zato pomenijo omejitev konkurence po cilju v smislu člena 101(1) Pogodbe. Zato pri presoji kartelov kupcev ni treba opredeliti upoštevnih trgov ali presoditi tržnega položaja udeleženih kupcev na nabavnem trgu višje v verigi niti tega, ali konkurirajo na prodajnih trgih nižje v verigi.

(307) Z naslednjimi dejavniki se zmanjša verjetnost, da bo skupina za pogajanje o licencah tvorila kartel kupcev:

(a) skupina za pogajanje o licencah imetnikom tehnologije pojasni, da se pogaja v imenu svojih članov, da bi ti sklenili sporazume o prenosu tehnologije pod pogoji, dogovorjenimi na skupnih pogajanjih. To ne pomeni, da mora skupina za pogajanje o licencah imetniku tehnologije sistematično razkriti identiteto vsakega člana, zlasti kadar se članstvo v skupini za pogajanje o licencah pogosto spreminja ([136]). Vendar imetniki tehnologije niso odgovorni za sprejetje ukrepov za ugotavljanje obstoja skupine za pogajanje o licencah, na primer prek tretjih oseb ali poročil v medijih. Kljub temu tajnost ni zahteva, da se določi kartel kupcev ([137]).

(b) Člani skupine za pogajanje o licencah so obliko, obseg in delovanje svojega sodelovanja opredelili v pisnem dogovoru, tako da je njegovo skladnost s členom 101 mogoče preveriti naknadno in glede na dejansko delovanje skupine za pogajanje o licencah. Vendar pisni dogovor sam po sebi ne more ščititi skupine za pogajanje o licencah pred izvrševanjem konkurenčnega prava.

(308) Skupine za pogajanje o licencah lahko tudi prispevajo k oblikovanju kartelov prodajalcev ali se uporabljajo kot orodje za oblikovanje kartela prodajalcev, tj. dogovora med konkurenti o določanju prodajnih cen, omejevanju obsega proizvodnje ali delitvi trgov ali kupcev na podrejenih proizvodnih trgih. V tem primeru se lahko skupine za pogajanje o licencah presoja skupaj s kartelom na podrejenem proizvodnem trgu.

(309) Skupina za pogajanje o licencah, namenjena izključevanju dejanskih ali potencialnih konkurentov članov skupine za pogajanje o licencah s podrejenih proizvodnih trgov, je oblika horizontalnega bojkota in pomeni omejitev konkurence po cilju.

(310) Skupina za pogajanje o licencah lahko vodi do izmenjave poslovno občutljivih informacij med člani skupine za pogajanje o licencah, ki so lahko konkurenti. Če taka izmenjava ni objektivno nujna za izvajanje skupine za pogajanje o licencah in sorazmerna s cilji te skupine, lahko pomeni omejitev konkurence po cilju.

Omejevalni učinki na konkurenco

(311) Skupine za pogajanje o licencah, prek katerih izvajalci tehnologije skupaj sodelujejo z imetniki tehnologije, je treba presojati v njihovem pravnem in gospodarskem okviru glede na njihove dejanske in verjetne učinke na konkurenco. Presoja mora zajemati morebitne omejevalne učinke na upoštevne tehnološke trge, na katerih skupina za pogajanje o licencah sodeluje z imetniki tehnologije, in upoštevne proizvodne trge, na katerih lahko člani skupine za pogajanje o licencah konkurirajo kot dobavitelji. Komisija bo v tej presoji primerjala dejanske ali verjetne učinke skupine za pogajanje o licencah na te trge s položajem, ki bi nastal, če te skupine za pogajanje o licencah ne bi bilo.

(312) Na splošno je manj verjetno, da skupine za pogajanje o licencah povzročijo pomisleke glede konkurence, kadar člani nimajo tržne moči na upoštevnih trgih licenciranja tehnologij ali na upoštevnih proizvodnih trgih.

([135]) Sodba Splošnega sodišča z dne 7. novembra 2019, Campine, T-240/17, ECLI:EU:T:2019:778, točka 297; glej tudi sodbo Sodišča z dne 4. junija 2009, T-Mobile Netherlands in drugi, C-8/08, ECLI:EU:C:2009:343, točka 37; sodbo Sodišča prve stopnje z dne 13. decembra 2006, French Beef, združeni zadevi T-217/03 in T-245/03, ECLI:EU:T:2006:391, točka 83 in naslednje.

([136]) Na splošno bo v interesu skupine za pogajanje o licencah, da se imetnikom tehnologije zagotovijo zadostne informacije o identiteti njihovih članov, da se lahko imetnik tehnologije informirano odloči, ali se bo pogajal s skupino za pogajanje o licencah.

([137]) Komisija je kaznovala kartele kupcev, ki niso delovali popolnoma tajno, ampak so vsaj začeli delovati razmeroma pregledno. Glej Odločbo Komisije 2003/600/ES z dne 2. aprila 2003 v zvezi s postopkom po členu 81 Pogodbe ES (Zadeva COMP/C.38.279/F3 – Francosko goveje meso) (UL L 209, 19.8.2003, str. 12, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2003/600/oj).

(313) Nekatere omejitve, o katerih se dogovorijo člani skupine za pogajanje o licencah, morda ne spadajo na področje uporabe člena 101(1), če so objektivno nujne za izvajanje skupine za pogajanje o licencah in sorazmerne z njenimi cilji ([138]).

Upoštevni trgi

(314) Skupine za pogajanje o licencah lahko vplivajo na konkurenco na trgih licenciranja tehnologij višje v verigi, in sicer na trgih, na katerih se člani skupine za pogajanje o licencah skupaj pogajajo z imetniki tehnologije, in na proizvodnih trgih nižje v verigi, in sicer na trgih, na katerih člani skupine za pogajanje o licencah delujejo kot dobavitelji.

(315) Opredelitev upoštevnih tehnoloških trgov sledi načelom, ki so določena v obvestilu o opredelitvi trga, in temelji na pojmu zamenljivosti za določanje omejevanja konkurence. Ker je pogajanje izvajalcev tehnologije o licencah oblika nabave, se presoja zamenljivosti osredotoča na druge možnosti, ki so na voljo dobaviteljem tehnologije, in ne na druge možnosti, ki so na voljo izvajalcem. Povedano drugače, druge možnosti, ki so na voljo imetnikom tehnologije, so odločilnega pomena pri določanju konkurenčnega pritiska na člane skupine za pogajanje o licencah. Navedene možnosti je mogoče analizirati na primer s proučevanjem verjetnega odziva imetnikov tehnologije na majhno, vendar trajno znižanje cene, ponujene za njihove tehnologije. Ko je upoštevni trg opredeljen, se lahko tržni delež članov skupine za pogajanje o licencah izračuna na podlagi vrednosti ali obsega njihovih nabav licenc za zadevno tehnologijo kot delež skupne prodaje na upoštevnem trgu licenciranja tehnologij.

(316) Kadar so člani skupine za pogajanje o licencah dejanski ali potencialni konkurenti na podrejenih proizvodnih trgih, so ti trgi prav tako pomembni za presojo. Upoštevni proizvodni trgi so opredeljeni z uporabo metodologije, opisane v obvestilu o opredelitvi trga.

Tržna moč

(317) Ni absolutnega praga, nad katerim bi bilo mogoče domnevati, da imajo člani skupine za pogajanje o licencah tako tržno moč, da bi skupina za pogajanje o licencah verjetno povzročila omejevalne učinke na konkurenco v smislu člena 101(1) Pogodbe. Vendar v večini primerov ni verjetno, da bi imeli člani skupine za pogajanje o licencah tržno moč, če njihov skupni delež povpraševanja na upoštevnih tehnoloških trgih ne presega 15 % in če njihov skupni delež ponudbe na upoštevnih proizvodnih trgih ne presega 15 %.

(318) Tržni delež nad tem pragom na enem ali obeh trgih sam po sebi ne kaže, da bo skupina za pogajanje o licencah verjetno povzročila omejevanje konkurence. Za skupino za pogajanje o licencah s skupnim tržnim deležem, ki presega ta prag, je potrebna podrobna presoja njenih učinkov na upoštevne trge, pri čemer je treba upoštevati dejavnike, kot so značilnosti in tržni položaj članov skupine za pogajanje o licencah, koncentracija trga, bližina konkurence, morebitni obstoj pogodbenih ali drugih povezav med člani skupine za pogajanje o licencah in drugimi izvajalci zadevnih tehnologij, narava tehnologij, na katere vpliva skupina za pogajanje o licencah, pravila delovanja skupine za pogajanje o licencah (vključno na primer s tem, ali se člani skupine za pogajanje o licencah lahko prosto pogajajo in sklepajo sporazume z imetniki tehnologije zunaj skupine za pogajanje o licencah) ter morebitna izravnalna moč imetnikov tehnologije in kupcev nižje v verigi.

Učinki na tehnološke trge

(319) Če imajo člani skupine za pogajanje o licencah velik skupni delež povpraševanja na upoštevnih tehnoloških trgih, jim lahko skupina za pogajanje o licencah omogoči izvajanje skupne kupne moči. To lahko povzroči omejevalne učinke na konkurenco na upoštevnih tehnoloških trgih, na primer z zmanjšanjem spodbud imetnikov tehnologije za naložbe v raziskave in razvoj. Tveganje takih negativnih učinkov je večje, kadar skupine za pogajanje o licencah sodeluje z imetniki tehnologije, ki nimajo izravnalne pogajalske moči, ali kadar člani skupine za pogajanje o licencah usklajeno ukrepajo, da bi omejili svobodo imetnika tehnologije, da se odloči, ali se bo pogajal

([138]) Glej odstavek (19) v zvezi s pojmom pomožnih omejitev.

s skupino za pogajanje o licencah, na primer z usklajenimi zavrnitvami pogajanj o sporazumih o prenosu tehnologije ali njihovega sklepanja. Nasprotno pa so taki negativni učinki manj verjetni, če imajo imetniki tehnologije izravnalno pogajalsko moč. To se lahko zgodi na primer, kadar so zadevne tehnologije bistvene za standard, ki je široko sprejet na upoštevnih podrejenih proizvodnih trgih ali za katere ne obstajajo nadomestne tehnologije; kadar je zelo malo dajalcev licenc in imajo velike portfelje tehnoloških pravic ali kadar se skupina za pogajanje o licencah pogaja s tehnološkim združenjem.

(320) Skupine za pogajanje o licencah se lahko uporabljajo tudi za omejevanje dostopa konkurenčnih izvajalcev tehnologije do tehnoloških trgov in s tem za omejevanje konkurence na podrejenih proizvodnih trgih. Skupina za pogajanje o licencah lahko na primer omeji zmožnost imetnikov tehnologije, da sklenejo sporazume o prenosu tehnologije z izvajalci, ki niso člani skupine za pogajanje o licencah, ali omeji pogoje takih sporazumov. Pomisleki glede omejevanja dostopa na trg so manj verjetni, kadar (i) je sodelovanje v skupini za pogajanje o licencah odprto za vse izvajalce tehnologije, ki izpolnjujejo objektivna in nediskriminatorna merila, (ii) pravila delovanja skupine za pogajanje o licencah ne diskriminirajo med člani in (iii) skupina za pogajanje o licencah ne omejuje zmožnosti imetnikov tehnologije, da sklenejo sporazume o prenosu tehnologije s konkurenčnimi izvajalci, oziroma ne omejuje pogojev takih sporazumov.

Učinki na podrejene proizvodne trge

(321) Če člani skupine za pogajanje o licencah niso dejanski ali potencialni konkurenti na podrejenih proizvodnih trgih ali nimajo tržne moči na teh trgih, ni verjetno, da bi imela skupina za pogajanje o licencah omejevalne učinke na konkurenco na podrejenih trgih.

(322) Kadar so člani skupine za pogajanje o licencah dejanski ali potencialni konkurenti na podrejenih proizvodnih trgih, lahko skupina za pogajanje o licencah olajša usklajevanje ravnanja članov na podrejenih trgih ([139]). Tveganje takega usklajevanja je večje, če (i) struktura podrejenih proizvodnih trgov spodbuja nedovoljeno dogovarjanje (na primer, če je trg koncentriran in kaže znatno stopnjo preglednosti) ali (ii) imajo člani skupine za pogajanje o licencah velik skupni tržni delež na podrejenih proizvodnih trgih.

(323) Skupine za pogajanje o licencah lahko tudi spodbujajo nedovoljeno dogovarjanje med svojimi člani, kadar skupina za pogajanje o licencah povzroča visoko stopnjo izenačevanja stroškov (zlasti spremenljivih stroškov) med člani, pod pogojem, da imajo člani skupine za pogajanje o licencah tržno moč na upoštevnem podrejenem proizvodnem trgu in da so značilnosti trga ugodne za usklajevanje.

(324) Izvajanje skupine za pogajanje o licencah lahko privede do izmenjave poslovno občutljivih informacij med njenimi člani, na primer o pogojih, pod katerimi bi bili pripravljeni skleniti sporazume o prenosu tehnologije. Kadar sama skupina za pogajanje o licencah ne spada na področje uporabe člena 101(1) Pogodbe, ker ima nevtralne ali pozitivne učinke na konkurenco, izmenjava informacij, ki je objektivno nujna za izvajanje skupine za pogajanje o licencah in sorazmerna z njenimi cilji, prav tako ne spada na področje uporabe te prepovedi ([140]).

(325) Izmenjava poslovno občutljivih informacij lahko olajša usklajevanje v zvezi s prodajnimi cenami in obsegom proizvodnje ter tako privede do nedovoljenega dogovarjanja na podrejenih proizvodnih trgih. Da bi čim bolj zmanjšale tveganje nepotrebne izmenjave poslovno občutljivih informacij, lahko skupine za pogajanje o licencah uporabijo čiste ekipe, neodvisne upravljavce ali druge zaščitne ukrepe, na primer za zagotovitev, da se poslovno občutljive informacije med člani skupine za pogajanje o licencah izmenjujejo le v anonimizirani in/ali zbirni obliki. Zaščitni ukrepi se lahko izvajajo tudi za zagotovitev, da se poslovno občutljive informacije ne izmenjujejo z drugimi skupinami za pogajanje o licencah, na primer v primerih, ko člani sodelujejo v več kot eni skupini za pogajanje o licencah.

([139]) Glej tudi odstavek (308) v zvezi z možnostjo, da se lahko skupine za pogajanje o licencah uporabijo kot orodja za sodelovanje v kartelu prodajalcev na podrejenih proizvodnih trgih.

([140]) Sodba Sodišča z dne 11. septembra 2014, Mastercard/Komisija, C-382/12 P, ECLI:EU:C:2014:2201, točka 89. Glej tudi odstavek 369 smernic o horizontalnih sporazumih.

Varni pristan

(326) Skupine za pogajanje o licencah, ki ne vključujejo omejitev konkurence po cilju in izpolnjujejo vse naslednje pogoje, na splošno verjetno ne omejujejo konkurence v smislu člena 101(1) Pogodbe ali verjetno izpolnjujejo pogoje iz člena 101(3):

(a) sodelovanje v skupini za pogajanje o licencah je odprto za vse izvajalce tehnologije, ki izpolnjujejo objektivna in nediskriminatorna merila;

(b) skupina za pogajanje o licencah imetnikom tehnologije razkrije svoja operativna pravila in dejstvo, da se pogaja v imenu svojih članov;

(c) dejavnost skupine za pogajanje o licencah je omejena na skupna pogajanja o pogojih sporazumov o prenosu tehnologije;

(d) člani skupine za pogajanje o licencah si ne izmenjujejo poslovno občutljivih informacij, razen tistih, ki so objektivno potrebne in sorazmerne za vodenje skupnih pogajanj prek skupine za pogajanje o licencah;

(e) člani skupine za pogajanje o licencah ne ravnajo usklajeno, vključno z usklajenimi zadržanji, katerih cilj je omejiti svobodo imetnikov tehnologije, da se odločijo, ali bodo začeli ali prekinili pogajanja s skupino za pogajanje o licencah, ali svobodo članov skupine za pogajanje o licencah, da se dvostransko pogajajo in sklepajo sporazume z imetniki tehnologije, brez poseganja v možnost članov skupine za pogajanje o licencah, da se dogovorijo, da se med pogajanji med imetnikom tehnologije in skupino za pogajanje o licencah ne bodo pogajali dvostransko ali sklepali sporazumov o prenosu tehnologije z zadevnim imetnikom tehnologije, pod pogojem, da taka omejitev ne traja več kot šest mesecev;

(f) skupina za pogajanje o licencah in kakršni koli sporazumi o prenosu tehnologije, izpogajani prek nje, ne omejujejo zmožnosti imetnikov tehnologije, da sklepajo sporazume o prenosu tehnologije s tretjimi osebami, ali pogojev teh sporazumov;

(g) licenčnine, ki se plačujejo na podlagi sporazumov o prenosu tehnologije, sklenjenih prek skupine za pogajanje o licencah, ne presegajo 10 % prodajne cene izdelkov, ki vključujejo licencirano tehnologijo.

(327) Skupine za pogajanje o licencah, ki ne izpolnjujejo zgoraj navedenih pogojev, je treba presojati posamično na podlagi člena 101 Pogodbe. Ni mogoče domnevati, da take skupine za pogajanje o licencah omejujejo konkurenco v smislu člena 101(1) ali da ne izpolnjujejo pogojev iz člena 101(3).

4.5.3 **Presoja v skladu s členom 101(3) Pogodbe**

(328) Kadar skupina za pogajanje o licencah omejuje konkurenco v smislu člena 101(1) Pogodbe, je treba presoditi, ali ta skupina ustvarja učinkovitosti, ki izpolnjujejo pogoje iz člena 101(3).

Povečanje učinkovitosti

(329) Skupine za pogajanje o licencah lahko povečujejo učinkovitost. Zlasti lahko zmanjšajo transakcijske stroške licenciranja za izvajalce in imetnike tehnologije, zlasti tako, da odpravijo potrebo po tem, da vsak član skupine za pogajanje o licencah sodeluje v dvostranskih pogajanjih o licenciranju z določenim imetnikom tehnologije. Z združevanjem strokovnega znanja izvajalcev tehnologije lahko skupine za pogajanje o licencah zmanjšajo asimetričnost informacij med izvajalci in imetniki tehnologije, kar vodi do bolj informiranih pogajanj, tudi o tem, ali so predlagani licenčni pogoji pošteni, razumni in nediskriminatorni. Skupine za pogajanje o licencah lahko tudi odpravijo slabši položaj prvega na trgu, če izvajalci tehnologije morda niso pripravljeni skleniti sporazuma o prenosu tehnologije, preden to storijo njihovi konkurenti. Ta učinkovitost lahko privede do sklenitve večjega števila sporazumov o prenosu tehnologije in s tem do obsežnejšega razširjanja tehnologije. Pričakovati je mogoče, da bo to privedlo do več inovacij na trgu v korist potrošnikov.

Nujnost

(330) Omejitve, ki presegajo nujne omejitve za doseganje povečanja učinkovitosti, ki je posledica skupine za pogajanje o licencah, ne izpolnjujejo pogojev iz člena 101(3). Na primer, za zmanjšanje transakcijskih stroškov licenciranja morda ni nujno, da skupina za pogajanje o licencah od imetnika tehnologije zahteva, da tretjim osebam ne podeli ugodnejših licenčnih pogojev.

Prenos na potrošnike

(331) Povečanje učinkovitosti, ki izhaja iz nujnih omejitev, je treba prenesti na potrošnike v takšni meri, da odtehta vse omejevalne učinke na konkurenco, ki jih povzroči skupina za pogajanje o licencah. Znižanje stroškov licenciranja tehnologije se lahko na primer prenese v obliki nižjih prodajnih cen na podrejenih proizvodnih trgih. Nadaljnji prenos na potrošnike je bolj verjeten, kadar člani skupine za pogajanje o licencah nimajo tržne moči na podrejenih proizvodnih trgih.

Neizključevanje konkurence

(332) Pogoji iz člena 101(3) Pogodbe niso izpolnjeni, če skupina za pogajanje o licencah pogodbenicam omogoča, da izključijo konkurenco glede znatnega dela zadevnih izdelkov. Ta pogoj velja tako za upoštevne tehnološke trge kot za upoštevne proizvodne trge. Visoki skupni tržni deleži so eden od znakov, da ta pogoj morda ni izpolnjen.